PRAKRIT TEXT SERIES NO. 32

DOHĀ-GĪTI-KOŚA

of

SARAHA-PĀDA

(A Treasury of Songs in the Dohā Mātre)

and

CARYĀ-GĪTI-KOŚA

(A Treasury of the Caryā Songs of various Siddhas)

RESTORED TEXT, SANSKRIT CHĀYĀ AND TRANSLATION

H. C. Bhayani

PRAKRIT TEXT SOCIETY

AHMEDABAD

1997

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

PRAKRIT TEXT SERIES NO. 32

General Editors :
D. D. Malvania
H. C. Bhayani

DOHĀ-GĪTI-KOŚA

of

SARAHA-PĀDA

(A Treasury of Songs in the Dohā Mātre)

and

CARYĀ-GĪTI-KOŚA

(A Treasury of the Caryā Songs of various Siddhas)

RESTORED TEXT, SANSKRIT CHĀYĀ AND TRANSLATION

H. C. Bhayani

PRAKRIT TEXT SOCIETY
AHMEDABAD
1997

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

Published by :
D. D. Malvania
Secretary
Prakrit Text Society, Ahmedabad-9

1st Edition : 1997

Price : Rs. 90-00

Printed by
Krishna Printery
Harjibhai Patel
966, Naranpura Old Village,
Ahmedabad-380013

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

PRAKRIT TEXT SERIES NO. 32

दोहा-गीति-कोश

(सरह-पाद-कृत)

चर्या-गीति-कोश

(विविध-सिद्धकृत चर्या-संग्रह)

संशोधित पाठ, संस्कृत छाया, अंग्रेजी अनुवाद

संपादक

ह. चू. भायाणी

प्राकृत ग्रंथ परिषद

अमदावाद

१९९७

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

General Editors' Foreword

The importance of the Dohās and the Caryās of the Siddhas of the late Buddhist tradition has been recognized since the first publication by Hara Prasad Shastri in 1917. Since then numerous scholars have studied their various aspects. The present publication, focussing on the Linguistic restoration will, it is hoped, make for viewing the Siddhas as highly ranking and pioncer spiritual poets of the Apabhramśa literature.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

TO THE LATE

MAHĀPAṆḌITA

RAHUL SANKRITYAYAN

WITH REVERENCE

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

Contents

I

Dohā-gīti-kośa

Saraha's Treasury of Songs in the Dohā Metre

Introductory

Aim, Scope and Basic Assumptions. viii

Remarks on the Apabhraṁśa of the Restored Text. xiii

The Terms of Address. and reference.

Reference; Abbreviation xv

Text, Sanskrit Chāyā, Translation 1

दोहार्ध-प्रतीकानुक्रमणी 57

Table of Correspondence between SDk, and RD. 63

List of Emendations. 65

Notes 77

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

DOHĀ-GĪTI-KOŚA

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

Introductory

In the Siddha-Nātha tradition (c. 8th cent. - 12 th cent.) connected with the latest phase of Indian Buddhism, Sarahapāda (also known as Saroruhvajra and Rāhulabhadra) was the leading figure among its pioneers. of his several works (most of them now available in Tibetan translation), the one generally called Dohā-Kośa (the Treasury of Dohās) in Apabhraṁśa is well-known. As mentioned previously Haraprasad Shastri was the first to bring it to light in his 'Bauddha Gān O Dohā' (1917) based on a single Manuscript. It contained some 40 Dohās of Saraha. Thereafter P.C. Bagchi published in 1942 the 'Dohākośa' on the basis of a new and better Manuscript. It has 112 Dohās of Saraha. In 1957 Rahul Sankrityayan published the 'Dohākośa' on the basis of a Manuscript which he acquired from the sa-Skya monestary of Tibet. According to him its kuṭila script can be dated in the 10th or 11th century. It contains 164 Dohās of Saraha (which is the same work which was titled as 'Dohākośa' earlier). Besides the 'Dohā-kośa-gīti' he has also given its old Tibetan translation (134 Dohās) and the Tibetan text of that translation and the translation of 14 other works of Saraha, besides some stray verses and songs of the latter. Sankrityayana has also given close Hindi renderings of most of these texts. His Introduction deals with the times, life and works of Saraha, his language, poetic merits and philosophy. Seven appendices that include Apabhraṁśa-Tibetan and Tibetan-Apabhraṁśa glossaries add to the value of this scholarly work that is of unusual excellence and a rich mine of otherwise inaccessible information.

There are many problems connected with the Dohākośas and the Cāryāpadas (or Caryāgītis) ascribed to Saraha, Kānha and other Siddhas : Establishment of the correct text, determination of the original character of their language, their definite authorship, chronology, interpretation and the proper significance.

The original text and language of the Dk. has been inevitably subject to numerous changes due to several factors. The

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

Mss. of Dk. now available to us are some three centuries later than the date of the composition of the work. Hence, as usual, the original language has been modernized and textual additions, omissions and alterations have taken place at the hands of the scribes during the written transmission. The verses, moreover, being of a religious character and regarded sacred, were memorized. Their recitation and performance as songs in oral transmission over centuries gave wide scope for verbal alterations. The text of Dk. as preseved in the availabe MSS. (or indirectly in the old Tibetan translation) is quite evidently highly corrupt as regards consistency and uniformity in spelling and grammar. Violations of metre abound. Interpolations and omissions of syllables and words also are numerous. The character of verses too, as being without a strong contextual or thematic linkage and capable of functioning as self-standing units, ran against preserving the original sequence. Under such confusing circumstances any attempt at restoring even in some measure the original text could be considerably speculative and tentative.

There are many differences between the three textual versions of Dk. that is preserved in the Tibetan translation, in Bagachi's edition and Sankrityayana's edition.

In Munidatta's Sankrit Commentary on the *Caryā-gīti-kośa,* there are several citations given under the name of Saraha, some of which can be identified from Saraha's Dohāgītikośa. In the case of a few of these only the beginning portion of the verses is given, but those on p.93,102,161 and 243 are complete verses corresponding to no. 16-17 (partly 32), 49, 58 and 115 respectively in Sankrityayana's edition. Of these the text of the second citation (M. p.102, RDk. No.49) is almost identical in both. But there is considerable difference between the texts of the rest as found in M. and RDk. Below I give the text of these verses.

1. करुण-रहिअ ज्जो सुण्णहि लग्गा । णउ सो पावइ उत्तिम मग्गा ॥
अहवा करुणा केवल साहअ । सो जंमन्तरें मोक्ख ण पावअ ॥
जइ पुणु वेण्णिवि जोडण[1] साक्कअ णउ भव जउ णउ णिव्वाणें थाक्कअ ॥
(RDk. v. 16b-17)

जइ पुणु वेण्णिवि जोडण सक्कअ । तब्वें भव-णिव्वाणहि मुक्कअ ॥
(RDk. V. 32)

v.l. 1. जोअण.

सुण्ण करुण जो पुणु जोहु ण बेनि विकसइ । णो भव णो निब्बाणे थक्कइ ॥
अहबा केबल करुणा भाबइ । जम्म-सहस्रं[1] मोक्ख न पाबइ ॥
(M.p.93)

v.l. 1. सो संसारहि.

2. को पत्तिज्जइ कसु कहमि, अज्जउ किअउ अराउ ।
पिअ दन्सणे हले णट्ठ णिसि, संझासं हुड जाउ ॥ (RDk.b. 58)

को पत्तिज्जइ कसु कहमि, अज्ज कत्ताइ अ आउ ।
पियदंसणे हले न ट्वलेसि, संस्यास्युड जाउ ॥ (M., p. 161)

3. णिअ सहाव गअण-सम[1] अप्पा पर णउ सोइ ।
सहजाणन्द चउट्ठउ[2], सो की वुच्च ण जाइ ॥ (RDk. v. 115)

v.l.1. गंभीरह उबाहरणे. 2. चउज्जह लुणिअ; चउट्ठखणे निअ.

गंभीर अइ उआण, नउ पर णो अप्पाण ।
सहजानन्द चउट्ठ फलु, निअ संवेअण जाण ॥ (M. p. 243)

Let us compare the texts given above from two sources.

1. In M. the text of the citation is obviously garbled and some portion is missing. The first line can be rearranged as fallows :

सुण्ण करुण x x x x
जो पुणु जोहुण बेनि वि कसइ ।

The order of the second and third line as it is in SDk. is reversed in M. and the first part of 179 in SDk. is different from the corrosponding line in M.

2. The second line of the Dohā in SDk. and in M. are different. So also the first word in the fourth line.

3. There is some difference between SDk. and M. with regard to the text of the third line, and the fourth line is quite different in them.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

(2)

The texts of the Dgk. as we have in the editions of Shstri, Bagchi and Sankrityayana (original Apabhraṁśa and the Tibetan translation) have numerons differences among them. They relate to orthography, grammatical forms, words, lines, number of verses and their order. The original text has been subject to many changes during its transmission over centuries.

The manuscript of Saraha's Dohāgītikośa that was used by Munidatta was, it seems, considerably corrupt. Even if we make allowance for the errors of the copyist of Munidatta's commentary, there is sufficient evidence to justify the above conclusion.

The Tibetan translator and the teachers for whom the Ms. copy of the Dgk. was prepared do not seem to have an adequate knowledge of Apabhraṁśa. Consequently the primary problem before us is to restore the original text as far as possible with the help of available materials. The text quite obviously forms the foundation on which the edifice of interpretations and of the underlying religio-philosophical ideas is raised. But the task of restoring the text of Dgk. presupposes among other things an intimate knowledge of the Apabhraṁśa linguistic and literary traditions of the earlier period. Sankrityayana's following remarks made with regard to the text of Saraha's preserved songs is pertinent in this context :

चर्या-पदों के पुराने पाठ के लिए हम अधिक अच्छी स्थिति में नहीं हैं। नेपाल या भारत की जो प्रतियां मिली हैं, वह उस समय की हैं, जबकि भूतकाल का 'इल' प्रत्यय प्रचलित हो चुका था । सरहदपाद से ५-६ शताब्दियों बाद उनके गीतों में भारी परिवर्तन हो जाना स्वाभाविक है । मीरांबाई के शुद्ध राजस्थानी पद कैसे विकृत रूपों में मिलते हैं, यह मालूम ही हैं ।

All those scholars who have so far worked with the text, language, translation, and interpretation of ideological content of Dgk. have not, for several reasons, made adequate use of the available knowledge of Apabhraṁśa language, metres and literary works.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

There are a number of verses which due to textual corruption or obscurity defy interpretation. There are others of which I have failed to grasp the purport, because of my poor knowledge of the ideas and philosophy of the Siddha tradition.

The present attempt has the very limited aim of restoring the original language that is so far as possible free from phonological and morphological inconsistences, and that of removing some obvious and self-evident metrical and textul errors, corruptions etc. Establishing a satisfactory and inproved text of Dgk. is the essential first step for sparing us from unfounded speculations, and for ascertaining Saraha's own ideas and views and the tradition he had inherited.

The principal aim here is to restore the language so as to conform with the Apabhraṁśa language we find in the literary works of c. ninth and tenth century. Its standardized form (with a few regional traits) has been described by Hemacandra in the Apabhraṁśa section of his grammar, the *Siddhahema-śabdānuśāsaa* (VIII 4 329-4).

S.K.Chatterji has expressed the following opinion regarding the orignal language of the Dohākośas of Saraha and Kānha _:

The two Dohākośas present the same dialect, which is a kind of Western Apabhraṁśa as its *-u* termination, its *-aha* genetives, its *-ijja* passives and its general agreements in form with the literary Western Apabhraṁśa amply indicates (*The Origin and Development of the Bengali Language,* Vol 1, p 112).

The metrical form of the verses of the Dohākośa also has served as guiding principle. Numerous clues have been provided by many preserved, original forms. Such an effort, I repeat, in the very nature of things can be considerably tentative and relying on surmises. Its value is to be judged by whatever success it achieves in improving the text by throwing light on numerous obscure and doubutful passages and in establishing the 'Dohā-Kośa' as an early important literary work in Standard Apabhraṁśa.

I should also point out that in the present attempt, at several places I am in the dark or uncertain about the textual restoration,

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

Besides, there are a number of cases in which the primary meaning of a particular word, phrase or the general purport of the verse I find obscure. Moreover, the English translation that is provided is mostly a literal rendering of the Sanskrit Chāyā. It is little more than an aid to understand the primary meaning of the Apabhraṁśa text. The techinical tarms are given in Sanskrit.

Remarks on the Apabhraṁśa of the Restored Text

Phonological Assumptions

Intervocalic *-m-* has changed to *-ṽ-*.

Post-cononantal *-r-* in a cluster is preserved. Aternatively it was assimilated in Standard Aphabhraṁśa.

Morphological Assumptions

The ending of the Nom./Acc. Singlar of Masc./Neut, (unextended) *a*-stems is *-u*.

The form with the ending *-ĕhĩ /-ehĩ* for the stems ending in *-a-* functions as (1) Instrumental Singular, (2) Instrumental Plural, (3) Locative Singular, and (4) Locative Plural.

Instrumental forms can function as Locative forms and vice versa.

-hŏ or *-ha* and *-hũ* or *-hã* are genitive endings for respectively the singular and plural of Masc. / Neut. stems ending in *-a*. *-hĕ* and *-hi* are genitive endings respectively for the singular and plural of the fem. stems.

Prakrit forms are used occasionlly for metrical reasons,

-hŏ is the Present and Imperative Second Personal Plural ending.

Orthography

We find in the text of SDk. the following orthogaphic practices.

1. अ for final आ, इ/ई. 2. आ for final उ. 3. ई for इ/ई 4. For एँ and ओँ we find respectively इ and उ. 5. ई for इअ. 6. ओ for अउ.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

7. Nasalization of the final syllable is omitted : हि for हिं, ह for हं, हु for हुं. 8. न् for ण्. 9. ब् in the place of व्. 10. म् or व् for वँ्. 11. Initial cluster for single consonant. 12. A single consonant for a cluster.

*

Metres

Gāthā	20-22, 83-84, 88,107,129.
Dohā	18-19, 23-24, 26-28, 36-37, 40-42, 45-48, 50-52, 54-57, 60, 72-74, 76, 89, 91 (first half only), 95-99, 106, 108-109, 111-112, 115, 121-122, 126, 130-131, 133, 136, 138-150, 154, 157.
Soraṭṭhā	49. It seems the order of the Pāda 3 and 4 should be reversed. That would give the requisite number of Mātrās : 11+13, 11+13. In Soraṭṭhā usually only *a.* rhymes with *c.*, but here we would have also *b.* rhyming with *c.*
Paddhaḍī	53 (c is defective : it ends in uuu instead of ‿ - ‿).
Vadanaka	1-6, 8-17, 25, 29-35, 38-39, 43-44, 58-59, 61-71, 75, 77-82, 85-87, 90, 100-105, 110, 114, 116-120, 123-125, 127, 134-135,137, 152-153, 155-156
Ṣaṭpada :	7 (six-lined), 92 (two-lined), 93-94 (four-lined).

99-100 The text is uncertain. The metre of 99 which is two-lined is Dohā. The metre of 100 which is also two-lined seems to be Vadanaka.

113. The text is uncertain. The metre of the first two lines seems to be Paddhaḍī. Of the next two lines it seems to be Vadanaka.

128. The text is uncertain and seems to be defective.

132. The text is uncertain and defective. The metre seems to be 13 + 12 (end - uu).

151. The text is uncetrain. The metre seems to be 13+13, but the first line with a greater number of mātrās does not scan.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

Metrical Modifications

1. For metrical reasons a cluster is simplified and we find a single intervocalic stop instead of the regular double.
2. We find *-u-* in the place of *-a- +u-* or *-u +u-* as the result of Sandhi.
3. In the place of final nasal we find nasalization of the vowel that precedes it.
4. The nasal consonant of the present participle ending *-nta-* is changed to nasalization of the vowel that precedes it.

*

Terms of address or reference

In the Dohās in numerous cases there is an addresser-addrssee context. The addressee, generally in the singular or at times in the plural, is insrtructed by the addressor to know, understand, or act. Obviously we can take this as the Guru instructing the Śiṣya. The Śiṣya as a novice is at times addressed as वढ i.e. मूढ, मूर्ख (Nos. 39, 45, 65, 90, 110, 160). In no 52,99 the listener is addressed as पुत्त 'Oh son'. But in no. 26,54,73,79,103,106,149 occurs हलें 'Oh dear friend'. We may note in this connection : तहि गुरुवहि हउँ सिस्सिणी (*Dohāpāhuḍa*, 174).

In the *Paramātmaprakāśa*, the terms of address are either जिय ('self, soul') or जोइया (i.e. the aspirant योगिन्). At 2, 142 and 145 occur गुरुव, गुरुवड, explained in the commentary as तपोधन i.e. a practising ascetic. In the *Dohāpāhuḍa* we have several terms जिय/जीव (10-12, 25-26, 28-29, 33,37, 119-120, 134, 197, 200, 209); वढ (2, 22, 64 etc.); हियडा ('heart') (106), मण ('mind') (199); जोइय 42, 53, 69, 108, etc; मूढ 13, 52, 85, etc; मूढवढ (196); हलें (40, 41, 45, 122, 136, 139); हलेंसहि (122, 139); अम्मिए(=सखि) (51,155,187,186), गुरुवडा (130, 131).*

---

* In the Apabhraṁśa illustrative citations given by Hemacandra occur वढ, अम्मिएँ; हियडा occurs in the *Kumārapālapratibodha* of Somaprabha : हियडा संकुडि मिरिय जिवँ इंदिय-पसरु निवारि.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

In the latter Santa-Bhakta tradition in the Padas जीव (जियरा), हिया (हियरा), मनवा, जीतवा are commonly used as self-addrersses.

We may also note here करह ('camel') as a conventional metaphor for the mind (no. 89). This is borrowed in the *Dohāpāhuḍa* in which this metaphor occurs several times : मण-करह (92), करहा चरि तव-विल्लडिय (112), गउ करहा णिव्वाणु (113). करहुलउ (42, 111, 170). Once in a while the mind is referred to as an elephant; चित्त-गइंद (132,133; DP. 155, मण-हत्थिया).

References

H. P. Shastri. Bauddha Gān O Dohā. 1917.

M. Shahidullah. Les Chants Mystiques de Kāṇha et de Saraha. 1928.

P. C. Bagchi. Dohākoṣa. 1938. 1942.

Rahul Sankrityayana. Dohākośa. 1957.

Per Kvaerne : An Anthalogy of Buddhist Tantric Songs : a Study of the Caryāgīti. Second Edition, 1986.

A. N. Upadhye, Paramātmaprakāśa of Yogīndudeva. 1960.

Hiralal Jain : Pāhuḍa-dohā (= Dohā-pāhuḍa) of Rāmasiṁha. 1933.

G. P. Shah. Amanaska-yoga of Gorakṣanātha. 1992.

Abbreviations

BDk. Bagchi's edition of Saraha's Dohākośa.

Dgk. Dohā-gīti-kośa

DP. Dohāpāhuḍa of Rāmasiṁha.

RDk. Restored Text of Saraha's Dohāgītikośa

SDk. Sankrityayna's edition of Saraha's Dohākośa.

TTD. Tibetan Translation of Saraha's Dohākośa.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

सरहपाद-रचित
दोहा-गीति-कोश

१

बह्मणेंहिँ ण जाणंतेंहिँ भेउ एवँइ पढिअउ एँउ चउ-वेउ ।
मट्टिअ जलु कुस लइअ पढंता घरेहिँ बइसिअ अग्गि हुणंता ॥
[ब्राह्मणैः न जानद्भिः भेदं एवमेव पठितं एतत् चतुर्वेदम् ।
मृत्तिकां जलं कुशान् गृहीत्वा पठन्तः गेहे उपविश्य अग्निं जुह्वतः ॥]

1

The Brāhmaṇas, without knowing the significance, have been simply reciting those Vedas. Taking earth, water, the Kuśa grass they go on reciting and they make sacrificial offerings to Agni.

२

कज्जें विरहिउ हुअवह-होमें अक्खि डहाविअ कडुएं धूमें ।
दंडि त्रिदंडी भअवें वेसें विण्णुअ होइअ हंसुवएसें ॥
(कार्येण विरहितं हुतवह-होमेन अक्षिणी दाहिते कटुकेन धूमेन ।
दण्डी त्रिदण्डी भगवता वेशेन विज्ञाः भूत्वा हंसोपदेशेन ॥)

2

While making offerings to the Fire, they get there eyes uselessly burnt (smarted) by acrid smoke. The Daṇḍin and Tridaṁḍin ascetics wearing ochre-coloured dress (robes), preaching about the soul (Haṁsa), posing as learned men,

३

मिच्छेहिं जगु वाहिउ भुल्लेंहिँ धम्माधम्म ण जाणिअ तुल्लेंहिँ ॥
[मिथ्यादृष्टिभिः जगत् वञ्चितं भ्रान्तैः धर्माधर्मौ न ज्ञातौ तुल्यत्वेन ॥]

3

have, being themselves deluded, deceived the world by falsehoods. They have not realized that Dharma and Adharma are equivalent.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

४

आइरिऍंहिँ उद्धूलिअ-छारें सीससु वाहिअएं जड-भारें ।
घेरहिँ पइसिअ दीवा जालिअ कोर्णेहिँ बइसिअ घंटा चालिअ ॥

[आचार्यैः भस्मोद्धूलितैः शीर्षभिः वाहितेन जटा-भारेण ।
गृहेषु प्रविश्य दीपाः ज्वालिताः कोणेषु उपविश्य घण्टाः चालिताः ॥]

4

The Ācāryas, besmearing their bodies with ashes and carrying on their heads the burden of matted hair, entering in the homes have been lighting lamps and occupying the corners, they move bells (for ringing).

५

अक्खि णिवेसिय आसणु बंधिअ कण्णेंहिँ खुसफुसाइ जण धंधिय ।
रंडिअ मुंडिअ अण्ण-वि वेसें दिक्खिज्जहिँ दक्खिण-उद्देसें ॥

[अक्षिणी निवेश्य आसनं बध्द्वा कर्णेषु उपजपन्ति जनाः मिथ्या प्रवृत्ताः ।
रण्डिताः मुण्डिताः अन्ये अपि वेशेन दीक्ष्यन्ते दक्षिणा-उद्देशेन ॥]

5

Steadying the eyes, assuming fixed sitting postures, these uselessly fussy men whishper in the ears. Aiming at getting Dakṣiṇā, they initiate into monkhood the widows, the shavenheads and others of (similar) outfit.

६

दीह-णक्ख जइ मलिणें वेसें णग्गुड होवि उपाडिअ-केसें ।
खवर्णेहिँ जाण-विडंबिअ-वेसे अप्पण वाहिअ मोक्खुवएसें ॥

[दीर्घ-नखाः यतयः मलिनेन वेशन नग्नाः भूत्वा उत्पाटितेन केशेन ।
क्षपणैः वेश-विडम्बित-ज्ञानैः आत्मा वञ्चितः मोक्षोपदेशेन ॥]

6

The Kṣapaṇakas, with their appearance marked by long nails, filthy dress, plucked hair and nakedness which, in fact is

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

a mockery of knowledge deceive themselves by preaching these as the means of achieving Mokṣa.

७

जइ णग्गाविअ होइ मुत्ति ता सुणहँ-सिआलहँ
लोमुप्पाडणें अत्थि सिद्धि ता जुवइ-णिअंबहँ ।
पिच्छिअ-गहणें दिट्ठु मोक्खु ता मोरहँ चमरहँ
उंछ-भोअणें होइ जाणु ता करिहिँ तुरंगहँ ।
सरहु भणइ खवणाण मोक्खु महु किं-पि ण भावइ ।
तत्त-रहिअ काआ ण तावँ पर केवलु साहइ ॥

[यदि नग्नीकृतानां भवति मुक्तिः तर्हि श्व-शृगालानाम्
लोमुत्पाटनेन अस्ति सिद्धिः तर्हि युवति-नितम्बानाम् ॥
पिच्छिका-ग्रहणेन दृष्टः मोक्षः तर्हि मयूराणां चमराणाम्
उञ्छ-भोजनेन भवति ज्ञानं तर्हि करिणां तुरङ्गाणाम् ॥
सरहः भणति क्षपणकानां मोक्षः मह्यं किमपि न भावयति ।
तत्त्व-रहिता काया न तावत् परं केवलं साधयति ॥

7

If by becoming naked one gets Mokṣa, then the dogs and foxes would certainly get it. If the Siddhi is attained by plucking hair, then women's privy parts would certainly get it. If Mokṣa is realized by taking up a brush then the preacocks and Camaras would certainly get it. If knowledge is obtained by picking up scattered, leftover grains for meals, then elephants and deer would certainly get it. Saraha says I have no liking for (the way preached by) the Kṣapaṇakas (to attain) Mokṣa. Without the knowledge of the Tattva, the Absolute Knowledge cannot be attained by the body (i.e. bodily efforts).

८

चेल्लउ भिक्खु जु थविरुवएसें वंदएहिँ पव्वाजिउ वेसें ।
को-वि सुंतंत-वखाणें बइट्ठउ को-वि चिंतकरु सो मइँ दिट्ठउ ॥

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

[शिष्यः भिक्षुः यः स्थविर-उपदेशेन वन्दकैः प्रव्राजितः वेशेन ।
कः अपि सुतन्त्र-व्याख्याने उपविष्टः कःअपि चिन्ताकरः सः मया दृष्टः ।।]

९

अण्णउ तहिँ महजाणहिँ धाविउ अवरें मंडलु चक्कु विभाविउ ।
सहजु छंडि णिव्वाणहिँ धाविउ णउ परमत्थु एक्केण-वि साहिउ ।।

[अन्यः तत्र महायानेन धावितः, अपरेण मण्डलं चक्रं विभावितम् ।
सहजं त्यक्त्वा णिर्वाणे धावितः नहि परमार्थः एकेन अपि साधितः ।]

8-9

The Buddhist monks have been initiating into monkhood of their sect novices as disciples through the preaching of the Sthaviras. Somebody sits (i.e. is engaged in) expounding the Trantra. Another I have seen given to philosophical speaulations. Another one runs after the Mahāyāna. Another one has been concentrating on the Maṇḍala and the Cakra. Leaving aside the Sahaja they run after the Nirvāṇa. Not one of them has realized the Paramārtha.

१०

जो जसु जेण होइ संतुट्ठउ मोक्खु किं लब्भइ ज्ञाण-पविट्ठउ ।
किं तहिँ दीवें किं णेवेज्जें किं तहिँ किज्जइ मंतहँ सेज्जें ।।

[यः यस्मै येन भवति संतुष्टः मोक्षं किं लभते ध्यान-प्रविष्टः ।
किं तत्र दीपेन किं नैवेद्येन किं तत्र क्रियते मन्त्राणां शैय्यया ।।]

११

किं तहिँ तित्थ-तवोवर्णे जाएं मोक्खु किँ लब्भइ पाणिए न्हाएं ।
छडुहों रे आलिक्कहों बंधा ते मुंचहों जे अच्छहिँ धंधा ।

[किं तत्र तीर्थ-तपोवनं यातेन मोक्षः किं लभ्यते पानीये स्नातेन ।
त्यजत रे आलीक्य-बन्धान् ताः मुञ्चत याः मिथ्या-प्रवृत्तयः ।।]

10-11

Each one is satisfied with his own mode of practice. Can the Mokṣa be attained by one who has entered the state of

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

meditation ? What is the use of offering lamps in this matter, of making food offerings ? What is the use of chanting a litany of Mantras ? What is the use of going on a pilgrimage or retiring to a penancegrove ? Can Mokṣa be attained by bathing in water ? Oh, you give up the wrong, worthless practices. Abandon such useless activities.

१२

तसु परिआणहों अण्णु ण को-वि अवरें गण्णें सव्वु-वि सो-वि ।
सो-वि पढिज्जइ सो-वि गुणिज्जइ सत्थ-पुराणेंहिँ वक्खाणिज्जइ ॥

[तं परिजानीत अवरः न कः अपि अपरे गणने सर्वः अपि सः अपि ।
सः अपि पठ्यते सः अपि गुण्यते शास्त्र-पुराणेषु व्याख्यायते ॥]

12

Know Him. There is nobody else (to be known). In every other deliberation it is He who is one and all. It is He who is studied, it is He who is repeatedly recited. It is He who is described in the religio-philosophical works (scriptures) and the Purāṇas.

१३

णाहि स दिट्ठि ज ताउ(?)ण लक्खइ एत्थु-वि वर-गुरु-पाआ पेक्खइ ।
जइ गुरु-वुत्तउँ हिअएँ पईसइ णिच्छिउ हत्थहिँ ठविअउ दीसइ ॥
सरहु भणइ जगु वाहिउ आलें णिअ-सहावु णउ लक्खिउ बालें ॥

[नहि सा दृष्टिः या तद्(?) न लक्षयति अत्र अपि वर-गुरु-पादौ प्रेक्ष्यते ।
यदि गुरु-उक्तं हृदये प्रविशति निश्चितं हस्ते स्थापितं दृश्यते ॥
सरहः भणति जगत् प्रतारितं अलीकेन निज-स्वभावः नहि लक्षितः बालेन ॥)

13

That is not the (right) vision which does not perceive Him. In this matter one should look at (i.e. resort to) the feet of the Revered Guru. If what is said by the Guru enters the heart, He is certainly seen as if He is in one's palm. Saraha

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

says, the world is deceived by what is false. The simpleton does not realize his Svabhāva.

१४क

करुण-रहिउ जो सुण्णहिँ लग्गा णउ सो पावइ उत्तिम-मग्गा ।
अहवा करुणा केवल साहइ सो जम्मंतरे मोक्खु ण पावइ ।
जइ पुणु बेण्णि-वि जोडण सक्कइ णउ भवे॑ णउ णिव्वाणहिं थक्कइ ॥
[करुणा-रहितः यः शून्ये लग्नः न खलु सः प्राप्नोति उत्तम-मार्गम् ।
अथवा करुणा केवल साधयति सः जन्मान्तरे मोक्षं न प्राप्नोति ।
यदि पुनः द्वे अपि योक्तुं शक्नोति नहि भवे निर्वाणे तिष्ठति ॥]

14 (A)

Those who are attached to Śunya disregarding Karuṇā, cannot reach the best path. Or he who is devoted exclusively to Karuṇā, he cannot attain Mokṣa even in another birth. But he who can unite both of them, neither stays in the Saṁsāra, nor in the Nirvāṇa (i.e. he crosses beyond both of them).

१४(ख)

जइ अ उवाउ उवाएं धाहइ (?) अहवा करुणा केवल साहइ ।
[सो जम्मंतरे मोक्खु ण पावइ]
जइ पुणु बेण्णि-वि जोडण सक्कइ तावहिँ भव-णिव्वाणेंहिँ मुक्कइ ॥
[यदि उपायं उणायेन x x x अथवा करुणां केवलं साधयति (कथयति)
[सः जन्मान्तरे मोक्षं न प्राप्नोति ॥]
यदि पुनः द्वे अपि योक्तुं शक्नोति तावत् भव-निर्माणाभ्याम् मुच्यते ॥]

१५

झाण-हीणु पव्वज्जें रहियउ घरहिँ वसंतउ भज्जएँ सहिअउ ।
भिडेंवि विसअ रमंतु णु मुच्चइ सरहु भणइ परिजाणु किँ रुच्चइ ॥
[ध्यान-हीनः प्रव्रज्यया रहितः गृहे वसन् भार्यया सहितः ।
आलिङ्ग्य विषयान् रममाणः ननु मुच्यते सरहः भणति परिज्ञानम् किम् रोचते ॥]

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

15

One who does not practice meditation, has not renounced the world, but lives in his house along with his wife, even he, indulging in sensuous enjoyment thoroughly, can attain Mokṣa. Saraha says, do you find this perceptive knowldege to your taste ?

१६

जइ पच्चक्खु किँ झाणेँ किअएं   जइ परोक्खु अंधारेँ किँ थिअएं
सरहु भणइ मइँ कड्ढिअ राव   सहज-सहावु ण भाव-अभाव ॥

[यदि प्रत्यक्षः किं ध्यानेन कृतेन यदि परोक्षः अन्धकारे किं स्थितेन ।
तरहः भणति मया कृतः आक्रोशः सहज-स्वभावः न भाव-अभावौ ।]

16

If He is right before your eyes, why meditate on Him ? If he is away from your eyes, what is the use of remaining in Darkness ? Saraha says, I shout at the top of my voice : The real nature of Sahaja is neither Existence, nor Non-existence.

१७

जा-लइ मरइ उवज्जइ बज्झइ   ता-लइ परम-महासुहु सिज्झइ ।
मरहें गहण-गुहिर भास कहिअ   पसुअ-लोअ णिब्बोह जिवँ रहिअ ।
(सरहु भणइ हउँ किं करमि   लोअ ण बुज्झइ किं करमि)

[यावत् म्रियते उत्पद्यते बध्यते   तावत् परम-महासुखं सिध्यते ।
सरहेन गहना गभीरा भाषा कथिता पशु-लोकाः णिर्बोधाः इव स्थिताः॥]
[सरहः भणति अहं किं करोमि   लोकः न बुध्यति किं करोमि ॥]

17

So long as one dies, is borne and is bound, he can realize (Mahāsukha: the Supreme Great Bliss). Saraha says, he has uttered these woulds of deep mystery. But the brutes have remained unenlightened. (Saraha says what shall I do ? People do not get enlightened, what shall I do ?)

Jain Education International   For Private & Personal Use Only   www.jainelibrary.org

१८

एक्कें संचिउ धणु पउरु अण्णें दिण्णु सआइ ।
कालें गलंतएँ बेण्णि गअ भणि तउ भण्णउँ काइँ ॥

[एकेन संचितं धनं पचुरं अन्येन दत्तं सदा अपि ।
काले गलति द्वौ अपि गतौ भण तव भणामि किम् ॥]

18

One has accumulated great amount of wealth. Another has always given it away (in charity). As time lapses, both of them pass away. Tell me, what (else) should I say to you ?

१९

पाणि वहंतें णिरय-गइ जीव-दयएँ पुणु सग्गु ।
बेण्णि-वि पंथा कहिअ मइँ जहिँ जाणसि तहिँ लग्गु ॥

[प्राणि-वधेन निरय-गतिः जीव-दयया पुनः स्वर्गः ।
द्वौ अपि पन्थानौ कथितौ मया यत्र जानासि तत्र लग ॥]

19

By killing living beings, one attains hell; but by (showing) mercy to the leaving beings one attains heaven. I have shown you both the paths : You take to whichever you know (good for you).

२०

बज्झइ कम्मेण जणो कम्म-विमुक्को णु होइ मण-मुक्को ।
मण-मुक्केण अणुतरं पाविज्जइ परम-णिव्वाणं ॥

[बध्यते कर्मणा जनः कर्म-विमुक्को ननु भवति मनो-मुक्तः ।
मनो-मुक्तेन अनुत्तरम् प्राप्यते परम-निर्वाणम् ॥)]

20

Every one is bound by Karman. Freed from Karman he becomes free from (the bondage of) the mind. The Anuttara, the total Nirvāṇa is attained by him who is freed from (the bondage of) the mind.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

२१

चित्तेक्कं सअल-बीअं भव-णिव्वाणा वि जस्स विफुरंति ।
तं चितामणि-रूवं पणमह इच्छा-फलं देइ ॥

[चित्तं एकं सकल-बीजं भव-निर्वाणौ अपि यस्य विस्फुरतः ।
तत् चिन्तामणि-रूपं प्रणमत इच्छा-फलं ददाति]

21

The mind alone is the seed of all, to which the Saṁsāra as well as the Nirvāṇa appear in a flash. Bow down to that Form which is the wish-fulfilling gem so that it bestows upon you the desired fruit.

२२

चित्तें बद्धें बज्झइ मुक्कें मुच्चइ णत्थि संदेहो ।
बज्झंति जेण-वि जडा लहु परिमुच्चंति तेण-वि बुहा ।

[चित्ते बद्धे बध्यते मुक्ते मुच्यते न अस्ति संदेहः ।
बध्यन्ते येन जडाः लघु परिमुच्यन्ते तेन अपि बुधाः ॥]

22

No doubt, when one's mind is bound, oneself is bound; when the mind is freed oneself becomes free. That by which the ignorant are bound, by that itself the wise become free quickly.

२३

अक्खर-बद्धउँ सअलु जगु णाहि णिरक्खरु कोइ ।
तावँ सु अक्खरु घोलिअइ जावँ णिरक्खरु होइ ॥

[अक्षर-बद्धं सकलं जगत् नहि निरक्षरः कश्चित् ।
तावत् सः अक्षरः घूर्ण्यते यावत् निरक्षरः भवति ॥]

23

The whole world is bound by the speech sounds. No-body is free from them. The speech sounds should be resorted to so long only, till one reaaches beyond speech.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

२४

चित्तहों मूलु न लक्खिअइ   सहजें तिण्णि अवत्थ ।
कहिँ उवजइ कहिँ विलीअइ   कहिँ वसइ फुडु एत्थु ॥

[चित्तस्य मूलं न लक्ष्यते   सहजेन तिस्रः अवस्थाः ॥
कुत्र उत्पद्यते कुत्र विलीयते   कुत्र वसति स्फुटं अत्र ॥]

24

The root of the mind cannot be perceived. But naturally (obviously) it has three states : It originates somewhere, it dissolves somewhere; it is present clearly here somewhere.

२५

मूल-रहिउ जो चिंतइ तत्तु   गुरु-उवएसें एत्थु विअत्तु ।
सरहु भणइ णिउणत्तणे जाणहों एवँहिँ परम-महासुहु माणहों ॥

[मूल-रहितं चिन्तयति तत्त्वं   गुरु-उपदेशेन अत्र व्यक्तम् ।
सरहः भणति निपुणत्वेन जानीत एवं परम-महासुखं मानयत ॥]

25

Saraha says that if, through the instruction of Guru, you think clearly about the mind as being without source and origin, and know it thoroughly then you can enjoy that way the Superme Great Bliss (Mahāsukha).

२६

इंदिउ जत्थ विलीअ गउ   णट्ठउ अप्प-सहावु ।
तउ हलें सहजाणंदु तणु   फुडु पुंछहि गुरु-पाउ ॥

[इन्द्रियं यत्र विलीय गतं   नष्टः आत्म-स्वभावः ।
ततः हलें सहजानन्दः तनुः स्फुटं स्पृश गुरु-पादम् ॥]

26

When the senses have dissolved and the I-sense has disappeared, then, O dear, onesself (experiences) the bliss of Sahaja. Then you straightway touch the Guru's feet.

Jain Education International   For Private & Personal Use Only   www.jainelibrary.org

२७

मोहु विलिज्जइ मणु मरइ पवणहो॑ तहिँ खउ थाइ ।
एहु सो परम-महासुहु सरहें कहिउ ण जाइ ॥

[मोहः विलीयते मनः म्रियते पवनस्य तत्र क्षयः भवति ।
एतद् तद् परम-महासुखं सरहेन कथितुं न याति ।]

27

Delusion dissolves. The mind dies. The life-breath is destroyed. That the Supreme Great Bliss (Mahāsukbha) Saraha is unable to describe it.

२८

जहिँ इच्छइ तहिँ जाइ मणु अहवा णिच्चलु ठाइ ।
अद्धुग्घाडें लोअणें दिट्ठि विसामइ काइँ ॥

[यत्र इच्छति तत्र याति मनः अथवा निश्चलं तिष्ठति ।
अर्धं अपावृतयोः लोचनयोः दृष्टिः विश्राम्यति किम् ॥]

28

The mind goes wherver it desires, or it stays motionless. When the eyes are half open, can the eye-sight rest ?

२९

पढमें जइ आआसु विसुद्धउ चाहँते॑ चाहँते॑ दिट्ठि-णिरुद्धउ ।
अइसउ जइ आआसु-वि कालउ णिअ-मण-दोसें ण बुज्झइ बालउ ॥

[प्रथमं आदि आकाशं विशुद्धं पश्यति पश्यति दृष्टि-निरुद्धं ।
ईदृशं यदि आकाशं अपि कालं निज-मनः दोषेन न बुध्यति बालः ॥]

29

To start with, eventhough the sky is absolutely pure, as one goes on looking, it blocks the eye-sight. If even (the pure) sky becomes darkened in this way, (then it is clear that) the ignorant does not realize (the Truth) due to the fault of the mind.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

३०

अहिमाण-दोसें न लक्खिउ तत्तु दुसइ सअलु जाणु सो देंतु (?) ।
झाणें मोहिउ सअलु-वि लोउ णिअ-सहाउ ण लक्खेइ कोउ ॥

[अभिमान-दोषेन न लक्षितं तत्त्वं दुष्यति सकलं ज्ञानं सः ।
ध्यानेन मोहितः सकलः अपि लोकः निज-स्वभावं न लक्षयति कः अपि ॥]

30

The Tattva is not perceived due to the fault of the ego-sense. All those who (claim to) know it vitiate it. All the people are deluded by meditation. No one perceives one's own real nature.

३१

चंद-सुज्ज घसि घल्लइ घोट्टइ सो अणुत्तरु एत्थु पवट्टइ ।
एवँहिँ सअलु जाणु णिगूढउ सहज-सहावें ण जाणइ मूढउ ॥

[चन्द्र-सूर्यौ घृष्ट्वा क्षिपति चूर्णयति सः अनुत्तरं अत्र प्रवर्तते ।
ईदानीं सकलं ज्ञानं निगूढं सहज-स्वभावेन न जानाति मूढः ॥]

31

When one rubs out and pounds the Moon and the Sun, then (only) that Anuttara prevails. In this way all the knowledge is deeply hidden. The fool does not know it as one's Own Nature.

३२

णिअ-मणु सच्चें सोहिउ जावँहिँ गुरु-गुण हिअअहिँ पइसहिँ तावँहिँ ।
एवँ मुणेविणु सरहें गाहिउ मंतु ण तंतु ण एक्कु-वि चाहिउ ॥

[निज-मनः सत्येन शोधितं यदा गुरु-गुणाः हृदये प्रविशन्ति तदा ।
एवं ज्ञात्वा सरहेण गीतं मन्त्रं न तन्त्रं एकं अपि दृष्टम् ॥

32

When one's mind is purified through (the knowledge of) Truth, then the virtues of the Guru's (instruction) can enter

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

it. Knowing this Saraha has chanted (this Caryā). He does not look at a single Mantra or Tantra.

३३

सो गुण-हीणु अहव णिरक्खरु सिरि-गुरु-पाएं दिण्णु महु वक्खरु ।
तसु चाहंतउ हउ-मि ण दीसउँ सरूउ चाहंतउ हउ-मि णु कीसउ ॥

[सः गुण-हीनः अथवा निरक्षरः श्री-गुरु-पादेन दत्तः मह्यं उपस्करः ।
तं पश्यन् अहं अपि न दृश्ये स्वरूपं पश्यन् अहं अपि ननु कीदृक्॥]

33

He is without qualities or beyond speech. The feet of my Guru have given me that valuable gift. While seeing His form, I myself am not seen. Seeing the Own form (Svarūpa), of what sort really am I ?

३४

सअलेहिँ तत्त-सारु जो वुच्चइ सरहु भणइ महु सो-वि ण रुच्चति ।
जइ पुणु अह-णिसि सहजे पइट्ठउ गवँणागवँणु जे तहो णिव्वट्टउँ ॥

[सकलैः तत्त्व-सारः यः उच्यते सरहः भणति मह्यं सः अपि न रोचते ।
यदि पुनः अहोनिशं सहजे प्रविष्टः गमनागमनं एव तस्य निवृत्तम् ॥]

34

Saraha says, I have no liking for that which all describe as the essence of the Tattva. For if one remains entered in the Sahaja night and day, his entrance into and exit from the Saṁsāra certainly ceases.

३५

भावाभावें बेण्णि ण कज्जु अंतरालें ठिएँ पाडहों वज्जु ।
विविह-पआरें चित्तु विअप्पिउ सो विचित्तु ण उ केण-वि कप्पिउ ॥
[भावाभावाभ्याम् द्वाभ्यां अपि न कार्यं अन्तराले स्थिते पातयत वज्रम् ।
विविध-प्रकारेण चित्तं विकल्पितं तद् विचित्रं नहि केन अपि कल्पितम्॥

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

35

I have nothing to do with both — the Existence and the Non-existence. Strike also with a bolt that which is in between. The mind imagines conceptions in various ways, but Vicitra (or 'that mind') itself has not been imagined (conceived) by any body.

३६

इंदिय-विसय उवसंठिय सइँ संवित्तिए जेत्थु ।
णिअ-चित्तउँ तें काल-गउ झाणु महासुहु तेत्थु ॥
[इन्द्रिय-विषयाः उपसंस्थिताः स्वयं संवित्त्या यत्र ।
निज-चित्तं तेन काल-गतं ध्यानं महासुखं तत्र ॥]

36

When the sense-objects are made accessible through Svayaṁ Saṁvitti then one's mind dies and there meditation is Mahāsukha.

३७

पत्तमुसारिउ मसि-मलिउ पाढंता वउ खीणु ।
जाणिउ तें णवि परमपउ कहिँ उइअउ कहिँ लीणु ॥
[पत्रं उत्सारितं मषी-मर्दितं पाठयन्तां वयः क्षीणम् ।
ज्ञातं तेन नापि परम-पदं कुत्र उदितं कुत्र लीनम् ॥]

37

He (the Ācārya) carried out intensive teaching of courses (of religious text); he got stained with inks; he exhausted his life but he did not come to know where the mind arises and where it is absorbed.

३८

झाण-वाहिअ किं किअएं झाणें जो अवच्चु तहिँ काइँ वखाणें ।
भव-मुद्दएँ सअलहिँ जगु वाहिउ णिअ-सहावु णउ केण-वि साहिउ ॥
[ध्यान-प्रतारित किं कृतेन ध्यानेन यः अवाच्यः तत्र किं व्याख्यानेन ।
भव-मुद्रया सकलं जगत् प्रतारितं निज-स्वभावः नहि केन अपि साधितः ॥]

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

38

Oh, you who are misled (deceived) by (the practice of) meditation, what is its use ? That which is beyond speech–what is gained by its exposition ? The whole world is deceived by Bhava-Mudrā. Nobody has realized one's own nature.

३९

मंतु ण तंतु ण धेउ ण धारण सव्व-वि रे वढ विब्भम-कारण ।
असमलु चित्तु म झाणें खरडहों सुहें अच्छंतें म अप्पणु झगडहों ॥

[मन्त्रः न तन्त्रं न ध्येयं न धारणा सर्वे अपि रे मूर्ख विभ्रम-कारणानि ।
असमलं चित्तं मा ध्यानेन म्रक्षध्वं सुखे आसीने सति मा आत्मानं खेदयथ ॥]

39

There is no use of Mantra, Tantra, object of meditation and its steadfastness. O fool, all these are causes of delusion. Do not besmear(further) the restless mind with meditation. Resting in happiness do not harass (trouble) yourself.

४०

गुरु-उवएसें अमिअ-रसु धवहिँ ण पीअउ जेहिँ ।
बहु-सत्थत्थ-मरुत्थलिहिँ तिसिउ मरेव्वउँ तेहिँ ॥

[गुरु-उपदेशेन अमृत-रसः तृप्त्या न पीतः यैः ।
बहु-शास्त्रार्थ-मरुस्थल्यां तृषितैः मर्तव्यं तैः ॥]

40

Those who have not drunk to their heart's content the nectar through the instruction of their Guru, they are sure to die thirsting in the arid region in the form of the mass of scriptural philosophical interpreatations.

४१

णिम्मलु सहजावत्थ-गउ अरिउल नाहिँ पवेसु ।
एवँ चित्तु फुडु ठाविअउँ सो जिणु णाहिँ विसेसु ॥

[निर्मलं सहजावस्थां गतं यत्र अरिकुलस्य नहि प्रवेशः ।
एवं चित्तं स्फुटं स्थापितं येन सः जिनः नहि विशेषः ॥]

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

41

(When) the mind has reached the state of Sahaja so that there is (no scope for) the hostile band to enter it — (he) who has established his mind in this manner, is himself the Jina - there is no distinction whatsoever.

४२

(जिवँ) लोणु विलिज्जइ पाणियहिँ तिवँ जइ चित्तु विलाइ ।
अप्पा दीसइ परहिँ सवुँ तत्थ समाहिए काइँ ॥

[(यथा) लवणं विलीयते पानीये तथा यदि चित्तं अपि विलीयते ।
आत्मा दृश्यते परेण समः तत्र समाधिना किम् ॥]

42

If the mind is in the same state as the way salt dissolves in water, then the self is felt to be the same as the High. Thereafter what is the use of striving for lestatic state.

४३

जोवइ चित्तु ण-याणइ बम्हहँ अवरु कों विज्जइ पुच्छइ अम्हहँ ।
णावँहिँ सण्ण-असण्ण-पआरा पुणु परमत्थें एक्काआरा ॥

[पश्यति चित्तं न जानाति ब्रह्म अवरः कः विद्यते पृच्छति अस्मान् ।
नाम्ना संज्ञा-असंज्ञा-प्रकाराः पुनः परमार्थेन एकाकाराः ॥

43

The mind sees the Brahman but does not know it. It asks us : who is that other one ? Names produce the divisions of the consciousness and its contrary. But in reality they are homomorphic.

४४

खाअंत -पीअंतें सुरउ रमंतें अरिउल-बहलहो चक्कु फिरंतें ।
एवँहिँ सिद्धु जाइ परलोअहों मत्थएँ पाउ देवि भू-लोअहों ॥

[खादता पिबता सुरतं रममाणेन अरिकुल-बहलस्य चक्रं भ्रमयता ।
एवं सिद्धः याति परलोकं मस्तके पादं दत्वा भू-लोकस्य ॥]

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

44

Eating, drinking, enjoying sexually, (releasing) the rotating discus against the numerous hoards of enemies in this manner, the Siddha, planting his foot on the top of this earthly abode reaches the other world.

४५

जहिँ मणु पवणु ण संचरइ रवि-ससि णाहिँ पवेसु ।
तहिँ वढ चित्त विसामु कुरु सरहें कहिउवएसु ॥

[यत्र मनः पवनः न संचरति रवि-शशिनोः नहि प्रवेशः ।
तत्र मूढ चित्त विश्रामं कुरु सरहेन कथितः उपदेशः ॥]

45

Where the wind cannot go, where neither the Sun nor the Moon can enter, there, O foolish mind, you rest - this instruction is imparted to you by Saraha.

४६

एक्कु करु मा बेण्णि करु मा करु वण्ण-विसेसु ।
एक्कें रंगें रंजिअउ तिहुअणु सअलु असेसु ॥

[एकं कुरु मा द्वे कुरु मा कुरु वर्ण-विशेषम् ।
एकेन रङ्गेन रञ्जितं त्रिभुवनं सकलं अशेषम् ॥]

46

Practice one thing only, not two and do not make any caste-colour distinctions. All the three worlds, without any exception, is coloured by one clour only.

४७

आइ ण अंतु ण मज्झु तहिँ णवि भवु णवि णिव्वाणु ।
एँहु सो परम-महासुहउँ णवि परु णवि अप्पाणु ॥

[आदिः न अन्तः न मध्यं तत्र नापि भवः नापि निर्वाणम् ।
एतद् तद् परम-महासुखं यत्र नापि परः नापि आत्मा ॥]

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

47

There is no beginning, no middle, no end; there is neither the (round of) births, nor Nirvāṇa. This Supreme Mahāsukha is such that there is neither the self nor the other.

४८

अग्गएँ पच्छएँ दस-दिसिहिँ जं जं जोवमि सो-वि ।
एवँहिँ णिट्ठिअ भंतडी णाहु ण पुच्छमि को-वि ॥

[अग्रे पश्चात् दस-दिशासु यद् यद् पश्यामि स एव ।
अधुना नष्टा भ्रान्तिः नाथः न पृच्छामि कः अपि ॥]

48

Whatever I see, in front, at the back, in all the ten quarters I see Him only. Now my delusion is destroyed. I do not now ask as to who is (where is) the Lord.

४९

बाहिरें सद्दु कु देइ अब्भिंतरें को आलवइ ।
सद्दहों सद्दु कु मेलवइ को आणइ को लेइ ॥

[बहिः शब्दं कः ददाति अभ्यन्तरे कः आलपति ।
शब्देन शब्दः कः मेलयति कः आनयति कः आददाति ॥]

49

Who calls from the outside ? Who speaks inside ? Who matches one call with another ? Who brings and who accepts ?

५०

अप्पा परहिँ ण मेलविउ गवँणागवँण ण भग्ग ।
तुस कुट्टंतें कालु गउ चाउल हत्थें ण लग्ग ॥

[आत्मा परेण न मेलितः गमनागमने न भग्ने ।
तुषान् खण्डयतां कालः गतः तन्दुलाः हस्ते न लग्नाः ॥]

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

50

If the self is not made to meet the High, if the coming in and goingout (of this round of births) is not ended, the time is wasted in pounding the chaff : rice-grain have not reached the hand.

५१

रवि-ससि बेण्णि-वि मा करु भंति बम्हा विट्ठु महेसरु मंति ॥
गाढालिंगणु माणसु जेत्थु वरु(?) जगु उप्पज्जइ तेत्थु ॥

[रवि-शशिनौ द्वौ अपि मा कुरु भ्रान्तिः ब्रह्मा विष्णुः महेश्वरः मन्त्री ।
गाढालिङ्गनं मानसं यत्र जगत् उत्पद्यते तत्र(?) ॥]

51

Do not be deluded by either the Sun and the Moon, both, or by Brahman, Viṣṇu, Maheśvara and the Minister (i.e. Bṛhaspati). When (the mind) is in embrace (with the Sahaja) then quite a different world would arise.

५२

अरे पुत्त तुहुँ तत्त-रसु रसणे सुसंठिउ भुंजि ।
वक्खाणंत-पढंतएँहिँ जगहिँ ण-याणिउ सो-ज्जि ॥

[अरे पुत्र त्वं तत्त्व-रसं रसना-सुसंस्थितं भुंजस्व ॥
व्याख्यानयत्-पढद्भिः जगति न ज्ञातः स एव ॥]

52

O son, you enjoy the esthetic taste of Tattva firmly planted on your tongue. It is that which the people of the world expounding it and studying it do not know it.

५३

अह-उद्ध-मग्ग-वेॅं पइसरेइ चंद-सुज्ज बेण्णि-वि पडिहरेइ ।
वंचिज्जइ कालहो तणिअ गइ बेण्णि-वि विआर समरसिकरेइ ॥

[अधः उर्ध्व-पश्च-उपरि प्रविशति चंद्र-सूर्यौ द्वौ अपि परिहरति ।
वञ्च्यते कालस्य गतिः द्वौ अपि विकारौ समरसीकरोति ॥]

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

53

It enters the lower, upper, back and above regions. It avoids both, the Sun and the Moon. It manages to escape the movement of time. It makes both the Courruptions (Deviations) integrated in the same essence.

५४

को पत्तिज्जइ कसु कहमि अज्ज-हु किअउ अराउ ।
पिअ-दंसर्णे हलें णट्ठ णिसि संझा-संफुरु जाउ ॥
[कः प्रतीयते कस्य कथयामि अद्य खलु कृतः अरागः।
पिय-दर्शने हला नष्टा निशा संध्या-संस्फुरः (=संस्फुरणं) जातः ॥]

54

Who will be convinced, to whom shall I tell that I did not make love : the night ended in just looking at my lover, and the morning twilight dawned quite clearly.

५५

सुण्णु वि अप्पा सुण्णु जगु घरेँ घरेँ एँउ अक्खाणु ।[शून्यः अपि
तरुअर-मूल ण जाणिआ सरहें किउ वक्खाणु ॥
[शून्यः अपि आत्मा शून्यं जगत् गृहे गृहे एतद् आख्यानम् ।
तरुवर-मूलानि न ज्ञातानि (तदपि) सरहेन कृतं व्याख्यानम् ॥]

55

The Self is Void. The world is Void. This is the story told in every house. The roots of the tree are not known, but Saraha has given its description.

५६

जइ-वि रसाअलु पइसरहों अह दुग्गमु आआसु ।
भिण्णाआरु मुणेसि तुहुँ कहिँ मोक्खहोँ अब्भासु ॥
[यद्यपि रसातलं प्रविशत अथ दुर्गम्मं आकाशम् ।
भिन्नाकारं जानासि त्वं कुत्र मोक्षस्य अभ्यासः ॥]

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

56

Eventhough you may enter the nethermost world, eventhough you reach the sky that is beyond reach, if you perceive (the self and the other) as different, where is the scope for striving for the Release / Emancipation ?

५७

बृद्धि विणासइ मणु मरइ तुट्टइ जहिँ अहिमाणु ।
सो माआमउ परमु कलु तहिँ किं बज्झइ झाणु ॥

[बुद्धिः विनश्यति मनः म्रियते त्रुट्यति यत्र अभिमानः ।
सः मायामयः परमः (इति) जानीहितत्र किं बध्यते ध्यानम् ॥]

57

Where the intellect is destroyed, the mind dies, the I-sense disapears–know that to be the mysterious Supreme. How can it be meditated upon ?

५८

भवहिँ उवज्जइ खअहिँ णिवज्जइ भाव-रहिउ पुणु कहिँ ण उवज्जइ ।
बेण्णि-विवज्जिउ जो उप्पज्जइ अच्छउ सिरि-गुरु-णाहें कहिज्जइ ॥

[भवे उत्पद्यते क्षये निपद्यते भाव-रहितः पुनः कुत्र अपि न उत्पद्यते ।
द्वाभ्यां अपि विवर्जितः यः उत्पद्यते वरं श्री-गुरु-नाथेन कथ्यते ॥]

58

In Existence it is born. In Destruction it disappears. But in the absence of Bhāva it is not born at all. That which results in the absence of the both (Bhāva and Abhāva) is clearly (?) stated by the Great Master.

५९

देक्खउ सुणउ फरिसउ सद्दउ जिग्घउ भवँउ बईसउ उट्ठउ ।
आलमाल-ववहारें बोल्लउ मणु छुड्डु एक्काआरेँ म चल्लउ ॥

[पश्यतु शृणोतु स्पृशतु शब्दयतु जिघ्रतु भ्रमतु उपविशतु उत्तिष्ठतु ।
यद्वातद्वा व्यवहारे वदतु मनः एकाकारे म चलतु ॥]

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

59

You, may see hear, enter, call, smell, stroll, sit, rise, prattle non-sense in the practical dealings : on condition that the mind should not waver from the realization of the identity (of the self and the other).

६०

चित्ताचित्त वि परिहरहों तिवँ अच्छहों जिवँ बालु ।
गुरु-वअणेहिँ दिढ· भत्ति करु होहिइ सहज-उलालु ॥

[चित्ताचित्ते अपि परिहरत तथा आस्त यथा बालः ।
गुरु-वचनेषु दृढा भक्ति कुरु भविष्यति सहज-उल्लासः ॥]

60

Avoid the distinctions Citta and Acitta. Stay like a child. Following the words of the Master, pradtice intense devotion, and Sahaja will spring up.

६१

अक्खर-वण्ण-परम-गुण-रहिअउ भणिउ ण जाइ सो-वि मइँ कहिअउ।
सो परमेसरु कासु कहिज्जइ सुरउ कुमारिहेँ जिवँ उप्पज्जइ ॥

[अक्षर-वर्ण-परम-गुण-रहितः कथितुं न याति सः अपि मया कथितः ।
सः परमेश्वरः कस्य कथ्यते सुरतं कुमार्याः यथा उत्पद्यते ॥]

61

I have described even that which is beyond syllables and sounds (i.e.words), which is totally devoid of qualities and hence indescribable. To whom can that Great Lord be described ? Like the sexual experience to a virgin ?

६२

भावाभावेहिँ जो परिछिण्णउँ तहिँ जगु सअलु सहाव-विलीणउँ ।
जावँहिँ तहिँ मणु णिच्चलु थक्कइ तावँहिँ भव-णिव्वाणेहिँ मुक्कइ ।

[भावभावाभ्यां यद् परिच्छिन्नं तत्र जगत् सकलं स्वभाव-विलीनम्।
यावत् तत्र मनः निश्चलं तिष्ठति तावत् भव-निर्वाणाभ्यां मुच्यते ॥]

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

62

One who is completely beyond the distinction of Bhāva and Abhāva, his Saṁsāra is totally and exhaustively dissolved in Svabhāva. When the mind stays in that state unswerved, then he is freed from (the distinction of) Saṁsāra and Nirvāṇa.

६३

जावँ ण अप्पउ परु परिआणसि तावँ किँ देहाणुत्तरु पावसि ।
एँउ मइँ कहियउँ भंति ण भावहि अप्पें अप्पा बुज्झहि तावँहिँ ॥

[यावत् न आत्मानं परं परिजानासि तावत् किं देहानुत्तरं प्राप्नोषि ।
एतद् मया कथितं भ्रान्ति न भावय आत्मना आत्मा बुध्यस्व तावत् ॥]

63

Till you know the Other as the Self how can you realize the Anuttara that is beyond the body ? I have stated this to you. Do not nourish any delusion. Firstly you know yourself by yourself.

६४

अणु परमाणु ण रूवु विचित्तु जें अणवरु भावहि फुरइ सुरत्तु जें ।
सरहु भणइ भिडि एत्थु-वि मत्तु जें अरें णिक्कुलि बुज्झु परमत्थु जें ॥

[अणुः परमाणुः न रूपं विचित्रं एव अनपरं भावय स्फुरति सुरतं एव ।
सरहः भणति आलिङ्गस्व अत्र अपि मत्तः यः अरे निष्कुलि बुध्य परमार्थः यः ॥

64

That form which is neither atomic not microatomic, but is striking and which, impassioned, flashes forth, experience it uniquely. Saraha says, embrace it in intoxication. O, you without Kula know that which is the Paramārtha.

६५

अग्गएँ अच्छइ बाहिरें अच्छइ पइ देक्खइ पडिवेसी पुच्छइ ।
सरहु भणइ वढ जाणहि अप्पा णउ सो धेउ ण धारण जप्पा ॥

[अग्रे अस्ति बहिः अस्ति प्रति पश्यति प्रातिवेश्मिकं पृच्छति ।

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

सरहः भणति मूर्ख जानीहि आत्मानं नापि सः ध्येयः न धारणा न जप्यः ॥

65

He is in front. He is outside. But failing(?) to see him the fool equires with the neighbour. Saraha says, you idiot, know that the Self is neither the subject of Dhyāna and Dhāraṇā nor it is for name-recitation.

६६

जइ गुरु कहइ सअल-विणाणी मोक्खु किँ लब्भइ अप्पण-वाणी ।
देसु भवँइ अब्भासें लइअउ सहज ण बुज्झइ पावें गहिअउ ॥
[यदि गुरुः कथयति सकल-विज्ञानी । मोक्षः किं लभ्यते आत्म-वाण्या ।
देशं भ्रमति अभ्यासेन गृहीतः सहजं ण बुध्यति पापेन गृहीतः ॥]

66

Even if the Omniscient Master describes it to you, can the Liberation be attained without knowing the Self ? One who wanders, over all regions practicing yogic exercises he cannot realize Sahaja, so long as he is in the clutches of the sin (?)

६७

विसअ रवंतु न विसएँहिँ लिप्पइ उअलु हरंतु ण पाणिएँ छिप्पइ ।
एवँइ जोइउ मूलु सरंतउ विसएँ ण बज्झइ विसअ रमंतउ ॥

[विषयान् रममाणः विषयैः न लिप्यते उत्पलं हरन् न पानीयेन स्पृश्यते ।
एवं योगी मूलं स्मरन् विषये न बध्यते विषयान् रममाणः ॥]

67

Enjoying the sense-objects he is not smeared thereby. One who takes out (plucks) lotus which even though is in water is not touched by water. In the same way a Yogin remembering the Origin *(mūla)* is not tied down to the sense-objects while enjoying them.

६८

देवु पुजिज्जइ लक्खु-वि दिज्जइ अप्पउ मारिअ कीसु करिज्जइ ।

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

तह-वि ण तुट्टइ एँहु संसारउ विणु अब्भासें णाहि णिसारउ ॥

[देवः पूज्यते लक्षं अपि दीयते आत्मानं मारयित्वा कीदृशं क्रियते ।
तथा अपि न त्रुट्यति एषः संसारः विना अभ्यासेन नहि निःसारः ॥]

68

Even if a deity is worshipped and lacs are given as charity - what is achieved by killing (doing violence to) the self ? Even by such practices this Saṁsāra is not destroyed. Without space there is no possibility of going out.

६९

भावाभावहँ भावण-रत्तउ पसुअ-मज्झें सो गणियइ सत्तउ ।
झाणहिँ जें किउ मोक्खब्भासउ सो भव-रक्खस-केरउ दासउ ॥

[भावाभावयोः भावना-रक्तः पशु-मध्ये सः गण्यते सत्त्वः ।
ध्याने येन कृतः मोक्षाभ्यासः सः भव-राक्षसस्य दासः ॥]

69

The being who is attached to nourishing in thought the distinctness of Existence and Non-existence is counted among the beasts. He who exercises himself for Mokṣa by means of Meditation is a slave of the ogre in the form of Saṁsāra.

७०

धरिउ हंसु मइँ कहिअउ भेउ अद्ध-उद्ध दुइ पक्खा छेउ ।
पक्ख-विहूणउ कहिँ-वि ण जाइ देह-मढिहिँ जो णिच्चलु ठाइ ॥

[धृतः हंसः मया कथितः भेदः अध-ऊर्ध्वौ द्वौ पक्षान् छेदय ।
पक्ष-विहीनः कुत्र अपि न याति देह-मठिकायां यः निश्चलः तिष्ठति ॥]

70

I have held the Haṁsa. Its secret I reveal to you. I have clipped off both of his wings — the Upper and the Lower. Bereft of wings he cannot go anywhere. He stays steadfast in the cell of the body.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

७१

पंडिअ सअल सत्थ वक्खाणहिँ देहहिँ बुद्ध वसंतु ण जाणहिँ ।
गवँणागवँणु ण एक्कु-वि खंडिउ तउ णिल्लज्जु भणइ हउँ पंडिउ ॥

[पण्डिताः सकलानि शास्त्राणि व्याचक्षन्ते देहे बुद्धं वसन्तं न जानन्ति ।
गमनागमनं न एकं अपि खण्डितं ततः अपि निर्लज्जः भणति अहं पण्डितः ॥]

71

The learned men expound all the Śāstras. They do not know the Buddha residing in the body. Not once they have broken (the chain of) going out of and returning (to the Saṁsāra). Even then he (the learned man) shamelssly declares I am a learned man !

७२

जेत्तु-वि चित्तहों विप्फुरइ तेत्तु-वि णाह-सरूउ ।
अण्ण तरंग किं अण्णु जलु भव-समु ख-समु सु रूउ ॥

[यावद् अपि चित्तस्य विस्फुरति तावद् अपि नाथ-स्वरूपम् ।
अन्ये तरङ्गां किं अन्यद् जलं भव-समं ख-समं तद् रूपम् ॥]

72

The own-nature of the Lord is that much as it flashes up in the mind. Can there be waves and water different from one another ? The own-nature (of the Lord) is like the Saṁsāra as well as like the sky.

७३

णउ तं वायएँ गुरु कहइ णउ तं बुज्झइ सीसु ।
सहज-सहाउ हलें अमिअ-रसु कासु कहिज्जइ कीसु ॥

[नहि तद् वाचा गुरुः कथयति नहि तद् बुध्यति शिष्यः ।
सहज-स्वभावः हला अमृत-रसः कस्य कथ्यते कीदृशः ॥]

73

It is not described by the Guru by means of words. Nor

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

does the disciple understand it. O dear friend, how and to whom can the nectar of the own-nature of Sahaja be described ?

७४

जेत्तु-वि पइसइ जलहिँ जलु तेत्तउँ समरसु होइ ।
दोस-गुणाअरु चित्तु ता वढ पडिवक्खु ण कोइ ॥

[यावत् अपि जले प्रविशति जलं तावत् समरसं भवति ।
दोष-गुणाकरं चित्तं ततः मूर्ख प्रतिपक्षः न कः अपि ॥]

74

As much water enters the (mass of) waters so much becomes indistinguishably of the same character. Your mind itself is the repository of faults and virtues. O fool, there is no other adversary.

७५

छड्डहों जु सहजु बुद्धिएँ लइअउँ विविह-पआर-पवंचेँहिँ सहियउँ ।
एक्क-वि कह-वि ण किज्जइ वासण एँहु आणत्तु सअल-जिण सासण ॥

[त्यजत यद् सहजं बुद्ध्या गृहीतं विविध-प्रकार-प्रपञ्चैः सहितम् ।
एका अपि कथं अपि न क्रियते वासना एतद् आज्ञप्तं सकल-जिन-शासने ॥

75

Abandon that Sahaja which you have grasped with your intellect, and which is associated with various worldly phenomena. In no way even a single sensuous desire should be entertained. This is laid down by the whole body of the tenets of the Jina.

७६

मुक्तावत्थु-जें सअलु जगु णाहि णिबद्धउ को-वि ।
मूढउ मोह-पमत्तिअउ सत्थावत्थु जें सो-वि ॥

[मुक्तावस्थं एव सकलं जगत् नहि निबद्धः कः अपि ।
मूढः मोह-प्रमत्तः स्वस्थावस्थः एव सः अपि ॥]

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

76

The whole world is in the state of freedom. Nobody is bound. One who is deluded and intoxicated with delusion, even he is in the state of natural health.

७७

चित्तहों पसरु णिरंतरु देक्खिअ लोहु मोहु जे कहिउ उएक्खिअ ।
जक्ख-रूउ जिवँ चित्तएँ भाइ माआ-जालु जें तिवँ पडिहाइ ॥

[चित्तस्य प्रसरं निरन्तरं दृष्ट्वा लोभः मोहः एव कथितः उदीक्ष्य ।
यक्ष-रूपम् यथा चित्रे भाति माया-जालं एव तथा प्रतिभाति ॥]

77

Seeing ceaseless movement of the mind, greed and delusion are said (are characteristically assigned) with reference to it. The net of Māyā is experienced just like the form of Yakṣa appearing in a picture.

७८

सअलहों एँहु सहाउ चिअ देक्खहों तहिँ जे विलीणउँ चित्तु उएक्खहों ।
सहजें सहजु-वि बुज्झइ जावँहिँ अंतराल-गइ तुट्टइ तावँहिँ ॥

[सकलस्य एषः स्वभावः एव पश्यत तत्र एव विलीनं चित्तं उदीक्षत ।
सहजेन सहजं अपि बुध्यते यदा अन्तराल-गतिः त्रुट्यति तदा ॥]

78

See that as the own-nature of all. Understand that the mind is dissolved there. When Sahaja itself is known by means of Sahaja, the middle state is destroyed.

७९

रिद्धि-सिद्धि हलें बेण्णि ण कज्जु पाव-पुण्ण तहिँ पाडहों वज्जु ।
सो आणुत्तरु बुज्झइ जावँहिँ सरहु भणइ जगु सिज्झइ तावँहिँ ॥

[ऋद्धि-सिद्धिभ्यां हला द्वाभ्यां न कार्यं पाप-पुण्ये तत्र पातयत वज्रम् ।
सः अनुत्तरः बुध्यते यदा सरहः भणति जगत् सिध्यते तदा ॥]

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

79

O dear friend, I have nothing to do with wealth or mirculous powers. Strike sin and merit both with a bolt. Saraha says, when that Anuttara is known, the world is turned into the Siddhi (of Nirvāṇa).

८०

गुरुअ-वअणु संसिद्धउँ जावँहिँ इंदिआलु सवु तुट्टइ तावँहिँ ।
सरहु भणइ आणुत्तरु धम्मु हरि हरु बुद्धु एहु-वि (?) कम्मु ॥

[गुरु-वचनं संसिद्धं यदा इन्द्रजालं सर्वं त्रुट्यति तदा ।
सरहः भणति अणुत्तरः धर्मः हरिः हरः बुद्धः एतद् अपि कम्म ॥]

80

When one has realized the heart of the Master's words, all the magic show is destroyed. Saraha says Anuttara is the oly Dharma. Viṣṇu, Śiva and Buddha - all are (subject to the law of) Karman.

८१

सव्वाआर-वरुत्तमु को-वि सुणह-सिआल-सतुल्लें सो-वि ।
चित्त-विसुद्धिएँ जाणिअ जावँहिँ जिण-गुण रअणइँ पाविअ तावँहिँ ॥

[सर्वाकार-वरोत्तमः कः अपि श्व-शृगाल-तुल्यः सः अपि ।
चित्त-विशुद्ध्या ज्ञातानि यदा जिन-गुण-रत्नानि प्राप्तानि तदा ॥]

81

That which possesses the highest excellent form among all the forms even that is equal to the dog and the fox. When one understands (things) with the purity of the mind, then only one obtains the gems in the form of the qualities of the Jina.

८२

अहवा मोहें सो परिआणिउ मोक्खहोॅ बुद्धिएँ जाइ समाणिउ ।
हत्थहिँ कंकणु ठिअउ ण-याणइ गुण-दोसक्खणु दप्पणु आणइ ॥

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

[अथवा मोहेन सः परिज्ञातः मोक्षाय बुद्ध्या याति समानीतः ।
हस्ते कङ्कणं स्थितं न जानाति गुण-दोषान् ख्यातुं दर्पणं आनयति ॥]

82

Or when Liberation is sought to be achieved through intellectual understanding it is only out of delusion. That man does not know (see) the wristlet that is there on his hand and brings a mirror for revealing its qualities and faults !

८३

बज्झहिँ सअल मणे जइ मुक्का (?) मल्ल (?) माणु सो बज्झइ (?)
[बध्यन्ते सकलाः मनसा ण यदि मुक्तां x x x x]

83

All are bound by the mind x x x x x x

८४

जाणह परमत्थेण ण अत्थं अत्थोच्छिण्णं पेच्छह सव्वं (?) ।
तं होइ स-वुच्छिण्णं अवुच्छिण्णं मुण अणंतं णं ॥
[जानीत परमार्थेण ननु अर्थाः अर्थोच्छिन्नं प्रेक्षध्वं सर्वम् ।
तद् भवति सव्युच्छिन्नं अव्युच्छिन्नं जानीहि अनन्तं तु]

84

Know the real nature of the object as such. See everything as bereft of meaning. That (the phenomenal world) has distinctions, but the Infinite is in fact without distinctions.

८५

सइँ संवित्ति म करहो ँ रे धंधा भावाभाव सुगति वढ बंधा ।
णिअ-मणें मुणहो रे णिउणें जोइ जिवँ जलु जलहिँ मिलंतउ सोइ ॥
[स्वयं संवित्तिं मा कुरुत रे मिथ्या-व्यापारान् भावाभावौ सुगतेः मूर्ख बन्धौः ।
निज-मनसि जानीत अरे निपुणं दृष्ट्वा यथा जलं जले मिलत् सः अपि ॥]

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

85

(Rest in) self-perception. Do not indulge in uscluss wordly activities. O fool, (making) dislinctions of) Existence and non-Existence blocks (the way to) the good state (the Final Bliss). Examining closely, know your mind : it is like water mixing up with water.

८६

झाणें मोक्खु कि चाहहो आलें माआ-जालु किं लेहो रे कोलें
वर-गुरु-वयणु पतिज्जइ सच्चउँ सरहु भणइ मइँ कहियउँ तच्चउँ ।
[ध्यानेन मोक्षं किं पश्यथ व्यर्थं माया-जालं किं गृह्णीथ क्रोडे
वर-गुरु-वचनं प्रतीयते सत्यं सरहः भणति मया कथितं तत्त्वम् ॥

86

Why do you uselessly wish to achieve Liberation by means of Meditation ? Why do you take the net of Māyā in your lap ? You believe as true the words of the Great Master. Saraha says, I have told you this essential principle.

८७

णिअ-सहावु णउ लब्भइ वयणें दीसइ गुरु-आएसें णयणें ।
णहु तसु दोसु जें एक्कु-वि ठाइ धम्माधम्मु जें सोहिअ खाइ ॥
[निज-स्वभावः नहि लभ्यते वचनेन दृश्यते गुरु-आदेशेन नयनाभ्यम् ।
नहि खलु तस्य दोषः एव एकः अपि तिष्ठति धर्माधर्मौ एव शोधयित्वा
खादति ॥]

87

One's own-nature is not grasped through words. But it can be seen with one's eyes through the instruction of the Master. Not a single fault remains with him, who really grasps (?) Dharma and Adharma by purifying them (?)

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

८८

चित्तें बद्धें बज्झइ मुक्कें मुच्चइ णत्थि संदेहो ।
बज्झंति जेण-वि जडा लहु परिमुच्चंति तेण बूहा ॥

[चित्तेन बद्धेन बध्यते मुक्तेन मुच्यते नास्ति संदेहः ।
बध्यन्ते येन जडाः लघु परिमुच्यन्ते तेन बुधाः ॥]

88

One is bound when his mind is bound. He is released when his mind is released. That by which the ignorant are bound, by the same the wise are quickly released.

८९

बद्धउ गच्छइ दस-दिसिहिँ मुक्कउ णिच्चलु ठाइ ।
एवँइ करहा पेक्खु सहि विवरिउ महु पडिहाइ ॥

[बद्धः गच्छति दससु दिशासु मुक्तः निश्चलः तिष्ठति ।
एवं करभं प्रेक्षस्व सखि विपरीतः मह्यं प्रतिभाति ॥]

89

When he is bound, he runs in all the ten directions. When he is free he stays motionless. Mark, dear friend, such conduct of the Camel appears to me contrary.

९०

पवणु धरिअ अप्पाणु म भिंदहोँ कट्ठ-जोएँ णासग्गु म बंधहोँ ।
अरेँ वढ सहज-गइहेँ पर रज्जहोँ मा भव-बंध-गंधु पडिवज्जहोँ ॥

[पवनं धृत्वा आत्मानं मा भिन्त कष्ट-योगेन णासाग्रं मा बध्नीत ।
अरे मूर्खाः सहज-गत्यां परं रज्यध्वं मा भव-बन्ध-गन्धं पतिपद्यध्वम् ॥

90

Do not harass (?) yourself by holding up breath. Do not close the nostril by strenuous efforts. O fool, revel in the Sahaja state, so that you would not get (feel) even the smell of the worldly bondage.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

९१

एँहु मेल्लहो॑ तुरंगु सुचंचलु सहज-सहावें सु वसइ णिच्चलु ॥

[एतं मुञ्चत तुरङ्गं सुचञ्चलं सहज-स्वभावे सः वसति निश्चलः ॥]

91

Release this highly restless horse. He lives motionless in the own-nature of Sahaja.

९२

जावँहिँ मणु अत्थवँणु जाइ तणु तुट्टइ बंधणु ।
तावँहिँ समरसह मज्झे॑ णउ सुद्दु ण बंभणु ।

[यदा मनः अस्तमनं याति तनोः त्रुट्यति बन्धनम् ।
तदा समरसस्स मध्ये नहि शुद्रः न ब्राह्मणः ॥]

92

When the mind sets, and bondage of the body is destoyed, then in (that stat of) integrated elixir (Samarasa), there is nobody who is Śudra, and nobody who is Brāhmaṇa.

९३

एत्थु जे॑ सरसइ सोवणाहु एँहु गंगा-साअरु ।
एत्थु पयागु वाणारसि एय जे॑ चंद-दिवाअरु ॥
खेत्तु पीढु उववीढु एत्थु मइँ भमिअ परिट्ठिउ ।
देहा-सरिसु तित्थु अण्णु ण मइँ सुणिउ ण दिट्ठउँ ॥
[अत्र एव सरस्वती सोमनाथः अयं गंगासागरः ।
अत्र प्रयागः वाराणसी एतौ एव चंद्र-दिवाकरौ ॥
क्षेत्रं पीठं उपपीठं अत्र मया भ्रमित्वा प्रतिष्ठितम् ।
देह-सदृशं तीर्थं अन्यद् न मया श्रुतं न दृष्टम् ॥]

93

In this very place are Sarasvatī and Sonanātha. In this very place Gaṅgāsāgara. Here only are Prayāga, Vārāṇasī. Here

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

itself are the Moon-god and the Sun-god. Wandering (everywhere) it is here that I found established Tīrthakṣeta, Pīṭha and Upapīṭha. I have neither heard nor seen another pilgrim-centre that equals the body.

९४

सरु पुडइणि-दल-कमल-गंध-केसर-वर-णालें ।
छड्डुहों वेणि म करहों सोसु मा लग्गहों वढ आलें ॥
कम्मु जेत्थु खउ जाइ एत्थु पुज्जहो कुल-हीणउ ।
बम्हु विट्ठु तइलोउ सअलु जहिँ जाइ विलीणउ ॥

[सरः पुटकिनी-दल-कमल-गंध-केसर-वर-नालेन (युक्तम्) ।
त्यजत वेणीं मा कुरुत शोषं मा लगत मूर्खाः व्यर्थे ।
कर्म तत्र क्षयं याति अत्र पूजयत कुलहीनम्
ब्रह्मा विष्णुः त्रैलोक्यं सकलं यत्र याति विलीनम् ॥

94

Leave the lake that is excellent because of the lotus plants with leaves and lotuses that have fragrant pollen. Leave also the (Tri)veṇī. You fool, do not do..... Do not resort to that which is worthless. If you worship here that which is of low family, your Karmans will be destroyed. Here Brahman, Viṣṇu and all the three worlds are dissolved.

९५

जइ णउ विसऍहिँ कीलिअइ तउ बुद्धत्तणु केवँ ।
सेय-रहिअ णउ अंकुरहिँ तरु संपत्ति ण जेवँ ॥

[यदि नहि विषयैः क्रीड्यते ततः बुद्धत्वं कथम् ।
सेक-रहिताः नहि अङ्कुरयन्ति तरवः संपत्तिः न यथा ॥]

95

If one does not playfully enjoy the sense-pleasures, how can there be Buddhahood ? The trees cannot sprout without sprinkling of water and there can not be arborial abundance.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

९६

जेत्थु-वि तेत्थु-वि जह-तह-वि जेण तेण हुउ बुद्धु ।
सइँ संकप्पें णासियउँ जगु जि सहावहिँ सुद्धु ॥

[यत्र अपि तत्र अपि यथा-तथा अपि येन तेन भूतः बुद्धः ।
स्वयं संकल्पेन नाशितं जगत् एव स्वभावेन शुद्धम् ॥]

96

Here or there, this way or that way, by this means or that means he became Buddha. You yourself have destroyed by comception the world which is pure in its real nature.

९७

सहजु कप्पु पर बे-वि ठिअ सहजु लेउ रे सुद्धु ।
कएँ पअ-पाणिअ-मीसलएँ राअहंसु जिवँ दुद्धु ॥

[सहजं कल्पः परं द्वे-अपि स्थिते सहजं गृह्णातु रे शुद्धम् ।
कृते पयः-पानीय-मिश्रणे राजहंसः यथा दुग्धम् ॥]

97

Sahaja and Vikalpa both are there. But you take the pure Sahaja, like the royal swan who takes milk only from a mixture prepared from milk and water.

९८

जग-उप्पायणे दुक्खु बहु उप्पण्णउँ सुह-सारु ।
उप्पायणु उप्पाउ नहिँ लोउ ण जाणइ सारु ॥

[जगद्-उत्पादने दुःखं बहु उत्पन्नं सुख-सारः ।
उत्पादनं उत्पादः नहि लोकः न जानाति सारः ।]

98

There is much unhappiness in the creation of the world, but when it is created it is full of happiness. Creating is not creation : People do not know the essential truth.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

९९

अरें पुत्र तत्तु विचित्त-रसु कहण ण सक्कइ वत्त ।

x x x x x x x x x

[अरे पुत्र तत्त्वं विचित्र-रसं कथितुं न शक्यते वार्ता ।]

99

O son, the essential principal *(tattva)* is an unusually striking elixir. One cannot describe it in words. xx xx xx x

१००

कप्प-रहिउ सुह-ठाणु कु-वि णिअ-सहावें सेविउ एक्कु-वि ।

x x x x x x x x x

[कल्परहितं सुख-स्थानं किमपि निज-स्वभावेन सेवितं एकमपि]

100

The unique state of One's own-nature, that is free from Vikalpas is experienced. xx xx xx xx

१०१

कवँणेहिँ सो गुणेहिँ धरियउ अहवा एक्केण-वि णउ धरिअउ ।
सुण्णासुण्ण-वि बुज्झइ जेत्थु गुरु णउ वण्णेवि बुज्झइ तेत्थु ॥
[कैः सो गुणैः धृतः अथवा एकन अपि ण धृतः ।
शून्याशून्यं अपि बुध्यते यत्र गुरु न वर्णितुं बुध्यति तत्र ॥]

101

What qualities does it possers ? Or has it not a single quality? Where Śunya and Aśunya both are to be understood together, even the Master does not know how to descibe it.

१०२

बुज्झेवि वअणें एत्तु-वि धम्मु लोआचारें एत्तु वि कम्मु ।
सअल तत्त सहावें देक्खहों लोआचार जे ताहँ उवेक्खहों ॥
[बुद्ध्वा वचनेन एतावन्तं अपि धर्मम् लोकाचारेण एतावत् अपि कर्म ।
सकलानि तत्त्वानि स्वभावेन पश्यत लोकाचारं एव तत्र उपेक्षध्वम् ॥]

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

102

Knowing by (Master's) words that only this is the Dharma and that, what is there in the worldly ways that much is Karman, see all the essential principles in the own-nature and disregard the wordly ways.

१०३

एवँहिँ बुद्ध-रूउ हलें होवि सहज-सहावें सिज्झइ सो-वि ।
सुविणए जिवँ वर-कामिणि माणिउ रइ-सुहु तहिँ पच्चक्खु समाणिउ ॥
[अधुना बुद्ध-रूपं हला भूत्वा सहज स्वभावेन सिध्यते सः अपि ।
स्वप्ने यथा वर-कामिनीं भुक्त्वा रति-सुखं तत्र प्रत्यक्षं समापितम् ॥]

103

In this way, O dear friend, achieving Buddhahood one becomes Siddha through (realization) of Sahaja, as own-nature. This is (like) the sexual pleasure that was first experienced in the dream but which was now realized directly.

१०४

एवँहि बुदध्-रूउ लहु सिज्झइ पज्जोपाएं कह-वि ण बज्झइ ।
[अधुना बुद्ध-रुपम् लघु सिध्यते प्रज्ञोपायेन कथंम् अपि न बध्यते ॥]

104

In this way Buddhahood is achieved immedialely. One does not become at all subject to the bondage of Prajñā and Upāya.

१०५

जइ मणु सहजु निरंतरु पावइ इंदिअ-विसएहिँ खणु-वि ण धावइ ।
तहिँ सो-वि देइ एह चउ-रिद्धि सरहु भणइ जिण-बिंबु वि सिद्धि ॥
[यदि मनः सहजं निरन्तरं प्राप्नोति इन्द्रिय-विषयेषु क्षणं अपि न धावति ।
तत्र सः अपि ददाति एताः चतूरिद्धीः सरहः भणति जिन-बिम्बं अपि सिद्धिः ॥]

105

If the mind continuously experiences Sahaja, it would

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

not at all run after the sense-objects. There he also gives those four Siddhis. Saraha says Jina-image itself is the Siddhi.

१०६

दोहा-संगमु मइँ कहिउ जें हु विबुज्झइ तत्तु।
एह संसारु हले x x x लहु जहिँ जाणिज्जइ तत्तु॥
[द्विपथा-संगमः मया कथितः येन खलु विबुध्यते तत्त्वम्।
एषः संसारः हला x x x शीघ्रं यत्र ज्ञायते तत्त्वम्॥]

106

I have pronounced this collection of Dohās (the Dohākośa) by which the essential principle can be known. O dear friend, grasp its essentials properly so that you may understand the real thing.

१०७

गहिऊण धम्मु संसारु अह य सत्थत्थ-णिअच्छणं।
भणिओ दोहा-कोसो तत्थ हु चिअ-खंधओं समत्तो।
[गृहीत्वा धर्म्मं संसारं अथ च शास्त्रार्थ-दर्शनम्।
भणितः दोहा-कोशः तत्र खलु चित्त-स्कंधः समाप्तः॥]

107

Grasping the true meaning of the Śāstras with regard to the Dharma and Saṁsāra, I have pronounced this Dohākośa. Its Section on the Mind ends here.

*

१०८

जइ कहमि तुज्झ णउ कहण जाइ अहवा जण-मणे पच्चउ ण थाइ॥
[यदि कथयामि तुभ्यं नहि कथितुं याति अथवा जन-मनसि प्रतीतिः न भवति॥]

108

Even if I try ro describe it to you, it cannot be described. Or else it will not be convincing to the people's mind.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

१०९

जइ-वि पमाएं विहि-वसेण बढ लद्धउ भेउ ।
चंडालहों घरें भुंजिअइ तहवि ण लग्गइ लेउ ॥
[यद्यपि प्रमादेन विधिवशेन मूर्ख लब्धः भेदः ।
चाण्डालस्य गृहे भुज्यते तथा अपि न लगति लेपः ॥]

109

O fool, if by chance one ate mistakenly at the house of a Cāṇḍāla and came to know the fact(afterwards), no defilement ataches to him.

११०

सहजु सहजु मा मण्णहो ̆ आलें जें पुणु बंधु होइ भव-जालें ।
अरे बढ आसा कह-वि ण कज्जु दस-गुरु करणेहिँ पाडहों वज्जु ॥
[सहजं सहजं मा मन्यध्वम् मिथ्या येन पुनः बन्धः भवति भव-जालेण ।
अरे मूर्खाः आशया कथमपि न कार्यं दश-गुरु-करणे पातयत वज्रम् ॥]

110

Do not meaninglessly go on designating Sahaja, Sahaja that which is (in fact) a bondage in the net of Saṁsāra. O fool, there is no use of (cherishing false) hope. You let fall a bolt on accepting ten (different) Masters.

१११

सम-संवेअण-तत्तु बढ लोएं काइँ भणेइ ।
जो मण-गोअरे पाविअइ सो परमत्थु ण होइ ॥
[स्वसंवेदन-तत्त्वं मूर्ख लोकेन (?) किं भणति ।
यः मन-गोचरे प्राप्यते सः परमार्थः न भवति ॥]

111

O fool, how can the principle of Sva-saṁvedana be described to the people ? That which is brought within the range of mind cannot be the Supreme Real (Paramārtha).

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

११२

णिअ-सहावु x x गअण-समु अप्पा परु णउ होइ ।
सहजाणंदे पइट्ठुजो सो किं वुच्चण जाइ ॥
[निज स्वभावः गगन-समः आत्मा परः नहि भवति ।
सहजानन्दे प्रविष्टः यः सः किं वक्तुम् याति ॥]

112

One's real nature is like the sky. The Self is not the Other. Sahajānanda, which is the fourth state, cannot be described.

११३

विणु वज्जें जिवँ x x x x जावँउ(?) तिवँ मण-माआ-केरु सहावु ।
सअल-वि-विसअ सहावें सिज्झहिँ पज्जोपाएं कह-विण बज्झहिँ ॥
[विना वज्रेण यथा x x यावत् तथा मनः-माययोः स्वभावः ।
सकलाः अपि विषयाः स्वभावेन सिध्यन्ते प्रज्ञोपायेन कथं अपि न बध्यन्ते ॥]

113

....so is the own-nature of the mind and illusion (Māyā). All things achieve their being by the own-nature. In no way they are bound by Prajñā and Upāya.

११४

जिणवर-वअणु पतिज्जहो सच्चें सरहु भणइ मइँ कहिअउँ वच्चें ।
सहजें सहजु-वि बोहिउ जावँहिँ अचित्त-जोएं सिज्झइ तावँहिँ ॥
[जिनवर- वचनं प्रतीत सत्यत्वेन सरहः भणति मया कथितं वाच्येन ।
सहजेन सहजं अपि बोधितं यदा अचित्त-योगेन सिध्येत तदा ॥]

114

You trust as true the words of the Great Jina. Saraha says, I tell this to you in so many words. When Sahaja is known by means of Sahaja, then one attains Siddhi through Acintya-yoga.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

११५

जिवँ जल-मज्झहिँ चंदडा णउ सो सच्चु ण मिच्छ ।
तिवँ सो मंडल-चक्कडा णउ हेट्ठएँ ण उखित्त ॥
[यथा जल-मध्ये चन्द्रः नहि सः सत्यं न मिथ्या ।
तथा ते मण्डल-चक्रे नहि अधः न उत्क्षिप्तं ॥]

115

As the (reflection) of the moon in water is neither true nor false, in the same way the Maṇḍala and Cakra are neither below nor above.

११६

चित्तु एउ जो सअलेहिँ रज्जइ परु चिंतंतउ वाउलि भज्जइ ।
चित्तहिँ सअलु जगु जं दीसइ सहज-सहावें किंपि ण सीसइ ॥
[चित्तं एतद् यद् सकलेषु रज्यते परं चिन्तयन्तं वातावल्या भज्यते ।
चित्तेन सकलं जगत् यद् दृश्यते सहज-स्वभावेन किमपि न कथ्यते ॥]

116

This mind is such that it gets coloured by all things. But thinking about Para it is broken (as if) by a stormy wind. Although the whole world is seen in the mind, nothing of it can be said to have the nature of Sahaja.

११७

चित्तें चित्तु जइ लक्खण जाइ चंचलु मण-पवणु थिरु थाइ ।
चित्तु थिरु जउ णिम्मलु भावु तहिँ ण पईसइ भावु अभावु ॥
[चित्तेन चितं यदि लक्षितुं याति, चंचलः मनः पवनः स्थिरः भवति ।
चित्तं स्थिरं यदि निर्मलः भावः तत्र न प्रविशति भावः अभावः ॥]

117

If the mind can notice the Acintya then, eventhough fickle like the wind, it becomes steady. When the mind beomes steady and attains purity, existence and non-existence cannot enter it.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

११८

एक्कु देवु बहु आगम् दीसइ अप्पण-इच्छएँ फुडु पडिहासइ ।
अप्पणु णाहउ परहों विरुद्धउ घरें घरें सो सिद्धंतु पसिद्धउ ॥
[एकः देवः बहवे आगमाः दृश्यन्ते आत्मनः इच्छया स्फुटं प्रतिभासते ।
आत्मनः नाथः परस्य विरुद्धः गृहे गृहे सः सिद्धान्तः प्रसिद्धः ॥]

118

God is one but there are many canonical traditions. That God is seen just according to one's own desire. One's own Lord is seen as opposite to other's. In each and every house this principle is well-known.

११९

हिअअहिँ कच्च-मणिउ लइ तुट्ठउ बोहि-महासुहें णउ पइट्ठउ ।
संवरु चित्त-राउ दिढु चंगउ जावँ ण दंसइ विसअ-भुअंगउ ॥
[हृदयेन काच-मणिं गृहीत्वा तुष्टः बोधि-महासुखे नहि प्रविष्टः ।
संवृणु चित्त-राजानं दृढं सुष्ठु यावत् न दशति विषय-भुजंगमः ॥]

119

You are satisfied in your heart just by accepting mere glass-beads. You have not entered the Great Bliss of perfect knowledge. Control strongly and properly the mind-king before the snake of sensuous enjoyment bites it.

१२०

पंजरें जिवँ ठिअ पक्खिणि चंचल तिवँ मणि राउ लगइ सुटु वंचल (?)
सा जइ लइसइ एंत-विरालें चलइ ण बोल्लइ ठिआ निरालें ॥
[पञ्जरे यथा स्थिता पक्षिणी चञ्चला तथा मनसि रागः लगति सुष्ठु ।
सा यदि गृह्यते आगच्छता बिडालेन चलति न वदति स्थिता निरालया ॥

120

Like a restless female bird in a cage, the passion sticks to the mind. If that bird is caught by a cat, then it neither moves not chirps, but stays deprived of shelter.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

१२१

चित्ताचित्तु ण किअउ मइँ णउ परियाणिअ कीस ।
बुज्झहों जे गुणवंतउ (?) वेण्णि-वि करिआ सीस ॥
[चित्ताचित्तं न कृतं मया नहि परिज्ञातौ कीदृशौ ।
बुध्यत ये गुणवन्तः द्वौ अपि कृतौ शिष्यौ ॥]

121

I could not distinguish between Citta and Acitta. I did not realize x-x-x-x. Know those that are qualified(?). Both of them are made disciples.

१२२

जइ ठाणहिँ घेप्पइ दुट्ठु मणु इंदिअ काइँ चरेहिँ ।
पसु घरे चोरु हरंतु ण पेच्छइ जो तइलोउ भमेइ ॥
[यदि स्थाने गृह्यते दुष्टं मनः इन्द्रियाणि किं चरन्ति ।
पशुं गृहे हरन्तं न प्रेक्षते यः त्रिलोकं भ्रमति ॥]

122

If the evil mind is not caught and kept in its place, the senses would feed upon anything. One who roams over all the three worlds fails to see the cattle being stolen from his own house.

१२३

ठाणहिँ ठाणहिँ जइ सु पविट्ठउ देहे वंसतउ चित्ति ण दिट्ठउ ।
जों सों जाणइ णिअ-मणि उप्पण्णउ सअलु-वि जगु [तसु] हवइ(?) सुविणउ ॥
[स्थाने स्थाने यदि (अपि) सः प्रविष्टः देहे वसन् चित्ते न दृष्टः ।
यः तं जानाति निज-मनसि उत्पन्नः सकलं अपि जगत् भवति तस्य स्वप्नम् ॥]

123

Even if he has entered each and every place, the mind does not perceive It living in the body. For him who knows Its locus in his own mind, the whole world is but a dream.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

१२४

णिव्वाणहिँ ठिउ झाणें रज्जइ अण्णु मंदें अणु आउहिँ किज्जइ।
णउ सो झाणें णउ पव्वज्जइ गेहे वसंतउ समरसे मज्जइ ॥
[निर्वाणे स्थितः ध्याने रज्यते अन्यत् मान्धेन अन्यत् आयुष्येन क्रियते
णहि सः ध्यानेन नहि प्रव्रज्यया गृहे वसन् समरसे मज्जति ॥]

124

One who has stayed in Nirvāṇa is coloured(?) (stained ?) by meditation. What is done during sickness, is different from what is done during healthiness (?). It is not (realized) through meditation; nor by renunciation; one can be immersed in Samarasa, just residing in one's home.

१२५

घरेँ घरेँ कहिअइ सो जेँ कहाणउँ णउ परिआणिउ मह-सुह-ठाणउँ।
सरहु भणइ जगु चित्तें वाहिउ सो-वि अचिंतु ण केण-वि गाहिउ ॥
[गृहे गृहे कथ्यते तद् एव कथानकं नहि परिज्ञातं महासुख-स्थानम्।
सरहः भणति जगत् चित्तेन वञ्चितं सः अपि अचिन्त्यः न केन अपि(अव)गाहितः॥]

125

In each and every house the same story is narrated. The place of the Great Bliss is not known. Saraha says, the world is deceived by the mind. Nobody has fathomed about that which is inconceivable.

१२६

एएँ जें करुण मुणंति [ण] मग्गहिँ दिढु लग्गहिँ भव-पास।
अइ अण्णउ सोँ अणक्खरु णवउ सुण्णहिँ चित्त-णिरास (?) ॥
[एते ये करुणां जानन्ति (न) मार्गे दृढं लगन्ति भव-पाशाः। .
अति अन्यः सः अनक्षरः नवः शून्ये चित्त-निरासः ॥]

126

Those who do not know Karuṇā on their path, they are firmly caught in the noose of Saṁsāra. They cannot realize

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

that which is beyond words, even when their mind has grasped Śunya that is freed from desire.

१२७

जिवँ जलेहिँ ससि दीसइ छाआ तिवँ भवे भासइ सअल-वि माआ ।
अइसउँ चित्ति भवंतेण दिट्ठउ भवे णिव्वाणु णिरंतरे पइठउ ॥
[यथा जले शशिनः दृश्यते छाया तथा भवे भासते सकला अपि माया ।]
ईदृशं चित्ते भ्रमता दृष्टं भवे निर्वाणं निरन्तरं प्रविष्टम् ॥)

127

As the reflection of the moon is seen in water, so the Illusion is seen in the Saṁsāra. For him whose wandering mind has perceived this, the Nirvāṇa has completely entered the Saṁsāra.

१२८

अंतउ णत्थि सुइअउ(?) णट्ठउ कालु दुइअउ ।
एक्कु-वि सो जाणेव्वउ जेण कम्म-सउ x x x ॥
[अन्तः नास्ति नष्टः कालः द्वितीयः ।
एकः अपि सः ज्ञातव्यः येन कर्म-शतं x x x ॥]

128

x x x x x x x x

That one should be known by which the Karmans (are destroyed)

१२९

णिज्जिअ-सासो·निप्फंद-लोअणो मुक्क-सअल-वावारो ।
जो एआवत्थ-गओ सो जोई णत्थि संदेहो ॥
[निर्जित-श्वासः निष्पन्द-लोचनः मुक्त-सकल-व्यापारः ।
यः एतदवस्था-गतः सः योगी नास्ति संदेह : ॥]

129

One who has controlled the breath, whose eyes are motionless, who has given up all the activities – he who has reached such a state is a Yogin : there is no doubt about it.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

१३०

णिट्ठुरु सुरउ संपाविअउ कमल-कुलिस-संपत्ति ।
खणे खणे किंपि विबोहियउँ णिव्वाणु सइं संवित्ति ॥
[निष्ठुरं सुरतं संप्राप्तं कमल-कुलिश-संपत्त्या ।
क्षणे क्षणे किमपि विबोधितं निर्वाणं स्वयं संवित्त्या ॥]

130

Intense sexual intercourse was experienced by the union of Kamala and Kuliśa and every moment unique Nirvāṇa as self-perception was realized.

१३१

बेहिँ कोडिहिँ जो रत्तउ कहिँ पुणु लक्ख-कहाणु ।
तह बेहिं-वि रहिउ णिउणउ अणुतरु बोहि-विणाणु ॥
[द्वयोः कपर्दिकयोः यः रक्तः कुत्र पुनः लक्ष-कथानकम् ।
तथा द्वाभ्यां अपि रहितः (यः) निपुणः (तस्य) अनुत्तरं बोधि-विज्ञानम् ॥]

131

For him who is covetous of getting just two Cowries, where is scope for talking of lacs ? One who is clever to become free from the two opposites, for him there is Anuttara, the Ultimate Knowledge.

१३२

रसु (?) परिभुंजण मूल-रसु कमल-वणे पुणु मज्जइ ।
बहु-संतावे सअलें x x चित्त-गइंदु ण रज्जइ ॥
[परिभोक्तुं मूल-रसं कमल-वने पुनः मज्जति ।
बहु-संतापे सकले x x चितगजेन्द्रः न रज्यते ॥]

132

In order to taste the original Relish the lord of elephants in the form of the mind plunges into the lotus-grove. But overwhelmed with all the worries, he finds no pleasure.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

१३३

आलअ-तरु उम्मूलइ हिंडइ जगि सच्छंदु ।
गम्मागम्मु ण जाणइ मत्तउ चित्त-गइंदु ॥
[आलय-तरुं उन्मूलयति भ्रमति जगति स्वच्छन्दः ।
गम्यागम्यौ न जानाति मत्तः चित्त-गजेन्द्रः ॥]

133

The intoxicated lord of elephants in the form of the mind roams and uproots the palace-trees. It does not know where it should go and where it should not.

१३४

जइ जगु पूरिउ सहजाणंदें णच्चहों गाअहों विलसहों छंदें ।
जइ पुणु घेप्पहों वासण-विंदें तउ फुडु बज्झहो ए-भव-फंदें ॥
[यदि जगत् पूर्णं सहजानन्देन नृत्यत गायत विलसत छन्दस्तः ।
यदि पुनः गृह्यध्वं वासना-वृन्देन तर्हि स्फुटं बध्यध्वे एतद्-भव-पाशेन ॥]

134

If the world is filled with the joy of Sahaja, you dance, sing, sport as you like. But if you are caught by the host of, Vāsanās then you are certainly bound up in this noose of Saṁsāra.

१३५

समता कामिणि अणहि णिवासु समरसु भोअणु अंबर-वासु ।
तहिँ पुणु किंपि ण दीसइ अंतरु समु गउ चित्त-राउ णिरंतरु ॥
[समता कामिनी अनघे निवासः समरसः भोजन अंबरं वासस् ।
तत्र पुनः किमपि न दृश्यते अन्तरं समं गतः चित्त-राजा निरन्तरः ॥]

135

With Samatā as the wife, residing in Anāhata, taking Samarasa as the food, with the sky as the clothe, there remains no separateness whatsoever. Then the Mind-king continuously is in the state of Equality (Sama)

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

१३६

सुण्णु णिरंजणु परम-पउ सुइणउ माअ-सहावु ।
भावहों चित्ति सहावु ता भवु णासिज्जइ जावँ ॥
[शून्यं निरञ्जनं परम-पदं स्वप्नं माया-स्वभावः ।
भावयत चित्ते स्व-भावं तावत् भवः नाश्यते यावत् ॥)

136

Reflect in the mind on the Void, on the Stainless, on the Highest State, on the dream-condition, on the nature of Illusion, on one's own real existence—till the Saṁsāra is destroyed.

१३७

रवि-ससि बंधणि गय बें-वि जावँहिँ उअरे अरइ हलें सरइ ण तावँहिँ ॥
देक्खइ रवि परि अबुद्ध विणाणु (?) उअरे अरइ हलें णहि मोक्खरणा (?)॥
[रवि-शशिनौ बन्धने गतौ (द्वौ-अपि) यदा उदरे अरतिः हला सरति न तदा ।
पश्यति रविं परं अबुद्ध-विज्ञानः उदरे अरतिः हला नहि मोक्ष x x ॥]

137

When the Sun and the Moon, both of them are bound, then, O friend, displeasure does not enter the stomach. One who is ignorant of the (real) knowledge, he, O friend (feels) displeasure in his stomach and there is no Liberation x x x

१३८

णउ भवें णउ णिव्वाणअहिँ ठिअउ महासुह-वज्झु ।
जो भावइ मणु भावणहिँ सो परु साहइ कज्जु ॥
[नहि मणे नहि निर्वाणे स्थितं महासुख-वज्रम् ।
यः भावयति मनः भावनाभिः सः परं साधयति कार्यम् ॥)]

138

The Vajra of the Great Bliss is neither located in the Saṁsāra, nor in the Nirvāṇa. One who treats the mind with Bhāvanā he achieves the highest goal.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

१३९

अक्खर- वण्ण- विवज्जिअउ णउ सो बिंदु ण चित्तु ।
एउ सु परम-महासुहउ णउ खेडउ णउ खेत्तु ॥
[अक्षर-वर्ण-विवर्जितं नहि सः बिन्दुः न चित्तम् ।
एतद् तद् परम-महासुखं नहिं कर्षकः न क्षेत्रम् ॥]

139

It is imperishable; it is free from colour; it is neither Bindu, nor mind. Such is the Highest Great Bliss : there is neither the tiller, nor the field.

१४०

जिवँ पडिबिंब-सहावु ता तिवँ भाविज्जइ भाउ ।
सुण्णु णिरंजणु परम-पउ णउ ताहिँ पुण्णु ण पाउ ॥
[यथा प्रतिबिम्ब-स्वभावः तावत् तथा भावयेत् भावम् ।
शून्यं निरंजनं परम-पदं नहि तत्र पुण्यं न पापम् ॥]

140

The existence should be realized in the manner of the real and its reflection. The highest state is Void, stainless. There there is neither sin, nor merit.

१४१

पंच-काम-गुण-भोअणहिँ णिच्चिंतें थियएहिँ ।
एवँहि लब्भइ परम-पउ किं बहु-बोल्लिअएहिँ ॥
[पञ्च-काम-गुण-भोजने निश्चिन्तैः स्थितैः ।
एवं लभ्यते परम-पदं किं बहु-कथितैः ॥]

141

Remaining freely enjoying the five types of sensuous qualities, one even attains the Highest State–what is the use of speaking much ?

१४२

हउँ पुणु जाणमि जेण मणु छंडइ चिंता तेत्थु ।

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

जो दुज्जअ पडिअ मणु (?) णउ सो बुज्झइ तत्तु ॥
[अहं पुनः जानामि येन मनः त्यजति चिन्तां तत्र ।
यः दुर्जयं मनः x x नहि सः बुध्यति तत्त्वम् ॥]

142

I do know that by which the mind gives up thought and worry. He who x x mind invincible does not know the Tattva.

१४३

धेउ ण धारण मंतु तहिँ णउ तहिँ सिवउ ण सत्ति ।
लक्खालक्ख-वि णाहिँ तहिँ णउ तहिँ भाव-पसत्ति ॥
[ध्येयं न धारणा मन्त्रः तत्र न तु तत्र शिवः न शक्तिः ।
लक्ष्यालक्ष्यं अपि नहि तत्र न तु तत्र भाव-प्रसक्तिः ॥]

143

There, there is neither an object of Meditation, nor steady holding of Meditation, nor a Mantra; there is neither Śiva not Śakti; there, there is neither the visible, nor the invisible; and there is no attachment to the (present) existence.

१४४

णउ तहिँ णिद्दा णउ सिविणु णउ जागरणु सुसुत्तु ।
भावभाव-णिबंधणु णउ तहिँ थक्कइ चित्तु ॥
[न तु तत्र निद्रा न तत्र स्वप्नं न तु जागरणं सुषुप्तम् ।
भावाभाव-निबन्धनं न तु तत्र तिष्ठति चित्तम् ॥]

144

There, there is neither sleep nor dream, neither waking not deep sleep; the mind conditioned by the opposition of Existence and Non-existence does not stay there.

१४५

णउ जाअइ णउ ओसरइ णउ वित्थिण्णु-वि होइ ।
णउ कारावइ णउ करइ हेउ विआरहँ तो-वि ॥

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

[न तु जायते न तु अपसरति न तु विस्तीर्णः अपि भवति ।
न तु कारयति न तु करोति हेतुः विकाराणां ततः अपि ॥]

145

It is not born, does not dissolve, does not expand, neither acts nor makes others act, and even then It is the cause of changes.

१४६

जसु णउ आइ वि अंतु णउ णउ जाणिज्जइ मज्झु ।
तसु कह किज्जइ कहसु मईं जोइहिँ पुज्जा-क्ज्जु ॥
[यस्य नहि आदिः अपि अन्तः नहि नहि ज्ञायते मध्यम् ।
तस्य कथं क्रियते कथय मां योगिभिः पूजा-कार्यम् ॥]

146

That which has no beginning, no end, whose middle cannot be known, how can His worshipping ceremony be performed by the Yogins, tell me.

१४७

वण्णाआर-माण-रहिउ अक्खरु एहु अणंतु ।
को पुज्जइ कह पुज्जिअइ जासु ण आइ ण अंतु ॥
[वर्णाकार-मान-रहितः अक्षरः एषः अनन्तः ।
कः पूज्यति कथं पूज्यते यस्य न आदिः न अन्तः ॥]

147

That is without form and colour, without measure, imperishable, infinite. That which is without beginning or end, who can worship him and how can it be worshipped ?

१४८

सहि संसारहिँ किह हु तुह एत्थु कहिज्जइ तत्तु ।
णिउण-विआरु करंताहँ णउ केत्थु-वि परमत्थु ॥
[सखि संसारे कथं खलु तुभ्यं अत्र कथ्यते तत्त्वम् ।
निपुण-विचारं कुर्वतां नहि कुत्र अपि परमार्थः ॥]

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

148

O friend, how the Tattva can be described to you ? Even thinking deeply, no Reality can be found.

१४९

जिवँ केली-तरु-सोहणहिँ णव पाविज्जइ सारु ।
तिवँ धुअ-तत्त-विआरणइ दीसइ एहु संसारु ॥
[यथा कदली-तरु-शोभने/शोधने नहि प्राप्यते सारः ।
तथा ध्रुव-तत्त्व-विचारणे दश्यते एषः संसारः ॥]

149

As in the beautiful plaintain tree (or 'by searching the plaintain tree all over'), no essence is found, the same is the case with this Saṁsāra, pondered over philosophically.

१५०

बंधु ण दीसइ एत्थु हलें णउ सो मोक्खु-सहाउ ।
बुज्झि संजोए परम-पउ एहु सो सोक्ख-सहाउ ॥
[बन्धः न दृश्यते अत्र हला नहि सः मोक्ष-स्वभावः ।
बुध्यस्व संयोगे परम-पदं एषः सः सोक्ष स्वभावः ॥]

150

O dear friend, here neither the Bondage nor the nature of the Release is seen. Know it to be the Highest Place (*parama-pada*). That is the Natural happiness (*sokkha-sahāva*).

१५१

जो ण पईसइ हिअअहिँ x x तें किं सेविअएण ।
सगुणु पईसइ तिअस-गणें भावहि तत्तु मणेण ॥
[यः न प्रविशति हृदये x x तेन किं सेवितेन ।
सगुणः प्रविशति त्रिदश-गणे भावय तत्त्वं मनसा ॥]

151

That which does not produce Illumination in the heart, what is the use of devoting oneself to it ? That which is

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

Saguṇa enters the community of gods. Realize this essential principle in your mind.

१५२

णिप्पुंखउ बाणु वाणवासो एत्थु कारणें किंपि ण जाणउ (?) अणुसरइ
सुण्णह मज्झहिँ सुण्णु पउ तहिँ संधाणु पइसरइ ॥
[निष्पुङ्खः बाणः x x अत्र कारणेण किमपि न अनुसरति ।
शून्यस्य मध्ये शून्यं पदं तत्र सन्धानं प्रविशति ॥]

152

The arrow that is shot (?) is without the feather-head. Hence the arrow does not reach its target. If the Void is aimed at in the Void, then the stringed arrow pierces.

१५३

सव्व-धम्म जइ ख-सम करीहसि ख-सम-सहावें चित्तु ठवीहसि ।
सो-वि चित्तु अचित्तु करीहसि एवँहि सो आणुतरु गमीहसि ॥
[सर्व-धर्मान् यदि ख-समान् करिष्यसि ख-सम-स्वभावे चित्तं स्थापयिष्यसि ।]
तदपि चित्तँ अचित्तं करिष्यसि एवं तद् अनुत्तरं गमिष्यसि ॥

153

If you reduce all the Dharmas to the state of the Void, establish the mind in the Void which is of the nature of the sky, and turn the mind into its own absence (i.e.the state of mindlessness), then in that way you will reach the Anuttara.

१५४

णअण बेण्णि अणुववँ णिब्बंधहों णिअ गइ णिअ-मणें जइ भिडि बंधहों ।
सरहु भणइ एइ बेण्णि-वि पावहों तुरिअउ दुक्खु मिच्चु विणिवारहों
[नयने द्वे अनुपमे निर्बध्नीथ निजां गतिं निज-मनसि यदि दृढं आलिङ्ग्य बध्नीथ ।
सरहः भणति द्वौ अपि प्राप्नुथ त्वरितं दुःखं मृत्युं अपि निवारयथ ।]

154

If you close both the x x eyes, restrain pressing forcefully the movement of your mind, then Saraha says you will

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

achieve both quickly : removal of misery and death.

१५५

एक्क-घरहिँ ठिअ महिल मणूसउ एक्कु ण दीसइ भण सहि कइसउँ।
पासें पासु भवंता अच्छहिँ सरहु भणइ तसु घरि घरिणि ण पिच्छइ ॥
[एक-गृहे स्थिता महिला मनुष्यः एकः न दृश्यते भण सखि कीदृशम्।
पार्श्वे पार्श्वे भ्रमन्ती आसाते सरहः भणति तस्य गृहे गृहिणी न प्रेक्ष्यते ॥]

155

The man and woman (the husband and wife) dwell in the same house. Even then how is it that, O friend, none of them sees the other ? Eventhough they move about near each other, Saraha says, the housewife cannot be seen in the house.

१५६

संकएँ खद्धउँ सअलु जगु संक ण केण-वि खद्ध।
जइ संकहेँ णहु संकिअउ तउ परमत्थ विलद्ध ॥
[शङ्कया भक्षितं सकलं जगत् शङ्का केन अपि न भक्षिता।
यदि शङ्कया न खलु शङ्कितः ततः परमार्थाः विलब्धाः ॥]

156

The whole of the world is devoured by Doubt, (but) Doubt is not devoured by anybody. If one is not made doubtful by Doubt, then he obtains (grasps) the Real (*paramārtha*).

१५७

मणु आइ-उपत्ति-कारणु जो भावइ उप्पत्ति।
सो णउ धम्मिउ बप्पडउ छंडहों अलिआ तत्ति ॥
[मनः आदि उत्पत्ति-कारणं यः भावयति उत्पत्तिम्।
सः न धार्मिकः वराकः त्यजत अलीकां चिन्ताम् ॥]

157

Mind is the prime origin of all Karmans. He who thinks about its origin otherwise, that poor man is not really a reli-

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

;ious person. Give up futile thinking (or worry).

१५८

मरण मरंत-पवणु x x x तलए गअउ तिहुवणु सअलु ॥
सम्मउ मण-तणइ (?) जु पडिहासइ सरहु भणइ सु ण तत्तु गवेसइ ॥
[x x x x x x तले गतं त्रिभुवनं सकलम् ॥
सम्यक् मनसे यः प्रतिभासते सरहः भणति सः ण तत्त्वं गवेषयति ॥]

158

x x x x All the three worlds have receded to the bottom (?). Saraha says, he who states that the truth is grasped (?) by the mind, is not searching for the essential principle.

१५९

तेल्ल-खिच्चडइ अक्खर सारा भव-णिव्वाण किंपि ण दूरा ॥
x x x x x x x x x x x x
[(अस्य) तैल-खिच्चयोः अक्षराणि सर्वाणि (तस्य) भव-निर्वाणे किमपि न दूरे ॥]

159

For him who understands tha: words are just like the mixture of oil and a dish of cooked rice and pulse *(khiccaḍa)*, the (realization of the real nature of) Saṁsāra and Nirvāṇa is not at all distant.

१६०

संसार-अणुपलंभु निव्वाणु एहु बोहु णउ धेउ ण धारणु ।
अदंसणु दँसणु जेत्तउ ताण तेत्ता-मेत्तउँ भव-णिव्वाण ॥
(संसारे उपलब्धं निर्वाणं एषः बोधः नहि ध्येयं न धारणम् ।
अदर्शन-दर्शनं यावत् तेषां तावन्मात्रं भव-निर्वाणे ॥

160

Non-perception of Saṁsāra is Nirvāna—this is the knowledge : not the meditation, nor steadfatness in meditation.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

As much is there seeing of the unseen•on their part, so much is there to be Saṁsāra and Nirvāṇa.

१६१

अमुंसिआरह(?) तत्तें कालउ   एहुवएसु ण जाणइ बालउ।
गुंज रयण मुणि दीव-उजालु   चंचलु थिरु करि पवणु णिवारु ॥
[x x x x तत्त्वेन् कालः एनं उपदेशं न जानाति बालः।
गुञ्जाः रत्नानि ज्ञात्वा दीप-उज्ज्वालः चञ्चलं स्थिरं कृत्वा पवनं निवारय ॥]

161

x x x x x x The fool does not grasp this instruction. He believes the Guñjās to be jewels that serve as illuminating lamp. Steadying the restless mind you stop the breath.

१६२

जो बढ मूलह सारु वियाणइ   सो किं कालु विकालु वखाणइ (?)।
xxx xxx xxx   xxx xxx xxx
[यः मूर्ख-मूलस्य सारं विजानाति सः कि कालं विकालं व्याख्याति ॥]

162

O fool, he who knows the essence of the Origin, does he expound (proper) time and improper time ?

१६३

णादहों बिंदुहु अंतरे x x   जो जाणइ णहु भेउ
सो परमेसरु परम-गुरु   उत्तारइ तइलोउ ॥
[नादस्य बिन्दों अंतरे x x यः जानाति भेदम्।
सः परमेश्वरः परम-गुरुः उत्तारयति त्रिलोकम् ॥]

163

The Supereme Preceptor, the Supreme Lord, who does not make any difference between Nāda and Bindu, he can take (one) beyond the three worlds.

*

Jain Education International   For Private & Personal Use Only   www.jainelibrary.org

दोहार्ध-प्रतीकानुक्रमणी

अइ अण्णउँ सु १२६.२
अइरिएहिं ४.१
अइसउ चित्ति भमंते १२७.२
अइसउ जइ आआसु २९.२
अक्खर-बद्धउँ २३.१
अक्खर-वण्ण-परम ६१.१
अक्खर-वण्ण-विवज्जिअ १३९.१
अक्खि णिवेसिय ५.१
अग्गएँ अच्छइ ६५.१
अग्गएँ पच्छएँ ४८.१
अणु-परमाणु ६४.१
अण्ण तरंग किं ७२.२
अण्ण तहिँ मह ९.१
अदंसण-दंसणु १६०.२
अद्धुग्घाडें लोअणें २८.२
अप्पणु णाहउ पर ११८.२
अप्पा दीसइ परहिँ ४२
अप्पा परहिँ ण ५०.२
अमुसिआरहों तत्तें १६१.१
अरे पुत्त तत्त ९९.१
अरे पुत्त तुहुँ ५२.१
अरें बढ आसा ११०.२
अरें बढ सहज ९०.१
असमलु चित्तु म ३९.१
अह-उद्ध-मग्ग ५३.२
अहवा करुणा १४.२
अहवा मोहे सो ८२.१
अहिमाण-दोसें ण ३०.१
अंतो णत्थि सुइअउं १२८.१
आइ ण अंतु ण ४७.१
आलअ-तरु उम्मूलइ १३३.१
आलमाल-ववहारें ५९.२
इंदिअ-विसअ ३६.१
इंदिउ जेत्थु २६.१
उप्पायणु उप्पाउ ९८.२
उंछें भोअणें ७.४
एइ जे करुण १२६.१
एउ मइँ कहियउँ ६३.२
एउ सो परम २७.२
एउ सो परम १३९.२
एक्क घरहिँ ठिअ १५५.१
एक्कु करु मा ४६.१
एक्कु-वि कह-वि ण ७५.२
एक्कु देवु बहु १२९.१
एक्कें रंगें रंजिअउ ४६.२
एक्कें संचिउ धणु १८.१
ए जे करुण १२९.१
ए तें चीअेहु ४५.१
एत्थु पआगु ९३.२
एत्थु स सरसइ ९२.१
एवँ जोइउ ६७.२
एवँ चित्तु फुडु ४१.२
एवँ मुणेविणु सरहें ३२.२

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

एवँहिँ तुट्टिअ	४८.२
एवँहिँ बुद्ध-रूअउ	१०३.२
एवँहि बुद्ध-रूउ लहु	१०४.२
एवँहिँ लक्ष्मण	१४१.२
एवँहिँ सअलु जाणु	३१.१
एवँहिँ सिद्धि	४४.२
एहु णिय-मणु	९४.२
एहु मेल्लहों	९१.१
एहु संसारु हलें	१०६.२
एहु सो परम	४७.२
कए पअ-पाणिय	९७.२
कज्जें विरहिउ	२.१
कप्प-रहिउ सुह	१००.१
कम्मु तत्थ खउ	९४.३
करुण-रहिअ जो	१४.१
कवँणे सो उ गुणेहिँ	१०१.१
कहिं उप्पज्जइ	२४.२
कालें गलंतएँ	१८.२
किं तहिँ दीवें	१०.१
किं तहिँ तित्थ	११.१
को पत्तिजइ	५४.१
को पुज्जइ कह	१४७.२
को-वि सुतंत	८.२
खणें खणें किंपि	१३०.२
खवँणेहिँ जाण	६.२
खाअत पिअंते	४४.१
खेत्तु पीढु	९३.३
गम्मागम्मु ण जाणइ	१२३.२
गवँणागवँणु	३२.२
गहिऊण धम्मु	१०७.१
गाढालिंगणु माणसु	५२.२
गुरु-उवएसें	४०.१
गुरुअ-अणु संसिद्धउँ	८०.१
गुरु-वअणेंहिँ दिढ	६०.२
गुंज-रअण-मज्झें	१६१.२
घरें घरें कहिअउँ	१२५.१
घरेहिँ बइसिअ	४.२
चंडालहों घरें	१०९.२
चंद सुज्ज घसि	३१.१
चित्त-विसुद्धिएँ	८२.२
चित्तहिँ सअलु जगु	११६.२
चित्तहों पसरु	७७.१
चित्तहों मूलु	२४.२
चित्ताचित्त वि परिहरहों	६०.१
चित्ताचित्तु ण	१२१.१
चित्तु एउ जो	११६.१
चित्तु थिरु जउ	११७.२
चित्तेकं सअल	२२.२
चित्तें चित्तु जइ	११७.१
चित्तें बद्धें बज्झइ	८८.२
चेल्लु भिक्खु	८.१
छड्डुहों जु सहजु	७५.१
छड्डुहों बेण्णि म	९४.२
छाड्डुहों रे आलिक्का	११.२
जइ उआउ उबाएं	१४ ख.१
जइ कहमि णउ	१०८.१

जइ गुरु कहइ सअलु	६६.१
जइ गुरु-वुत्तउँ	१३.२
जइ जगु पूरिउ	१३४.१
जइ ठाणे ण	१२२.१
जइ णउ विसऍहिँ	९५.१
जइ णग्गाविअ	७.१
जइ पच्चक्खु किँ	१६.१
जइ पुणु अह-णिसि	३४.२
जइ पुणु घेप्पहों	१३४.२
जइ पुणु बेण्णि-वि	१४ क.२,१४ ख.१
जइ मणु सहजु	१०५.१
जइ-वि पमाएं	१०९.१
जइ-वि रसाअलु पइसरहु	५६.१
जह संकहें णहु	१५४.२
जक्ख-रूउ जिवँ	७७.२
जग-उप्पाअणें	९८.१
जसु णउ आइ	१४६.१
जहिँ इच्छइ तहिँ	२८.१
जहिँ मणु पवणु	४५.१
जाणहों परमत्थेण	८३.२
जाणिउ तें णवि	३७.२
जा-लइ मरइ	१७.१
जावँ ण अप्पउ	६३.१
जावँहिँ तहिँ मणु	६२.२
जावँहिँ मणु	९२.१
जिणवर-वअणें पतिज्जहों	११४.१
जिवँ केली-तरु	१४९.१
जिवँ जल-मज्झें	११५.१
जिवँ जलहिँ ससि	१२७.१
जिवँ पडिबिंबु	१४०.१
जेत्तु विचिंतहो	७२.१
जेत्तु-वि पइसइ	७४.१
जेथु-वि तेत्थु-वि	९६.१
जो एआवत्थ	१२९.२
जो जसु जेण	१०.१
जोण पइसइ	१५१.१
जो दुज्जअ पडिअ	१४२.२.
जो भावइ मणु	१३८.२
जो मण-गोअरे	१११.२
जोवइ चित्तु ण-याणइ	४३.१
जो वढ मूलह	१६२.१
जो सो जाणइ	१२३.२
झाणें मोक्खु किं	८६.१
झाण-रहिअ किं	३८.१
झाण-हीणु पव्वज्जें	१५.१
झाणहिँ जे किउ	६९.२
झाणें मोहिउ	३०.२
ठाणेंहिँ ठाणेंहिँ	१२३.१
णअण बेण्णि	१५४.१
णउ कारावइ णउ करइ	१४५.२
णउ जाइअइ णउ	१४५.१
णउ तसु दोसु	८७.२
णउ तहिँ णिंद	१४४.१
णउ तं वाएं	७३.१
णउ भवें णउ णिव्वाणहिँ	१३८.१
णउ सो झाणें णउ	१२४.२
णादहों बिंदुहु	१६३.१
णावँहिँ सण्ण	४३.२

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

णाहि स दिट्ठि	१३.१	तेल्ल-खिच्चडइ	१५९.१
णिअ चित्तउँ तें	३६.२	दंडि-त्रिदंडि	२.२
णिअ-मणु सच्चें	३२.१	दीह णक्ख जइ	६.१
णिअ-मणे मुणहों	८५.२	देक्खइ रवि	१३७.२
णिअ-सहावु गअण	११२.१	देक्खउ सुणउ	५९.१
णिअ-सहावु णउ	८७.१	देव पुजिज्जइ	६८.१
णिउणु विआरु	१४८-२	देसु भवँइ अब्भासें	६६.२
णिज्जिअ-सासो	१२९.१	देहा सरिसु तित्थु	९३.२
णिट्ठुरु सुरउ	१३०.१	दोस-गुणाअरु	७४.२
णिप्पुंखउ बाणु	१५२.१	दोहा-संगमु मइँ	१०६.१
णिम्मल-सहजा	४१.१	धरिअउ हंसु मइँ	७०.१
णिव्वाणें ठिउ	१२४.१	धेउ ण धारण	१४३.१
तउ हलें सहजाणंदु	२६.२	पक्ख-विहूणउ	७०.२
तत्त-रहिअ काआ	७.६	पढमे जइ आआस	२९.१
तरुअर-मूल ण	५५.२	पत्तु मुसारिउ	३७.१
तसु कहिँ किज्जइ	१४६.२	पवणु धरिअ अप्पाणु	९०.१
तसु चाहंतें	३३.२	पसु-घरें चोर हरंतु	१२२.२
तसु परिआणहों	१२.१	पंच काम-गुण	१४२.१
तह बेहिँ-वि रहिउ	१३१.२	पंजरें जिवँ	१२०.१
तह-वि ण तुट्टइ	६८.२	पंडिअ सअल तत्त	७१.१
तहिँ पुणु किंपि ण	१३५.२	पाणि वहंतें	१९.१
तहिँ वढ चित्त	४५.२	पासें पासु भवंता	१५५.२
तहिँ सो-वि देइ	१०५.२	पिअ-दंसणे	५४.२
तं चिंतामणि	२१.२	पिच्छी-गहणे	७.३
ताव सु अक्खरु	२३.२	बज्झइ कम्मेण	२०.१
तावँहिँ समरस	९२.२	बज्झंति जेण जडा	८८.२
तिवँ धुअ-तत्त	१४९.२	बद्धहों सअलु	८३.१
तिवँ सो मंडल-चक्कडा	११५.२	बद्धउ गच्छइ दस	८९.१
तुस कुट्टंतें	५०.२	बंधु ण दीसइ	१५०.१

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

बम्हु विट्ठु तइलोउ	९४.४
बहु-संतावें सअलें	१३२.२
बहु-सत्थत्थ	४०.२
बाहिरें सद्दु को	४९.१
बुज्झहों जो	१२४.२
बुज्झि-संयोगें	१५०.२
बुज्झेंवि वअणें	१०२.१
बुद्धि विणासइ	५७.१
बेण्णि-वि पंथा	१९.२
बेण्णि-विवज्जिउ	५८.२
बे-वि कोडीहिँ	१३१.१
ब्रह्मणेहिँ ण	१.१
भणिओ दोहा-कोसो	१०७.२
भवहिँ उवज्जइ	५८.१
भव-मुद्दें सअलेहिँ	३८.२
भावहों चित्त-सहावु	१३६.२
भावाभाव-णिबंधणु	१४४.२
भावाभावहँ भावण	६९.१
भावाभावेंहिँ जो	६२.१
भावाभावें बेण्णि	३५.१
भिर्डेवि विसअ	१५.२
भिण्णाआरु मुणहि	५६.२
मट्टिअ जलु	१.२
मण-मुक्केण	२०.२
मणु आइ उप्पत्ति	१५७.१
मरणु मरंत	१५८.१
मंतु ण तंतु	३९.१
मिच्छेहिँ जगु	३.१
मुक्कावत्थु जें सअलु	७६.१
मूढउ मोह-पमत्तिअउ	७६.२
मूल-रहिउ जो	२५.१
मोहु विलिज्जइ	२७.१
रवि-ससि बंधणें	१३७.२
रवि-ससि बेण्णि-वि	५१.१
रसु परिभुंजण	१३२.१
रंडिअ मुंडिअ	५.२
रिद्धि-सिद्धि हलें	७९.१
लक्खालक्ख-वि णाहि	१४३.२
लोणु विलिज्जइ	४२.१
लोमुप्पाडणे	७.२
वक्खाणंत-पढंता	५२.२
वण्णाआर-पवाँण	१४७.१
वर-गुरु-वअणु	८६.२
वंचिज्जइ कालहों	५३.२
विण-वज्जें जिवँ	१२२.१
विविह-पआरें चित्तु	३५.२
विसअ रमंतु	६७.१
सअल तत्त सहावें	१०२.२
सअल विसअ ण	११३.१
सअलहों एहु सहावु	७८.१
सअलेंहिँ तत्त-सारु	३४.१
सइँ संकप्पें	९६.२
सइँ संवित्ति म	८५.१
सइँ संवेअण तत्त	१११.१
सगुणु पईसइ	१५०.२
सद्दहों सद्दु	४९.२
समता-कामिणि	१३५.१
सम्मउ मण-तर्णे	१५८.२

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

सरहु भणइ आणुत्तरु ८०.२
सरहु भणइ एइ १५४.२
सरहु भणइ खवँणा ७.५
सरहु भणइ जगु १३.३
सरहु भणइ जगु १२५.२
सरहु भणइ णिउत्तणे २५.२
सरहु भणइ भिडि ६४.२
सरहु भणइ मइँ १६.२
सरहु भणइ वढ ६५.२
सरहें गहण १७.१
सरु पुडइणि-दलु ९४.१
सव्व धग्म जइ १५३.१
सव्वाआर-वरु ८१.१
सहजु कप्पु पर्रे ९७.१
सहजु छड्डि ९.२
सहजु सहजु मा ११०.१
सहज-सहावु हलें ७३.२
सहजाणंदु जु ११२.२
सहजें सहजु विबुज्झइ ७८.२
सहजें सहजु विबोहिउ ११४.२
सहि संसारहिँ १४८
संकएँ खद्धउ १५६.१
संसार-अणुवलंभु १६०.१
सुण्णु णिरंजणु परम-पउ १३६.१
सुण्णु निरंजणु परम-पउ १४०.२
सुण्णु-वि अप्पा ५५.१
सुण्णहिँ मज्झहिँ सुण्णु १५२.२
सुण्णासुण्ण-वि बुज्झइ १०१.२
सुविणएँ जिवँ १०३.२
सेअ-रहिअ णउ ९५.२
सु होइ सव्वोच्छिन्नं ८४.२
सो आणुत्तरु बुज्झहि ७९.२
सो गुण-हीणु ३३.१
सो जइ लइअइ १२०.२
सो णउ धम्मिउ १५७.२
सो परमेसरु कासु ६१.१
सो परमेसरु परम २६३.२
सो माआमउ ५७.२
सो-वि चितु अचित्तु १५३.२
सो-वि पढिज्जइ २२.२
हउँ पुणु जाणमि १४२.१
हत्थहिँ कंकणु ८२.२
हिअअहिँ कच्च-मणि १२९.१

• • •

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

Corresppondence between the Restored Text and Sankrityayana's Dohākośagiti

Sankrityayana's Dohākośagīti	The Restored Text	Sankrityayana's Dohākośagīti	The Restored Text	Sankrityayana's Dohākośagīti	The Restored Text
१	१	३३	२९	६१	५७
२	२	३४	३०	६२	५८
३	३	३५	३१	६३	५९
३.२-४.१	४	३६	३२	६४	६०
४.२-५.१	५	३७	३३	६५	६१
५.२-६.१	६	३८	३४	६६	६२
६.२-७, ८,९.१	७	३९	३५	६७	६३
९.२-१०.१	८	४०	३६	६८	६४
१०.२, ११.१	९	४१	३७	६९	६५
१२	१०	४२	३८	७०	६६
१३	११	४३	३९	७१	६७
१४	१२	४४	४०	७२	६८
१५-१६.१	१३	४५	४१	७३	६९
१७	१४क,१४ख	४६	४२	७४	७०
१८	१५	४७	४३	७५	७१
१९	१६	४८	४४	७६	७२
२०	१७	४९	४५	७७	७३
२१	१८	५०	४६	७८	७४
२२	१९	५१	४७	७९	७५
२३	२१	५२	४८	८०	७६
२४	२०	५३	४९	८१	७७
२५	२२	५४	५०	८२	७८
२७	२४	५५	५१	८३	७९
२८	२५	५६	५२	८४	८०
२९	२६	५७	५३	८५	८१
३०	२७	५८	५४	८६	८२
३१	२८	५९	५५	८७	८३
३२	१४क,१४ख	६०	५६	८८.१	८४

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

८८.२-८९.१	८५	११४	१११	१३९.२,१४०.१	१३७
८९.२-९०.१	८६	११५	११२	१४०.२,१४१.१	१३८
९०.२-९१.१	८७	११६	११३	१४१.२,१४२.१	१३९
९१.२-९२.१	८८	११७	११४	१४२.२,१४३.१	१४०
९२.२-९३.१	८९	११८	११५	१४३.२,१४४.१	१४१
९३.२-९४.१	९०	११९	११६	१४४.२,१४५.१	१४२
९४.२	९१	१२०	११७	१४५.२,१४६.१	१४३
९५	९२	१२१	११८	१४६.२,१४७.१	१४४
९६-९७	९३	१२२	११९	१४७.२,१४८.१	१४५
९८-९९	९४	१२३	१२०	१४८.२,१४९.१	१४६
१००	९५	१२४	१२१	१४९.२,१५०.१	१४७
१०१	९६	१२५	१२२	१५०.२,१५१.१	१४८
१०२	९७	१२६	१२३	१५१.२,१५२.१	१४९
१०३	९८	१२७	१२४	१५२.२,१५३.१	१५०
१०४.१	९९	१२८	१२५	१५३.२,१५४.१	१५१
१०४.२	१००	१२९	१२६	१५४.२,१५५.१	१५२
१०५	१०१	१३०	१२७	१५५.२,१५६.१	१५३
१०६	१०२	१३१.१	१२८	१५६.२,१५७.१	१५४
१०७	१०३	१३१.२,१३२.१	१२९	१५७.२,१५८.१	१५५
१०८.१	१०४	१३२२,१३३.१	१३०	१५८.२,१५९.१	१५६
१०८.२, १०९.१	१०५	१३३२,१३४.१	१३१	१५९.२,१६०.१	१५७
१०९.२, ११०.१	१०६	१३४२,१३५.१	१३२	१६०.२,१६१.१	१५८
११०.२, १११.१	१०७	१३५२,१३६.१	१३३	१६१.२	१५९
१११.२	१०८	१३६२,१३७.१	१३४	१६२	१६०
११२	१०९	१३७२,१३८.१	१३५	१६३	१६१
११३	११०	१३८२,१३९.१	१३६	१६४.१	१६२
				१६४.२, १६५	१६३

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

List of Emendations

The DK reading			Emendation (RT)		
१	१	म	१	१	ण
२	३	एकदण्डि	२	३	दंडि
	४	हंस उएसें		४	हंसुवएसें
४	१	बइसी	४	३	पइसिअ
	४	खुसखुसाइ	५	१	खुसफुसाइ
५	४	णग्गल	६	२	णग्गुड
६	२	मोक्ख उबेसें	६	८	मोक्खुवएसें
९	३	जे त्थविर उएसें	८	१	जु थविरुवएसें
	४	वन्देहिअ पब्बज्जिउ		२	वंदएहिं पव्वाजिउ
१०	२	चित्त करुअ मइ		३	चिंतकरु सो मइँ
	४	मवि नाधेउ (Bag. भावइ)	९	२	विभाविउ
११	४	एकवि		८	एक्केण
१२	३	किन्तह दीपे किन्तह	१०	३	किं तहिँ दीपें किं
	४	मन्तह भावें (T. मन्तह सेज्जे)		४	मंतहँ सेज्जें
१३	४	सो मुञ्चहु जो (अच्छहु धन्धा)	११	४	ते मुंचहों जे अच्छहिँ धंधा
१५	१	सो, जो	१३	१	स, ज
	२	एत्तवि		२	एत्थु-वि
	३	वुत्तहो		३	वुत्तउँ
१८	३	भिडि विसअ रमन्ते ण मुच्चअ	१५	३	भिडेवि विसय रमंतु णु मुच्चइ
१९	२	अहवा झाण अन्धार साधिअअ (T. २१ २ जइ परोक्ख अन्धार म धीअअ)	१६	२	जइ परोक्खु अंधारे किं थिअएं
	४	णउ भावाभाव		४	ण भाव-अभाव
२०	१	जा ल्हइ उबज्जइ ता ल्हइ बाज्जइ (T. २२ १ जल्हइ मरइ उवज्ज बज्झइ)	१७	१	जा-लइ मरइ उवज्जइ बज्झइ ३, ४ = T

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

३-४ सरह भणइ महु क्करमि पसू लोअ ण बुज्झइ की करमि
(T. २२ २, ३ गहण गुहिर भास कहिअ। पसुलोअ णिब्बोह जिम रहिअ)

२१	३	गच्छन्तें	१८	३	गलंतएँ
२२	१-२	पाणि चलणि रअ गइ जीव दरे ण सग्गु	१९	१.२	पाणि वहंते णिरय-गइ जीव-दयएँ पुणु सग्गु
२३	१	जम्म (T. ४१.२ जस्स)	२१	१	जस्स
२४	२	मणमोक्खेणं अणुअरं (T. ४१.१ मणमोक्खेणं अणूणं)	२०	२	मण-मुक्केण अणुतरं
२५	१	बाडा (Bag. बाढा)	२३	२	बद्धउ
	३	से		३	सु
२६ = ९३					See ८९
२८	२	आएसह (Bag. उवऐसें)	२५	२	उवएसें
२९	३	सो	२६	३	तउ
	४	पुच्छह		४	पुंछहि
३०	१	जहि म्मण मरइ	२७	१	मोहु विलिज्जइ
	२	जाइ		२	थाइ
	४	कहिहउ जाइ		४	कहिउ ण जाइ
३१	१	जाउ	२९	१	जाइ
	३	अद्धुग्घाटी		३	अद्धग्घाडें
	४	कोइ		४	कांइ
३३	४	बाजइ	२९	४	बुज्झइ
३५	२	पअट्ठइ	३१	२	पवट्टइ
	४	जाणिअ		४	जाणइ
३६	१,२	जब्बें, तब्बें	३२	१	जावेंहिँ, २ तावेंहिँ
३७	३	दीस	३३	३	दीसउँ
	४	हमि ण कीस		४	हउ-मि ण कीसउ
३८	३	पइट्ठइ	३४	३	पइट्ठउ
	४	णेवाट्टइ		४	णिव्वट्टउ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

३९	३	चित्तवि अपिव	३५	३	चित्तु विअप्पिउ
	४	सोवि चित्त ण केण पि अपिव		४	सो विचित्तु णउ केण-वि कप्पिउ.
४०	१	उ असंट्ठाउ	३६	१	उवसंठिअ
	३	चित्तन्तें		३	चित्तउँ ते
४१	१	पत्त मुसारिउ मसि मिलिउ	३७	१	पत्तमुसारिउ मसि-मलिउ
	२	होवि लिहे ना खीणु		२	पाढंता वउ खीणु
	३	तें विस		३	तें णवि
	४	कहिअइ कहि लीएणु		४	कहिँ उइअउ कहिँ लीणु
४२	१	रहिअ	३८	१	वाहिअ
	२	किअ		२	काइँ
	४	णाहिउ		४	साहिउ
४४	१	गुरु-वअण-अमिअ-रस	४०	१	गुरु-उवएसें अमिअ-रसु
	२	पिविअउ		२	पीअउ
४५	१	मण निम्मल	४१	१	णिम्मलु
	३	ए तें चीएहु फुड सथाविअउ		३	एवँ चित्तु फुडु ठाविअउँ
४६	१	जिम लोण	४२	१	लोणु
	२	वि ठाइ		२	विलाइ
४७	१	ण आणइ बम्हा	४३	१	ण-याणइ बम्हहँ
	२	अम्हा		२	अम्हहँ
४८	२	आलिउल	४४	२	अरिउल
५०	२	विण्णि	४६	२	वण्ण
५२	३	एव्वें तु दीठन्तडी	४८	३	एवँहिँ तुट्टिअ भंतडी
५३	३	साद्धह साद्ध	४९	३	सद्दहों सद्दु
	४	आणेइ		४	आणइ
५५	२	भान्ती	५१	२	मंती
	३	गाढालिङ्गमाण सो राज्ज		३	गाढालिंगणु माणसु जेत्थु
५६	१	तोज्झ	५२	१	तुहुँ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

	२	सुसंठिउ भोज्ज		२	रसणॅ सुसंठिउ भुंजि
	३	पढन्तानिअ		३	पढंतऍहिँ
	४	णिआ-णिअ सोज्झ		४	ण-याणिउ सो-ज्जि
५७	१	अध	५३	१	अह
	२	वेइ		२	बेण्णि-वि
	४	वे विआर समरस करेइ		४	बेण्णि-वि विआर समरसिकरेइ
५८	४	संज्ञासं हुड जाउ	५४	४	संझा-संफुरु
५९	४	सरहे हिं	५५	४	सरहें
६०	१	जइ	५६	१	जइ-वि
	२	दुग्गमहु		२	दुग्गमु
	३	मुण तुह		३	मुणेसि तुहुँ
	४	हब्बासु		४	अब्भासु
६१	३	परमपउ	५७	३	परमु कलु
	४	कि बज्जइ		४	किं बज्झइ
६२	१	भव उएक्खइ	५८	१	भवहिँ उवज्जइ
	२	कहिँ		२	कहिँ ण
	३	वेइ		३	बेण्णि
६३	१,३	च्छडु	५९	३	छुडु
६४	४	होइहइ	६०	४	होहिइ
६५	१	वाणो, गुणें	६१	१	वण्ण, गुण
		भणइ णं, सो		२	भणिउ ण, सो-वि
	४	कुमारी		४	कुमारिहे
६६	२	जग निअ	६२	२	जगु सअलु
	३	जब्बें		३	जावँहिँ
	४	तब्वें		४	तावँहिँ
६७	३	एमइ, भावा	६३	३	एउ मइँ, भावहि
	४	अप्पउ, ताव		४	अप्पें, तावँहिँ
६८	१	विचित्तउ	६४	१	विचित्तु जे

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

	२	भावहु, सरइउ		२	भावहि, सुरत्तु जें
	३	एत्तवि मान्तउ		३	एत्थु-वि मत्तु जें
	४	णिक्कोली बुज्झहु मित्तउ		४	णिक्कुलि बुज्झु परमत्थु जें
६९	३	जाणहु	६५	३	जाणहि
७०	१	सव्व वि जाणी	६६	१	सअल-विणाणी,
	२	च्छड्डइ, अप्पणु		२	लब्भइ अप्पण-
	३	हाब्बासे		३	अब्भासें
७१	१	रमन्ते	६७	१	रमंतु
	२	हरन्तें ण पाणी च्छप्पइ		२	हरंतु ण पाणिएँ छिप्पइ
	३	जोइ मूल सगत्तो		३	जोइउ मूलु सरंतउ
	४	विसअ		४	विसएँ
७३	१	भावणुरत्तो	६९	१	भावण-रत्तउ
	२	ते गणिअन्ति सत्तो		२	सो गणिअइ सत्तउ
	३	झाणे जा, मोक्खावास		३	झाणहिँ जें, मोक्खब्भासउ
७४	३	पक्खविहुण्णे कहवि जाअ		३	पक्ख-विहूणउ कहिँ वि ण जाइ
	४	मढ जइ		४	मढिहिँ जो
७५	१	वक्खाणअ	७०	१	वक्खाणहिँ
	२	जाणअ		२	जाणहिँ
	३	अमणागमण		३	गवँणागवँणु
७६	१	जतइ	७२	१	जेत्तु-वि
	२	तत्तइ णाहु		२	तेत्तु-वि णाह
	४	सरूअ		४	सुरूउ
७७	१	ण त्तं वाएं	७३	१	णउ तं वायए
७८	१,२	जत्तइ, तत्तइ	७४	१,२	जेत्तु-वि, तेत्तउँ
	३	चित्तता	७४	३	चित्तु ता
	४	होइ		४	कोइ
७९	१	च्छड्डुह जे सहजे सहज	७५	१	छड्डहों जु सहजु

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

	२	पवञ्चा		२	पवंचेहिँ
	३	एक्क, कीअई		३	एक्क-वि, किज्जइ
८०	१	मुक्कावथि	७६	१	मुक्कावत्थु
	३	मूढ हि मोहे पमत्तिअइ		३	मूढउ मोह-पमत्तिअउ
८२	१	साहाञ्चिअ	७८	१	सहाउ चिअ
	२	तहिम्बि लीण		२	तहिँ जे विलीणउँ
	३,४	जब्बें, तब्बें		३, ४	जावँहिँ, तावँहिँ
८३	२,४	जब्बें, तब्बें	७९	३,४	जावँहिँ, तावँहिँ
८४	३,४	जब्बें, तब्बें	८०	३,४	जावँहिँ, तावँहिँ
८५	२	सिआल ब सत्तु लें	८१	२	सिआल-सतुल्लें
	३	सुद्धिए जाणिअ जब्बें		३	चित्त-विसुद्धिए जाणिअ जावँहिँ
	४	रअण, तब्बें		४	रअणइँ, तावँहिँ
८६	२	सम्माणिअउ	८२	१	समाणिउ
	३	णणाइ		३	ण- याणइ
	४	गुण-दोस-विअक्खण दप्पणहि ण जाणइ		४	गुण-दोसक्खणु दप्पणु आणइ
८८	४	रें	८५	२	वढ
८९	१	णेहुरे		३	णिउणें
	३	चाहु	८६	१	चाहहों
	४	चाहु		२	लेहों
९०	२	वाच्चें		४	तच्चउ
९१	२	मोही		४	सोहीअ
	३	लद्धअ	८७	१	लब्भइ
९१ ३,४-९२ १.२				= २६ ३	
९२	२	परिमुञ्चन्ति	८८	४	लहु-परिमुच्चंति
	३	गमइ	८९	१	गच्छइ
९३	४	विन्दह	९०	२	बंधहों
९४	३	एहु णिअ मण सबल चातर स चल	९१		एहु मेल्लहों तुरंगु सुचंचलु

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

९४	४	मेलहिं सहाव ट्ठाअ वसइ दोस-णिम्मल	९१	२	सहज-सहावें सु वसइ णिच्चल
९५	१	जब्बें	९२	१	जावँहिँ
	३	तब्बें सम रसहि		३	तावँहिँ समरसह
	४	बाम्हण		४	बंभण
९६	२	एथु से	९३	१	एत्थु जे
	३,४	वाराणसि पयागु एथु से		२	एत्थु पयागु वाणारसि एत्थु जें
९७	२	समिट्ठउ		३	परिट्ठिउ
	४	मइ सुणउ		४	अण्णु मइँ सुणिउ
९८	३	से	९४	२	सोसु
९९	१	कामान्त सान्त		३	कम्मु जेत्थु
	४	जहिं		४	सअलु जहिँ
१००	१	लीलिअइ	९५	२	कीलिअइ
	२	बुद्धत्तं ण केहि		२	बुद्धत्तणु केवँ
	३	सेउ		३	सेय-
	४	तरुसंपत्ति ण जाउ		४	तरु संपत्ति ण जेवँ
१०१	१	जत्थवि तत्थवि जहवि तहवि	९६	१	जेत्थु-वि तेत्थु-वि जह तह-वि
	४	जगु		४	जगु जें
१०२	१	परे	९७	१	पर
	३	कअपअपाणी पीस लउ		३	कएँ प्रय-पाणिअ-मीसलएँ
	४	दुट्ठ		४	दुद्धु
१०३	२	तहिं सुहसार	९८	२	सुहसारु
१०४	२	वत्तु	९९	२	वत्त
	३	कुह	१००	१	कु-वि
	४	एक्कह		४	एक्कु-वि
१०५	२	एकोवि ण	१०१	२	एक्केण-वि णउ
	४	वण्ण वि भुंजइ तत्थु		४	वण्णेवि बुज्झइ तेत्थु

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

१०६	१	बुद्ध वि	१०२	१	बुज्झेवि
१०७	१	कोवि	१०३	१	होवि
	४	पचक्खहिँ		४	पच्चक्खु
१०८	२	लड	१०४	१	लहु
१०९	४	जेहु विबुज्झिअ तत्थ	१०६	२	जें हु विबुज्झइ तत्तु ।
११०	१	हर्ले लेहु		३	हर्ले, लहु
	२	तत्थ		४	तत्तु
	३	गणि गुण	१०७	१	गहिऊण
	४	णिअत्थणं		२	णिअच्छणं
१११	१	तहि भासिअ		३	भणिओ
	१	जइ पमाएं विहि बसें	१०९	१	जइ-वि पमाएं विहि-वसेण
	३	जइ चण्डाल घरें भुञ्जइ		३	चंडालहो घरें भुंजिअइ
	४	तअवि		४	तह-वि
११३	१	मु माणहु	११०	१	मा मण्णहों
	२	भवपासे		२	भव-जालें
	४	किरणे		४	करणेहिँ
११४	२	तं काई भणन्ति	१११	२	काइँ भणेइ
	४	होन्ति		४	होइ
११५	१	णिअ सहाव	११२	१	णिअ-सहावु x x
	२	सोइ		२	होइ
	३	सहजाणन्द चउट्ठउ		३	सहाजाणंदे पइट्ठु जो
	४	की वुच्च ण		४	किं वुच्चण
११६	१	च्छान्ती जावतिअ	११३	१	x x x जावंउ (?)
	३	सअल, ण सहावें सिज्झअ		३	सअल-वि, सहावें सिज्झहिँ
	४	बाज्झअ		४	वज्झहिँ
११७	३	बाहिअ जब्बें	११४	२	वि बोहिउ जावँहिँ
	४	अचिन्त, तब्बें		४	अचित्त, तावँहिँ
११८	४	हेडइ णउ खित्त	११५	४	हेट्ठएँ ण उखित्त

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

११९	१	चित्त देव जे	११६	१	चित्तु एउ जो
	२	चाउलि भुंजइ		२	वाउलि भज्जइ
	३	जो दीसअ		३	जं दीसइ
	४	दीसअ		४	सीसइ
१२०	२	होइ	११७	२	थाइ
	३	जो		३	जउ
१२१	१	एहु देव	११८	१	एक्कु देवु
१२२	२	बोहिमण्डल महासुह ण	११९	२	बोहि–महासुहे णउ
१२३	१	पगि पक्खि णिचञ्चल	१२०	१	ठिअ पक्खिणि चंचल
	३	अइत्त		३	एंत
	४	ट्ठिअइ		४	ठिआउ
१२४	१	चिन्ताचिन्त	१२१	१	चित्ताचित्तु
	४	वेण्णि		४	बेण्णि–वि
१२५	१	ट्ठाण ण	१२२	१	ठाणेण
	३	चोरह मन्त		३	चोरु हरंतु
१२६	१	च्छाआच्छाअहिं	१२३	१	ठाणहिँ ठाणहिँ
	२	चित्त		२	चित्ति
	३	मण ट्ठाणा		३	मणि उप्पण्णउ
	४	सअल जग भवति भव सुइणा		४	सअलु वि जगु हवइ(?) तसु सुविणउ
१२७	२	आण्णु आउ सह	१२४	२	अण्णु आउहिँ
	४	भाज्जें		४	मज्जइ
१२८	१	सोज्झु	१२५	१	सो जे
१२९	१	ए जे करुण मुणंती	१२६	१	एएँ जें करुण मुणंति ण
	२	लाग्गइ तें भव–पास		२	लग्गहिँ तें भव–पास
१३०	२	पडिहासइ	१२७	२	भवे भासइ
१३१	१	अंतो णत्थ सुइउआ	१२८	२	अंतउ णत्थि सुइअउ
	२	णठो काल दुअउ		२	णट्ठउ कालु दुइअउ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

१३१ ३,४ णिहन्द, सअल विआर
विमुक्को मणो
१३२ ३ सं पाणिअ
१३३ १ किं विबोहिअ
३ वेवि कोडि ण
१३४ १ वेवि
४ पण
१३५ १ सअलें
३ उमलइ
१३६ ४ चङ्गें
१३७ ३ अणुह
१३८ ४ सुइणोमाअ
१३९ १ चित्त सहावता
२ जउ
३ जब्बे
४ तलें खरइ णह तब्बें
१४० १ त बुद्ध
२ बाज्ज
१४२ १ फेडिअ णउ खित्त
१४३ २ णिचिन्त
१४४ १ लब्भण
१४५ ४ सिवसत्ति
१४६ १ विणाहि न्तेहिं
४ जागर
१४७ ३ णउ जाइअइ णउ सरइ
४ अवित्थिण्ण
१४८ ३.४ जसु आइ ण आन्त
णउ जाणिअ मज्झ

१२९ १,२ निप्फंद, मुक्क-सअल-
वावारो
१३० १ संपाविउ
३ किंपि विबोहिअउ
१३१ १ बेहिँ कोडिहिँ
३ बेहिँ-वि
१३२ २ पुणु
३ सअलें x x
१३३ १ उम्मूलइ
१३४ २ छंदें
१३५ १ अणुहि
१३६ २ सुइणउ माअ-
३ चित्ति सहावु ता
४ भवु
१३७ २ बें-वि जावँहिँ
२ हलें सरइ ण तावँहिँ
३ अबुद्ध
१३८ २ बुज्झु
१३९ २ खेडउ णउ खेत्तु
१४१ २ णिच्चिंतें
३ लब्भइ
१४३ २ सिवु ण सत्ति
३ वि णाहिँ तहिँ
१४४ २ जागरणु
१४५ १ णउ जाअइ णउ ओसरइ
२ वित्थिण्णु
१४६ १.२ जसु णउ आइ-वि अंतु
णउ, णउ जाणिज्जइ मज्झु

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

१४९	१	सु कहि		३	कह
	३	वण्ण आआर पवाण	१४७	१	वण्णाआर–माण
	४	वेउ		२	एहु
१५०	२	जसु आइ		४	जासु ण आइ
	३	सहि संसरह कहि तुहु	१४८	१	सहि संसारहिँ किह हु तुह
१५१	१	णउण, करन्तहिं		३	णिउण– करंताहँ
१५२	१	भुअ	१४९	३	धुअ–
१५३	१	बुद्ध संयोग	१५०	३	बुज्झि संजोएँ
	३	जेण पसवइ हिअअ पज्जोर	१५१	१	जो ण पइसइ हिअअहिँxxx
	४	तेण किसेवि एण		२	तें किं सेविअएण
१५४	१	जणु		३	–गर्णे
	२	भावउ चित्त		४	भावहिं तत्तु
१५५	४	चीअ	१५३	२	चित्तु
१५६	१	चीअ अचीअ		३	चित्तु अचित्तु
	३	दुहहु	१५४	१	बेण्णि
१५७	१	एह दुइ		३	एइ बेण्णि
	२	णिवारहु		४	विणिवारहों
	३	एहु	१५५	१	एक्क–
	४	एहु		२	एक्कु
१५८	१	अच्छह		३	अच्छहिँ
	२	णेच्छइ		४	ण पिच्छइ
१५९	१	जे सङ्का	१५६	१	जइ संकहें
	२	सो, वि लद्ध		४	तउ, विलब्ध•
१५९	३	मल्ल आदि उअति कम्म	१५७	१	मणु आइ–उपत्ति–कारणु
	४	उअति		२	उप्पत्ति
१६०	२	च्छाडहु		४	छंडहों
	३–४	तल्लयें गअउ तिहुअणे सहल समाउ	१५८	२	तलए गअउ तिहुवणु सअलु

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

१६१ १ मण-तणें
२ तत्त ण
१६२ १ संसार अणुपलम्भ
४ तेत्तिवि मात्तम्
१६३ २ एहु उएस
३ मज्झें
१६४ १ वि जाणइ
२ वि लाग्गअ
३ अन्तरे

३ सम्मउ मण-तणइ
४ ण तत्तु
१६० १ संसार-णुवलंभु
४ तेत्ता-मेत्तउँ
१६१ २ एहुवएसु
३ मुणि
१६२ १ वियाणइ
२ वरवाणइ(?)
१६३ १ अंतरे x x x

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

Notes

(**Abbreviations** : CDIAL. : Comparative dictionary of Indo-Aryan Languages. PD. : Pāhuḍa-dohā. PP. Paramappapayāsu. SDk.: Sankrityayana's Dohākośa.)

2 *c*. Dk. एकदंडि. एक is extra metrically and for meaning it is redundant.

3 *a*., 125 *c* वाहिउ = वञ्चितम्. In Old Guj. वाह् 'to decieve', 'to cheat' is found frequently. For example

बाहडी साहिय राहिय, वाहिय गिउ हरि हेलि ।

(हरिविलास-फागु, 15th Cent., v. 67)

'Hari, deceiving us and grasping the arm of Rādhā sportively went away'

जे विनताने वाहे.

(मदनमोहना, 18th Cent. v. 997) 'who cheats women'.

वणिक न जाए वाहो (मदनमोहना, v. 1000)

'A bania merchant cannot be cheated'.

For some other occurrences see references in मध्यकालीन गुजराती शब्दकोश s.v. वाहइ.

5 *b* खुसफुसाइ. MSS. खुसाखुसाइ. G. खुसपुस, खुसफुस, गुसपुस, H. खुसखुस 'to whisper'. Compare Pk. Ap. खसफसीभूअ nervous, perplexed; (Jineśvara's कथाकोषप्रकरण, 1052 A.C.ed. Jinavijaya Muni, SJS.C, 1949), p. 36. l. 4; Hemacandra's Prakrit Grammar, 4. 422 (15).

धंधिअ. 'He who is absorbed in धंध/धंधअ'. धंधअ- occurs in 11*d*, 85*a*. It means 'meaningless, bothersome worldy affairs and activities'. It also occurs in PP. (2,121=DP. 7) and DP. 91,116). धंधवाल in DP. 122 means the same as धंधिअ. For NIA derivatives see IAL. 6727.

6 *b* नग्गुड. The diminutive, pejorative, plesnastic suffix -उड-, a

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

variation of suffix -ड- (paralleling the suffixes -ल-, -डल, -ल्ल-, -डल्ल-) is found also in Apa. णग्गुड-, Sk. नग्न) बप्पुड- (from बप्प-), भग्गुड- (from भग्ग-, Sk. भग्न-). वंकुड- (from वंक-, Sk. वक्र-).

8 *b* वंदएहिं : वन्दक = बौद्ध-भिक्षु (MW.).

12 *b* गण्ण (n.) = गणना.

16 *c* राव : 'cry of complaint or for redress'. IAL. 10716 (G. fem.)

17 *a* जो-लइ - ता-लइ. *Siddhahema,* 8,9,3,65. जाहे, जाला. जइआ =यदा; ताहे, ताला, तइआ = तदा; लइ is absolutive of लअइ = लगति. Compare Hindi जब लग, तब लग.

31 *a* घोट्ट. Compare Pk. घुट्टग 'a rubbing stone', Guj. घूंटवुं 'to pulverize'.

33 *b* वक्खर. Pk. वक्खर (= Sk. उपस्कर) means संस्कार or 'a prized thing.' It occurs in Apabhraṁśa poem संदेशरासक (c. 12 th cent. A.C): मह सामिय-वक्खरु हरि गउ तक्खरु (v. 95). There it is paraphrared by the commentator as मम स्वामिनो रूपं नाम वस्तु विरह-नामा-तस्करो हृत्वा गच्छति ।

39 *c* असमल= Sk. अ-शमल.

Pk. खरड् 'to besmear' (G. खरडवुं).

d Ap. झगड् 'to harass one self' (IAL. 5321 : 'quarrel' is its later meaning).

40 *b* धव = तृप्ति (Ap.). See पउमचरिउ of स्वयम्भू, 3, Index

50 *cd* तुढ कंड् is proverbial. Compare pp. 2, 262 (=PD 14).

53 *a* मग्ग 'back', IAL, 10071.

60 *d* उल्लाल : 'upsurge'.

80 *b* इंदिआल. Sk. इंद्रजाल, Pk. इंदयाल; द changed to दि under the

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

influence of the succeeding य. The form इंदियाल occurs in Old Gujarati.

81 *b* सतुल्ल=तुल्य. Formed to contrast with अतुल्ल.

82 *cd* This is based on a proverb. Compare हस्तकटक: किं दर्पणेनेक्षते ! and Hindi हाथकंगन को आरसी से क्या ?

86 *b* कोल. Sk. क्रोड, कोल 'lap'. IAL. 3607.

94 *a* Pk. पुडइणि, Sk. पुटकिनी 'lotus plant'.

d विट्ठु = विष्णु. There are several instances in Ap. of the change ष्ण>ट्ठ; e.g. तृष्णा>तिट्ठा, वृष्णि > विट्ठि.

,, जाइ, Can it be ठाइ = Sk.स्थाने ?

93 *a* सुरसरि जमुणा (जमणा) are variants for सरसइ सोवणाह (= सोमनाथ).

96 *a* Ms. जत्थवि-तत्थ वि emended as जेत्थु-वि तेत्थु-वि. Possibly Munidatta's reference to Saraha's view expressed in a verse whose beginning he has cited (जथे तथे इत्यादि) (Kvaerne, p. 261) is to this verse. He has said अत एव स्वयं कल्प-परिहारान्न जानीम: चित्त-रत्नम्. Compare *cd.* तइं संकल्पे णासियउ जणु जें सहावहिं सुद्ध । This also suggests that in *c* Munidatta's reading is सइं for our तइं.

97 *c* मीसलउ = Sk.मिश्रणम्. Compare Pk. मीसालिय = Sk. मिश्रित.

135 *a* अणहए = अनाहते.

139 *d* खेडउ-खेत्तु : Compare Guj. खेडु, खेडूत 'farmer', खेडवुं 'to till'; खेड 'farm','farming'.

*

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

II

CARYĀ-GĪTI-KOŚA

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

Contents

Introductory. The Metrical form and structure	83
Text and Translation	87
Notes	132
List of the Poets	138
List of the Rāgas	139

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

Introduction

The present study deals with a collection of fifty short poems, which are composed in a language that represents the earliest form of the Late MIA. These religious songs relate to the final phase of Indian Buddhism.They were written sometimes in the 9th - 10th Cent. A.C.

The present effort has the same objective and the same basic asumptions as the foregoing effort, viz. the restoration of the text of the *Caryā-gīti-kośa* (=Cgk.). The point of departure in the long tradition of studies on the Cgk. is Kvaerne's 'An Anthology of Buddhist Tāntrik Songs', which has critically considered and used whatever is valuble in the earlier studies, besides making its own valuable contribution and thereby becoming a landmark. It is hoped that the present effort, eventhough unconventionally speculative to a degree will be assessed and judged by its success in removing some cobwebs and throwing light on some obscure or evidently corrupt passages of the Caryās.

The original language of the text of the Caryās seems, in the case of many a passage, to have been, in numerous places, Sanskritized or regionalized during transmission. Earlier sounds and forms came to be substituted by their later developments and unfamiliar words came to to be replaced by familiar words. The song character also allowed some freedom with the original text resulting in verbal alterations.

The moderninzation of the original language relates to a few sound changes, inflectional endings and lexical items. Sinplification of the earlier cluster with lengthening of the preceding short vowel is a well-known characteristic of the NIA. stage as distinguished from the MIA. stage. In the transmitted text of the Dgk. and Cgk. we find numerous such cases. So also -*b* for -*v*, loss of -*h*- in certain forms etc. The ablative singular marker -*te*, genitive singular marker -*r*- for earlier -*h*-, present third person singular ending -*a* (for the earlier -*i*), past passive participle in -*l*-, absolutive participle in -*i* (in

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

the place of -*iu*) etc. can be mentioned by way of illustrations. Of course in numerous cases, there is little to guide us in deciding what was original and what is an alteration. Wherever, therefore, I have made changes in the words of the transmitted text or have suspected omissions, I have been guided by the known course of development from Late MIA. to early NIA. and by the metre.

Although Apabhraṁśa poetry used to be recited or sung before the audience, the poets did not take any liberties with the metres, with a few minor exceptions. It should be however noted that there is quite significant difference between the textual transmission of the Dkg. and that of the Cgk. The Caryā being specifically a song of popular character, its language was considerally more prone to change and accomodating of regional elements.

The translation aims at little more than a literal rendering, overlooking the poetic and lyrical aspects of the original and hence obviously inviting the charge of being rather wooden. This would, however, allow the readers to judge how far the restored text is better than the available transmitted text, which, because of corruptions and alterations has considerably troubled the interpreters. The textual alterations over centuries have produced many obscurities. Even Munidatta had before him a considerably altered text and in numerous cases we find his speculation about the literary meaning of a passage to be arbitrary or forced. As regards the metaphorical interpretation. I have strictly eschewed it, it being otherwise also beyond my competence.

As stated previousy, for the text and its interpretation I have throughout consulted fruitfully Kvaerne's masterly work of scholarship. It makes available much data from the previous work on the Cgk. including commentary and also critically assesses it. I have found useful Atindra Mojumder's translation also given in his *Caryāpada*. I am grateful to both of them.*

---

* **References.** Per Kvaerne. An Anthology of Buddhist Tantric Songs. Second Printing, 1986. Bangkok.
Antindra Mojumder. The Caryāpadas. 1967. Calcutta.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

The Metrical Form and Structure

All the songs except No.10, 21, 22, 26, 28, 43 and 50 are made up of five rhyming couplets : 21 and 22 have six, 10, 28, and 50 have seven, 43 has four and 26 has three couplets. The second couplet in each of these songs is said by the commentator Munidatta to be the refrain (dhruvapada). The Caryās are songs and hence in the case of each of them the Rāga in which they were traditionally sung is also indicated.

The Caryās 1 to 9, 11 to 13, 17 to 20, 27, 29 to 33, 35 to 38, 40, 42, 44 to 47 and 49 are composed in a metre which has 16 Mātrās per line. It is the same as Pādākulaka or Vadanaka, the forms of which slightly differ from each other. The 16 Mātrās of the Pādākulaka are made of four Gaṇas, each of four Mātrās, the last Gaṇa having the form – uu or –. This is the norm. In the case of the first and the second Gaṇa or the second and the third Gaṇa, they together can form a group of eight Mātrās. The 16 Mātrās of the Vadanaka line are divisible as 6+4+4+2.

The Caryās 14 to 16, 23 (?), 28, 34, 39, 41 and 50 are composed in a metre which has 28 Mātrās per line. It is called Dvipadī (Pk. *Duvai* or in later tradition *Caupāyā*). The 28 Mātrās are made up of seven Gaṇas of four Mātrās each, the last Gaṇa having the form – – or ⏑ ⏑ –. Dvipadī became popular in early New Indo-Aryan poetry and came to be called Duvaī when two-lined and Caupāyā when four-lined. The metre of Caryā 23 seems to have 20 Mātrās per line. But the text being defective there is little certainty about this.

Some of the word-forms in the Caryās are often modified to suit the requirements of the metre. For example a consonant cluster is sometimes to be treated as a single consonant. A nasal consonant is at times to be treated as nasalization of the preceding vowel. In several cases the line is found short or long by a few Mātrās. In the case of some lines that are short by one Mātrā and ending in the last syllable is to be treated as long. In the case of several lines the original text is probably not preserved and we find lacuna from a metrical point of view.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

For metrical requirement we find at a number of places forms with simiplified clusters which is a dialectal trait. Besides, we find participles in *-l-*, regional words etc. regarding which we cannot be certain whether they are original or later alterations.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

चर्यागीति -१

(लूईपाद)

(राग : पटमञ्जरी)

काआ तरुवरु पंच वि डालउ । चंचल-चित्तें पविट्ठउ कालउ ॥ १

दिढु करेवि मह-सुहु परिमाणहि । लुई भणइ गुरु पुच्छिअ जाणहि ॥ २

सअल-समाहिएँ काइँ करिज्जइ । सुह-दुह-हुंतउ निँच्छिउँ मरिज्जइ ॥३

एडि छंदु बँध-करणहुँ आसा । सुँन्न-पँख भिडिअ लाइ रे पासा ॥ ४

भणइ लूइ अम्हे सण्णएँ दिट्ठा । धवँणु चवँणु दुइ पीढें बइट्ठा ॥ ५

[संस्कृत छाया]

काया तरुवरः पञ्च अपि शाखाः । चञ्चल-चित्ते प्रविष्टः कालः ॥ १

दृढं कृत्वा महासुखं परिमानय । लुई भणति गुरुं पृष्ट्वा जानीहि ॥२

सकल-समाधिना किं क्रियते । सुख-दुःखात् निश्चितं म्रियते ॥३

क्षिप्त्वा छन्दः बन्ध-करणस्य आशां । शून्य-पक्षौ संवृत्य लागय रे पार्श्वयोः ॥४

भणति लूई अस्मद्भिः संज्ञया दृष्टे । धमनं चमनं द्वे पीठे उपविष्टे ॥ ५

(1)

The body is a tree. It has five branches. Death has entered into the fickle mind. Srenthening the latter you enjoy the Mahāsukha. Luī says, know (how to do it) by asking the Guru. What is to be done with (what is the use of) all modes of Samādhi ? Suffering from happiness one certainly dies. Abandon the hope (of attaining Māhasukha) through practising Yogic postures. Press hard to your sides the Śunya-wings. Luī says, we have seen through intruition both Dhamana and Camana seated on the stool.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

चर्यागीति २

[कुक्करीपाद]

[राग : गौड]

दुलि दुहिअ पिडउ धरणु ण जाइ । रुक्खह तिंतिडि कुंभीरु खाइ ॥ १
अंगण-घरें णय सुणुहों विअत्ति (?) । कण्णेट्ठु चोरें लिअउँ अद्धरत्ति ॥ २
ससुरु णिद्द-गउ वहुडिअ जग्गइ । कण्णेट्ठु चोरें लिअउँ का गइ मग्गइ ॥ ३
दियहें वहुडिअ काअ-डरें भाइ । रत्तिअ हुइएँ कामरू जाइ ॥ ४
अइसि चज्ज कुक्कुरि-पाएँ गाइअ । कोडि-मज्झे एक्कहों हिअएँ समाइअ ॥ ५

[संस्कृत छाया]

कच्छपं दुग्ध्वा पिटकः धर्तुं न याति । वृक्षस्य अम्लिकां कुम्भीरः खादति ॥ १
अङ्गन-गृहे x x x शुणुत व्यक्तिं । कर्णवेष्टं चौरेण गृहीतं अर्धरात्रे ॥ २
श्वशुरः निद्रागतः वधूः जागर्ति । कर्णवेष्टं चौरेण गृहीतं का गति मार्गणे ॥ ३
दिवसे वधूः काक-भयात् बिभेति । रात्रौ भूतायां कामरूपं याति ॥ ४
ईदृशी चर्या कुक्कुरिपादेन गीता । कोटि-मध्ये एकस्य हृदये संमिता ॥ ५

(2)

The tortoise is milked. The milk-vessel cannot be held. The crocodile eats up the fruits of the tamarind tree. Listen the incident of the court-yard. The thief took away at mid-night the earring. What is the way to search it ? The daughter in-law is frightened during the daytime by the crows, but at night-fall she goes out to Kāmarūpa. Such a Caryā was sung by Kukkurīpāda. It occupies and is contained fully in the heart of only one in a million.

चर्यागीति ३

(विरुआपाद)

(राग : गौड)

एक्क स सुंडिणि दुइ घर संधइ । चिक्कणु वक्कु ण वारुणि बंधइ ॥ १
सहजें थिर-करि वारुणि बंधहि । जें अजरामरु होहि दिढु खंधहिँ ॥ २

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

दसवेँ दुवारएँ चिंधउँ देक्खिअ । आइउ ग्राहउ अप्पणे वाहिअ । (? चक्खिअ) ॥३
चउसॅट्ठि घडिअउ दिंति पसारउ । पइट्ठउ ग्राहउ णाहि णिसारउ ॥ ४
एक्क घडुल्लिअ संकडि णालि । भणेइ विरुअउ थिर-करि वालि (चालि) ॥ ५

[संस्कृत छाया]

एका सा शुण्डिनी द्वे गृहे संदधाति । चिक्कणं वल्कं न (तदपि) वारुणीं बध्नाति ॥१
सहजेन स्थिर-करेण वारुणीं बधान । येन अजरामरः भविष्यसि दृढः स्कन्धयोः ॥२
दशमे द्वारे चिह्नं दृष्टवा । आगतः ग्राहकः स्वयं चलित्वा (or स्वयं आस्वादिता)॥३
चतुःषष्टिं घटिकाः ददति प्रवेशः(?) । प्रविष्टः ग्राहकः नहि निःसारः ॥ ४
एका घटिका संकटा नाली । भणति विरूपकः स्थिर-करेण वालय (or चालय) ॥५

(3)

That liquor-selling woman joins two houses. She does not have either yeast or bark, yet she produces liquor. You produce liquor with a steady hand by means of Sahaja (or in the Sahaja), so that you become free from old age and death with your shoulders becoming strong. The customer seeing the sign at the tenth door came (or tasted the liquor) of his own accord. The sixtyfour pots allow entry, but once the customer has entered there is no exit for him. There is only one small pitcher; its nozzle is narrow. Viruā says, steady it and then incline (or 'move') it.

चर्यागीति ४

[गुंडरीपाद]

[राग : अरु]

तिअड्डु चंपि जोइणि देइ अँकवालि । कवँल-कुलिस-घट्टें करहों विआलि ॥ १
जोइणि तइँ विणु खणु वि ण जीवमि । तउ मुहु चुंबि कवँल-रसु पिबमि ॥ २
खेवें जोइणिहें लेवु ण जाअइ । मणि-मूलें वहिअ ओड्डियाणें समाअइ ॥ ३
सासुअ घरें घल्लिअ कुंचिअ-तालएँ । चंद-सुज्ज दुइ पक्खा फालएँ ॥ ४
भणइ गुंडरि अम्हे कुंदुरे वीरा । णर-णारिहिँ मज्झें उब्भिअ चीरा ॥ ५

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

[संस्कृत छाया]

त्रिः तिर्यक् योगिनि देहि आलिङ्गनं । कमल-कुलिश-घृष्टेन कुरु वैकालिकम् ॥१
योगिनि त्वया विना क्षणं अपि न जीवामि ।
तव मुखं चुम्बित्वा कमल-रसं पिबामि ॥२
(काल)क्षेपेन योगिन्यां लेपः न जायते । मणि-मूलात् चलित्वा उड्डियाने संमाति ॥३
श्वश्रूं गृहे क्षिप्त्वा कुञ्चिका-तालकयोः । चन्द्र-सूर्यौ द्वौ पक्षौ पाटयति ॥ ४
भणति गुण्डरी वयं मैथुने वीराः । नर-नारीणां मध्ये उच्छ्रितः ध्वजः ॥ ५

(4)

O Yoginī, give me an enbrace pressing thrice crosswise. Rubbing Kamala and Kuliśa you take the evening meals. O Yoginī, I cannot live for a moment without you. I kiss your mouth and drink the lotus-juice. Eventhough the time passes, the Yoginī is not besmeared. Moving from Maṇimūla, she is absorbed in Oḍḍiyāna. Putting the mother-in-law in the house under lock and key she splits often both the sides/wings, viz. the Moon and the Sun. Guṇḍarī says, I am a hero in the matter of sexual intercourse. I have raised a banner among men and women.

चर्यागीति ५

[चाटिल्ल-पाद]

[राग : गुञ्जरी]

भव-णइ गँभीर वेगें वाहिअ दुरंतु चिक्खिलु मज्झें ण थाहिअ ॥ १
धम्में चाटिल्लु संकमु गढइ पर-गामी लोउ णिब्भउ तरइ ॥ २
फाडिउ मोह-तरु पट्टिअ जोडिअ अद्दय(-दिढ)-टंकें णिव्वाणे कोरिअ ॥ ३
चडेवि दाहिणु वामु म जोइ णिअडिअ बोही दूरु म जाइ ॥ ४
तुम्हें लोअहों होइहिँ पर-गामी पुच्छहों चाटिलु अणुतर-सामी ॥ ५

(संस्कृत-छाया)

भव-नदी गंभीरा वेगेन ऊढा दुरन्तः कर्दमः मध्ये न तलम् ॥ १
धर्मेण चाटिल्लः संक्रमं घटयति पर-गामी लोकः निर्भयं तरति ॥ २

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

पाटयित्वा मोह-तरुं पट्टिकाः योजयित्वा अद्वय-(दृढ)-टङ्केन निर्वाणे उत्किरिता ॥३
आरुह्य दक्षिणं वामं मा पश्य निकटा बोधिः दूरं मा याहि ॥ ४
यूयं हे लोकाः भविष्यन्ति पर-गामिनः पृच्छत चाटिल्लं अनुत्तर-स्वामिनम् ॥ ५

(5)

The profound Bhava-river flows swiftly. There is endless mud in the middle. It is fathomless. For the sake of Dharma Catilla builds a bridge. People going to the other shore can cross fearlessly. Splitting the tree of delusion and joining planks, you fashion it in Nirvāṇa with the axe of Non-duality. Boarding it do not look right or left. Bodhi is near. Ḍo no go far. You ask Cāṭilla, the lord of Anuttara and O people, you will reach the other shore.

चर्यागीति ६

(भुसुकुपाद)

कहिँ गिण्हि (गिहिणि?) मेल्लि अच्छउँ कइसहिँ । वेढिउ हक्क पडइ चउदिसहिँ ॥१
अप्पणेँ मासेँ हरिणउ वइरिअ । खणहिँ ण छड्डइ भुसुक्कु आहेडिअ ॥ २
तिणइँ ण खंडइ पिवइ ण पाणिउ । हरिणेँ हरिणिहेँ णिलउ ण जाणिउ ॥ ३
हरिणिअ बोल्लइ हरिणा सुणि तुहुँ । एँउ वणउ छड्डिअ णहहिँ भमंतउ ॥ ४
तुरिअ-गइ-हरिणहोँ खुर ण दीसहिँ । भुसुकु भणइ वढ-हिअएँ ण पइसइ ॥ ५

[संस्कृत छाया]

कुत्र गृहीत्वा(गृहिणीं?) मुक्त्वा आसे कथं । वेष्टितुं आह्वानं पतति चतुर्दिक्षु ॥ १
आत्मीयेन मांसेन हरिणः वैरी । क्षणं न त्यजति भुसुक्कः आखेटिकः ॥ २
तृणानि न खंडयति न पिबति पानीयं । हरिणेन हरिण्याः निलयं न ज्ञातम् ॥ ३
हरिणी वदति हरिण श्रृणु त्वं । इदं वनं त्यक्त्वा नभसि भ्रमन् (आस्स्व) ॥ ४
त्वरित-गति-हरिणस्य खुराः न दृश्यन्ते । भुसुकुः भणति मूढ-हृदये न प्रविशति ॥ ५

(6)

Having taken, how and where can I stay leaving it ? (or 'where can I keep my wife and how can I stay ?') The cry to

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

surround comes from all the four directions. Because of its own flesh the dear is its own enemy. Bhusukua, the hunter, does not leave it for a moment. It does not chew the grass, nor does it drink water. The doe does not know the abode of the deer. The doe says, You listen, O deer, leaving this forest you remain wandering in the sky. The hooves of the swiftly moving deer are not seen. What Bhusukka says does not enter the heart of the fool.

(चर्यागीति ७)

कृष्णपाद

(राग : पटमञ्जरी)

आलिएँ कालिएँ वट्टा रुद्धउ । तं देक्खि कण्हउ दुम्मणु हुअउ ॥ १

कण्हु जाइ कहिँ करिहि णिवासउ । जो मण-गोअरु सु (हुउ) उआसउ ॥ २

तिण्णि तिण्णि तिण्णि (वि) हुअ भिण्णा । भणइ कण्हु (ते) भव-परिछिण्णा ॥३

जे जे आविअ ते ते गइआ । आवण-गवँणेहिँ दुम्मण हुइआ ॥ ४

हेरि से (मे ?) कण्णएँ जिणउरु अच्छइ । भणइ कण्हु महु हिअएँ ण पइसइ ॥ ५

[संस्कृत छाया]

आल्या कल्या वर्त्म रुद्धम् । तद् दृष्ट्वा कृष्णः दुर्मनाः भूतः ॥ १

कृष्णः गत्वा कुत्र करिष्यति निवासं । यः मनोगोचरः सः भूतः उदासः ॥ २

त्रीणि त्रीणि त्रीणि (अपि) भूताः भिन्नाः । भणति कृष्णः ते भव-परिच्छिन्नाः ॥ ३

ये ये आगताः ते ते गताः । आगमन-गमनैः दुर्मनासः भूताः ॥ ४

पश्य तस्य (मम?) निकटे जिनपुरं अस्ति । भणति कृष्णः मम हृदये न प्रविशति ॥ ५

(7)

The way is blocked by Āli and Kāli. Seeing that Kanha became dejected. Where will Kaṇha go and make his abode ? That which was grasped by the mind has now become indifferent. The three triads have become different. Kaṇha says, they have become differentiated by Existence. All those who came, they have gone. They have become dejected by (continuous) coming and going. Look, that Jinapura is quite near me, but, Kaṇha says, it does not enter my heart.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

चर्यागीति ८

[कम्बलाम्बरपाद]

[राग : देवक्री]

सोण्णें भरिआ करुणा-णाविअ । रुप्पअ-थविआ महींहिँ ठाविअ ॥ १
वाहि तुहुँ कंबलि गअणुद्देसे । गइअ जा [तउ] वाहुडइ कइसें ॥ २
खुंटि उपाडिअ मेल्हिअ कच्छिअ । वाहंतु कंबलि सदगुरु पुच्छिअ ॥ ३
मग्गएँ चडिअउ चउ-दिसु चाहइ । केडवालु णहि वाहि किवँ पारइ ॥ ४
वाम-दाहिण दुइ मेल्लिअ मग्गा । वट्टहिँ मिलिउ महासुह-संगा ॥ ५

[संस्कृत छाया]

सुवर्णेन भृता करुणा-नौका । रौप्य-स्थगिका मह्यां स्थापिता ॥ १
वाहय त्वं कम्बलिन् गगनोद्देशे । गता यावत् [ततः] व्यावर्तते कथम् ॥ २
कीलिका उत्पाटिता त्यक्ता कक्ष्यिका । वाहयन् कम्बली सद्गुरुं पृष्ट्वा ॥ ३
आरुह्य चतुर्दिशं अवलोकयति । अरित्रं नहि वाहिता कथं पारयति ॥ ४
वाम-दक्षिणौ द्वौत्यक्त्वा मार्गौ । वर्त्मनि मिलितः महासुख-सङ्गम् ॥ ५

(8)

My boat of Compassion is filled with gold. The silver-pouch was deposited on the ground (of the shore). Steer on, O Kambalin, in the direction of the sky. Once it has gone, how can it return thereafter ? The peg is pulled out, the rope is left. Kambalin steers it, having asked the Guru. Having ascended the back-side he gazes in all the four directions. There is no oar, so how can one steer it and cross ? Leaving both the paths, the left and the right, he obtained on the way the company of Mahāsukha.

चर्यागीति ९

(कृष्णपाद)

(राग : पटमञ्जरी)

एवंकार-दिढ-खोडउ मोडिअ । विविह वियापक(?)-बंधण तोडिअ ॥ १
कण्हउ विलसइ आसव-मत्तउ । सहज-णलिणि-वणे पइसि णिव्वित्तउ ॥ २

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

जिवँ जिवँ करिणउ करिणिहे॑ रीसइ । तिवँ तिवँ तथता-मअगलु वरिसइ ॥ ३
छग्गइ सअल सहावें सुद्धा । भाव-अभावे॑ वालग्गु ण छुद्धा ॥ ४
दस-बल-रअण हरिअ दस-दिसहिँ । विज्जा-करि दमेसु अकिलेसहिँ ॥ ५

[संस्कृत छाया]

एवंकार-दृढ-काष्ठ-स्कंभं भंक्त्वा । विविध-व्यापक-बन्धनानि त्रोटयित्वा ॥१
कृष्णः विलसति आसव-मत्तः । सहज-नलिनी-वने प्रविश्य निर्वृत्तः ॥ २
यथा यथा करी करिण्यां रुष्यति । तथा तथा तथता मदकलः वर्षति ॥ ३
षड्गतयः सफलाः स्वभावेन शुद्धाः । भावाभावयोः वालाग्रं (अपि) न क्षुब्धाः । ४
दश-बल-रत्नानि हृत्वा दश-दिक्षु । विद्या-करिणं दमय अक्लेशेन । ५

(9)

Breaking the strong tying post of Evaṁkāra, and snapping the various extensive bandages, Kaṇha disparts intoxicated with wine. Having entered the lotus-grove of Sahaja, he rests in Nirvāṇa. Just as the bull-elephant becomes angry with the Cow-elephant, the Tathatā-rut rains. The six states of being are all pure in their existential nature. In the the matter of Bhāva and Abhāva they are not agitated even as much as the tip of an hair. Having taken away the jewels of the Ten powers from ten directions, you tame the knowledge-elephant untroubled.

चर्यागीति १०

(कृष्णपाद)

(राग : देशाख)

णयर-बाहिरे॑ रे॑ डोंबि तउ कुडिआ । छुवि छुवि जाअहिँ ब्राह्मण णडिआ ॥ १
हलें डोंबि तउ सउँ करिसि हउँ संगउ । णिग्घिणु कण्हु कवालि जोइ णग्गउ ॥ २
एक्कु स पउमउ चउसट्ठि पंखुडि । तहिँ चडि णच्चइ डोंबिअ बप्पुडि ॥ ३
हले॑ डोंबिएँ तउ पुच्छउँ सदभावें । आवसि जासि डोंबि कहों णावें ॥ ४
तंति विक्किणइ अवर चंगेडा । तुह अंतरे॑ छंडिउ णड-पेडा ॥ ५

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

तुहुँ हलें डोंबिअ हउँ कवालिउ । तुह अंतरें घल्लिअ हड्डहँ मालउ ॥ ६
सरवरु भंजि डोंबि खाइ मुलाण । मारेमि डोंबिअ लेमि पराण ॥ ७

[संस्कृत छाया]

नगर-वहिः रे डोम्बि तव कुटी । स्पृष्ट्वा स्पृष्ट्वा गच्छन्ति ब्राह्मणाः नटिताः ॥ १
हले डोम्बि त्वया समं करिष्यामि अहं संगमं । निर्घुणः कृष्णः कपाली योगी नग्नः ॥ २
एकं तद् पद्मं चतुषष्टिः दलानि । तत्र आरुह्य नृत्यति डोम्बिका वराका ॥ ३
हले डोम्बिके त्वां पृच्छामि सद्भावेन । आयासि यासि डोम्बि कस्य नौकया ॥ ४
तन्त्रीं विक्रीणाति अपरं च चंगेरीं । तव कृते त्यक्तं नटपेटकम् ॥ ५
त्वं हले डोम्बिका अहं कापालिकः । तव कृते [गले] क्षिप्ता अस्थ्नां माला ॥ ६
सरोवरं भंक्त्वा डोम्बी खादति मृणालं । मारयामि डोम्बि गृह्णामि प्राणान् ॥ ७

Outside the city, O Dombī, is your hut; the shaven-headed Brahmin boys go away frequently touching it. O dear Dombī, I shall associate with you, I whom am Kaṇha, a shameless Kāpālika, naked Yogin. That is a single lotus with sixtyfour petals. Having mounted on it the poor Dombī dances. O dear Dombī, I ask you earnestly : In whose boat, O Dombī, you come and go ? You sell the looms and bamboo baskets. I have left the actors' troupe for your sake. You, dear friend, are Dombī and I am Kāpālika. For your sake I have worn on my neck a garland of bones, Dombī destroys the lake and eats up lotus-fibres. I kill you Dombī and take your life.

चर्यागीति ११

(कृष्णपाद)

(राग : पटमञ्जरी)

णाडि-सत्ति दिढ धरिअ खट्टंगे । अणह-डमरु णदइ वीर-णदें ॥ १
कण्ह कवालि पइट्ठ पयारें । देह-णयरि विहरइ एक्कायारें ॥ २
आलि-कालि-घंटि-णेउर चरणें । रवि-ससि-कुंडल किअ आहरणें ॥ ३
राअ-देस-मोह लाइअ छारउ । पर-मोक्खु लावइ मुत्ताहारउ ॥ ४
मारिअ सासु णणंद घरें साली । माअ मारि कण्हु हुउ कवाली ॥ ५

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

[संस्कृत छाया]

नाडी-शक्ति दृढ धृता खट्वांगे । अनाहत-डमरुः नदति वीर-नादेन ॥ १

कृष्ण-कपाली प्रविष्टः प्रचारेण । देह-नगरे विहरति एकाकारेण ॥ २

आलि-कालि-घंटा-नूपुरौ चरणयोः । रवि-शशि-कुण्डले कृते आभरणे ॥ ३

राग-द्वेष-मोहान् लागयित्वा क्षार(रूपेण) । पर-मोक्षं आनयति मुक्ताहारम् ॥ ४

मारयित्वा श्वश्रूं ननान्दरम् गृहे स्यालीं । मातरं मारयित्वा कृष्णः भूतः कपाली ॥५

(11)

The Nāḍī-śakti is held firmly as Khaṭvāṅga. The drum of the Anāhata resounds with heroic sound. The Kāpālika Kaṇha moving on entered the city of the body and roams there with singleness of mind. He puts on the belled anklets of Ālī and Kālī on the feet and the earrings of the Sun and the Moon as ornaments. Applying the ashes of Passion, Hate and Delusion, he obtains the pearl-necklace of the Highest Mokṣa. Killing in his house, the mother-in-law, the sister-in-law (of his wife), the wife's sister and the mother, Kaṇha became a Kāpālika.

चर्यागीति १२

[कृष्णपाद]

(राग : भैरवी)

करुणा-पीढे खेल्लउँ णअ-पडु । सदगुरु-बोहें जित्तिउँ भव-बलु ॥ १

फिट्टिउ दुआ मद्देसि रे ठकुरु । उवारि-उएसें [कण्ह-]णिअडउ जिणउरु ॥ २

पहिलें तोडिअ वडिआ मारिअ । गअवरें टालिअ पंचजण घल्लिअ ॥ ३

मंतिहिँ ठक्कुरु परिणिव्वित्तउ । अवसु करेविणु भव-बलु जित्तउँ ॥ ४

भणइ कण्हु अम्हे भल्लु दाउ देहुँ । चउसट्ठि कोट्ठअ गुण्णिअ लेहुँ ॥ ५

[संस्कृत छाया]

करुणा-पीठे क्रीडामि नय-पटं । सद्गुरु-बोधेन जयामि भव-बलम् ॥ १

विनष्टः द्विकः(?) मर्दयामि रे ठक्कुरं । उपकारि-उपदेशेन निकटं जिनपुरम् ॥ २

प्रथमेन त्रोटयित्वा वटिका मारिता । गजवरेण नाशयित्वा पञ्च जनाः क्षिप्ताः ॥ ३

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

मंत्रिणा ठक्कुरः परिनिवृत्तः । अवशं कृत्वा भव-बलं जितम् ॥ ४
भणइ कृष्णः वयं वरं दावं दद्मः । चतुःषष्टिः कोष्ठान् गणयित्वा गृह्णीमः ॥ ५

On the game-board of Compassion I play with the pawns of chess. By means of the true Guru's instruction I conquer the pawns of Existence. The throw (?) of two is removed. I crush the King. Through the instruction of my benefactor (?), the Jinapura is near. Broken by the First, the pawns were destroyed, Broken by the Elephant the five men are thrown away. By means of the Minister the King is checkmated. Having rendered powerless, the pawns of Existence are conquered. Kaṇha says, we make a good show while playing against the rival party. We conquer the sixtyfour square by counting each (?).

चर्यागीति १३

(कृष्णपाद)

(राग : कामोद)

तिसरण-णाव किअ अट्ठ-कवाडिअ । णिअ-देहु करुणा सुण्णु महेलिअ ॥ १
तरि भव-जलहि जिवँ माअ सुविणउँ । मज्झ-वेणि तरंगु ण मुणिअउ ॥ २
पंच तथागत किअ कइडुवाल । वाहइ काअ कण्हु माआ-जाल ॥ ३
गंधु फरसु रसु जइसउ तइसउ । णिद्द-विहूणएँ सुविणउँ जइसउ ॥ ४
चित्तु कण्णहारु सुण्णहों मग्गे । चलिअउ कण्हु महासुह-संगे ॥ ५

[संस्कृत छाया]

त्रि-शरण-नौकां कृत्वा अष्ट-कपाटिकां । निज-देहं करुणां शून्यं महिलां ॥ १
तीर्णः भव-जलधिः यथा माया स्वप्नं । मध्य-वेणि तरङ्गः न ज्ञातः ॥ २
पञ्च तथागताः कृताः अरित्राणि । वाहयति कृष्णः माया-जालायाः ॥ ३
गन्धः स्पर्शः रसः यादृशः तादृशः । निद्रा-विहीने स्वप्नं यादृशम् ॥ ४
चित्तं कर्णधारः शून्यस्य मार्गे । चलितः कृष्णः महासुख-संगेन ॥ ५

(13)

Having made the Triple Refuge a boat with eight doors, with

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

one's own body as Compassion and the Void as the wife, crossing the ocean of Existence as if a delusion or a dream, no wave is perceived in the middle of the stream. The five Tathāgatas are made oars. Kaṇha steers the boat from the net of delusion. Smell, touch, taste are just what they are : like a dream of one who is sleepless. Mind is the helmsman on the path of the Void. Kaṇha has started for the company of Mhāsukha.

चर्यागीति १४

(डोम्बीपाद)

(राग : धन्याश्री)

गंग-जउँण-मज्झहिँ वाहइ णावी ।
तहिँ बुड्डिउ जोइउ मातंगि लीलएँ पारु करेइ ॥ १
वाहि तुहुँ डोम्बि वाहि हले॑ वट्टहिँ हुउ उस्सूरउ ।
सदगुरु-पाअ-पसाएं जाइव्वउँ पुणु जिणउरउ ॥ २
पंच केडवाल पडंते मग्गे पीढएँ कच्छिअ बंधिअ ।
गअणहो॑ खल्लएँ सिंचहिँ पाणिउ ण पइसइ संधिएँ ॥ ३
चंद-सुज्ज दुइ चक्कअ सिट्ठि संघारु पुलिंदा ।
वामु दाहिणु दुइ मग्ग ण चेअइ वाहंतउ सच्छंदा ॥ ४
कवड्डि ण लेइ बोड्डिअ ण लेइ सछंदें पारु करेइ ।
जे रहे॑ चडिअउ वहिउ ण जा(ण)इ कूले॑ कूले॑ बुड्डेइ ॥ ५

[संस्कृत छाया]

गंगा-यमुना-मध्ये वाहयति नावा ।
तत्र निमग्नः योगी मातङ्गी लीलया पारं करोति ॥ १
वाहय डोम्बि वाहय हला वर्त्मनि भूतं उत्सूरं ।
सद्गुरु-पाद-प्रसादेन यातव्यं पुनः जिनपुरम् ॥ २
पंच अरित्राणि पतन्ति पश्चात् पीठके कक्षियका बद्धा ॥
गगनस्य चर्मपात्र्या सिंचंति पानीयं न प्रविशति संधौ ॥ ३
चंद्र-सूर्यो द्वौ चक्रके सृष्टिः संहारः कूपस्तंभः ।
वामं दक्षिणं द्वौ मार्गौ न वेत्ति वाहयंती स्वच्छंदम् ॥ ४

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

कपर्दिकां न गृह्णाति बोड्डिकां न गृह्णाति स्वच्छंदं पारं करोति ।
य: रथे आरुह्य वहितुं जानाति कूले कूले निमज्जति ॥ ५

(14)

The boat is streered through the middle of the Gaṅgā and the Yamunā. The Mātaṅgī effortlessly ferries across the Yogin who is sunk therein (1). Steer on O Ḍombī, steer on, oh dear, It became twilight on the way, (yet) by the grace of the feet of the True Guru I have to go to the city of the Jinas (2). Five oars ply. The rope is tied to the platform behind. With the water-skin of the sky the water is sprinkled, but it does not enter through the joints (3). Sun And Moon are the two wheels, creation and destruction, the masts. Steering the boat at will, she does not take note of both the courses, the left and the right. She does not charge a Kapardikā or a Boḍḍikā. She ferries you across at her own will. He who mounting on the chariot does not know how to drive would sink down on this or that bank.

चर्यागीति १५

[शान्तिपाद]

[राग : रामकरी]

सइँ-संवेअण-रूवु विआरें अलक्खु ण लक्खिउ जाइ ।
जो जो उज्जुएँ वट्टएँ गउ अणवट्टउ होइउ सोइ ॥ १
कूलें कूलें म भविँ रे मूढा उज्जु-वट्टु संसारु ।
वाल-भिण्णु एहु वंकु म भुल्लहि राअ-पहहिँ खंधारु ॥ २
माआ-मोह-समुद्दहो अन्तु ण [तासु] ण बुज्झसि थाहु ।
अग्गएँ णाव ण भेलउ दीसइ भंति(?तु) ण पुच्छसि णाहु ॥ ३
सुण्णहों पंथहों कउह ण दीसइ भंति ण पाससि जं ते ।
एअ अट्ठ मह-सिद्धि सिज्झहिँ उज्जुएँ वट्टएँ जंतें ॥ ४
दाहिणु वामु वट्टु छंडेवि संति जु बोल्लइ सो किअइ ।
घट्टु ण गुम्मु ण खड तडि होअइ अक्खि बुज्झि वट्टु जाइअइ ॥ ५

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

[संस्कृत छाया]

स्व-संवेदन-रूपं विचारे अलक्ष्यं न लक्षितुं याति ।
यः यः ऋजुना वर्त्मना गतः अवर्त्मा भूतः सः अपि ॥ १
कूले कूले मा भ्रम रे मूढ ऋजु-वर्त्मा संसारः ।
वाल-भिन्नः एषः वक्रः मा भ्रंशस्व राज-पथे स्कन्धावारः ॥ २
माया-मोह-समुद्रस्य अन्तः न तस्य न बुध्यसि तलं ।
अग्रे नौः न उडुपः दृश्यते भ्रान्तिः(?भ्रान्तः) न पृच्छसि नाथम् ॥ ३
शून्यस्य पथिनः ककुप् न दृश्यते भ्रान्तिः न पश्यति यद् तव ।
एताः अष्ट महासिद्धयः सिध्यन्ति ऋजुना वर्त्मना गच्छतः ॥ ४
दक्षिणं वामं वर्त्मानं त्यक्त्वा शान्तिः यद् वदति कुर्यात् ।
घट्टः न गुल्मं न तृणानि न तटी भवति अक्षिणी निमील्य गच्छेत् ॥ ५

(15)

One's own nature being self-experiencing and without characteristics cannot he characterized by discursive thought; whoever went by the straight path lost the path. 1. Do not wander from this shore to that shore. The straight path is Saṁsāra. The crooked path differs from it only by a hair's breadth. Do not get lost. There is a soldier-camp on the royal road 2. The ocean of delusion and ignorance is limitless. Its depth you do not know. In front is seen neither a boat not a raft. Although deluded, you do not ask the lord. 3. On the path of the Void no direction is seen. You do not see due to your delusion. One who goes by the right path achieves eight great Siddhis. 4. Abandoning the right and the left path, you do what is said by Śānti. There is on the shore neither a landing place, nor a thicket, nor grass. The road is to be travelled with eyes closed. 5

चर्यागीति १६

(महीधर-पाद)

(राग : भैरवी)

तिण्णि पट्टेहिँ लग्गु रे अणाहउ कसणु घणु गज्जइ ।
तं सुणि मारु भयंकरु रे सहुँ मंडल-सअलेहिँ भज्जइ ॥ १

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

मत्तेल्लउ चित्त-गइंदउ धावइ । णिरंतरु गअणुद्देसहिँ घोलइ ॥ २
पाव-पुण्ण बिहु तोडिअ सिंखल । मोडिअ खंभत्थाणउँ ।
गअण-टंकुलहिँ लग्गु रे चित्तु पइट्ठु णिव्वाणउँ ॥ ३
महारस-पाणहिँ मत्तउ रे तिहुवणु सअलु उवेक्खिउ ।
पंच-विसयहुँ णायकु रे विपक्खउ कोवि ण देक्खिउ ॥ ४
खर-रवि-किरण-संतावें रे गअण-गंग पइट्ठउ ।
भणइ महिहरु मइँ एत्थु बुड्डुंतें किंपि ण दिट्ठउँ ॥ ५

[संस्कृत छाया]

त्रिभिः पट्टैः लग्नः रे अनाहतः कृष्णः घनः गर्जति ।
तद् श्रुत्वा मारः भयंकरः रे सह मंडल-सकलैः नश्यति ॥ १
मत्तः चित्त-गजेंद्रः धावति निरंतरं गगनोद्देशे घूर्णति ॥ २
पाप-पुण्ये द्वे अपि भंक्त्वा शृंखले मोटयित्वा स्तंभ-स्थानं ।
गगन-टंककेन लग्नं रे चित्तं प्रविष्टं निर्वाणम् ॥ ३
महारस-पानेन मत्तः रे त्रिभुवनं सकलं उपेक्षितं ।
पंच-विषयानां नायकः रे विपक्षः कोपि न दृष्टः ॥ ४
खर-रवि-किरण-संतापेन रे गगन-गंगां प्रविष्टः ।
भणति महीधरः मया अत्र निमज्जता किमपि न दृष्टम् ॥ ५

16

Bound with three bands the dark clould of the Anāhata thunders; hearing it the terrifying Māra with his whole troup is put to flight. 1. The elephant of the mind runs about intoxicated. It constantly wanders in the direction of the sky. 2. Breaking the two chains of sin and virtue, shattering the pillar with the chisel of the sky the mind enters Nirvāṇa. 3. Intoxicated with the drinking of Mahā-rasa it has become indifferent to all the three worlds. Lord of the five sense-objects, he sees no antagonist whatsoever. 4. Due to the heat of the scorching rays of the sun it has entered the heavenly Gaṅgā. Mahīdhara says : Immersed here, nothing was seen by me. 5.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

चर्यागीति १७

(वीणापाद)

(राग : पटमञ्जरी)

सुज्जु अलाउ ससि लग्गिअ तंती । अणह-दंडि चक्कु किअ अवधूती ॥ १
वज्जइ हलेँ सहि हेरुअ-वीणा । सुण्ण-तंति-धुणि विलसइ करुणा ॥ २
आलि कालि दुइ सारिअ मुणिआ । गअवरु समरस-संधिहिँ गुणिआ ॥ ३
जावँहिँ कउहउ करयलेँ चंपिउ । बत्तीस-तंति-धुणि सअलेँ वियप्पिउ (?) ॥ ४
णच्चइ वज्जिउ गाअइ देवी । बुद्ध-णाडउ विसमउ होइ ॥ ५

[संस्कृत छाया]

सूर्यः अलाबुः शशी लग्ना तंत्री । अनाहतः दण्डिका चक्रं कृता अवधूती ॥ १
वाद्यते हलें सखि हेरुक-वीणा । शून्य-तन्त्री-ध्वनिः विलसति करुणा ॥ २
आली काली द्वे शारिके ज्ञाते । गजवरः समरस-सन्धौ गुणितः ॥ ३
यावत् ककुभः करतलेन संपीडिताः । तावत् द्वात्रिंशत् तंत्री-ध्वनिः सकले व्याप्तः ॥ ४
नृत्यति वज्री गायति देवी । बुद्ध-नाटकं विषमं भवति ॥ ५

(17)

O dear friend, the lute of Heruka is being played. It has the Sun as the gourd, the Moon as the strings attached, the Anāhata as the neck, the Avadhūtī as the disc. The tune of the lute is the Void. Compassion spreads everywhere. (1,2). Ālī and Kāli are to be recognized as the plectrum. The mighty elephant entered into the pauses (?) of Samarasa. (3). When the belly of the lute is pressed with the palm, the sound of the thirty-two strings pervades everywhere. (4). The Holder of the Vajra dances, the goddess sings : thus the difficult Buddha-dance is perfomed. (5).

चर्यागीति १८

[कृष्णपाद]

[राग : गौड]

तिण्णि भुवण मइँ वाहिअ हेलएँ । हउँ सुइएल्लु महासुह-लीलएँ ॥ १

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

कइसि डोंबि तुहुँ बब्बरिआलिअ । अंतें कुलिणु जणु मज्झें कवालिअ ॥ २
तइँ लइ डोंबि इउ सअलु विट्टालिउ । कज्जु ण कारणु ससहरु टालिउ ॥ ३
केहु केहु तुह विरूउ बोल्लइ । विउ-जण-लोउ तउ कंठु ण मेल्लइ ॥ ४
कण्हें गाइअ कॅम्म-चंडालिअ । डोंबिहें अग्गलि णाहि छिण्णालिअ ॥ ५

(संस्कृत छाया)

त्रीणि भुवनानि मया वाहितानि हेलया । अहं सुप्तः महासुख-लीलायां ॥ १
कीदृशी डोम्बी त्वं बर्बरी-युक्ता । अंते कुलीनः जनः मध्ये कापालिकः ॥ २
त्वया पश्य डोम्बि इदं सकलं भ्रष्टं कृतं । कार्यं न कारणं शशधरः विनाशितः ॥ ३
कीदृशं कीदृशं तव विरूपं (जनः) वदति । विज्ञ-जन-लोकः तव कण्ठं न मुञ्चति ॥ ४
कृष्णेन गीता कर्म-चंडाली । डोम्ब्याः अधिका न खलु असती ॥ ५

(18)

I have effortlessly plied through the three worlds. I am now asleep in the play of Mahāsukha. What sort of Dombī you are with curly crest-hair ?—The noble-born are kept outside, the Kāpālika inside (your hut). (2). Lo and behold O Dombī ! you have polluted here everything. Without rime or reason you have destroyed the Moon. (3). What types of ill are spoken about you ! But discerning people do not leave your neck. (4). Kaṇha has sung of one who is Caṇḍālī by her deeds. There is no greater harlot than the Dombī. (5)

चर्यागीति १९

[कृष्णपाद]

[राग : भैरवी]

भव-निव्वाण [बि] पडह-मद्दला मण-पवण बेण्णि करडि-कँसाला ॥ १
जय-जय-दुंदुहि-सद्द उछलिअ कण्हउ डोंवि विवाहहिँ चल्लिअ ॥ २
डोंबि विवाहिअ वाहुडिअउ जावँ जउतकें किउ अण्णु हु धावँ ॥ ३
अह-णिसि सुरअ-पसंगें जाइ जोइणि-जालें रअणि विहाइ ॥ ४
डोंबिहें संगें जें जोइउ रत्तउ खणु-वि ण छंडइ सहजउ मत्तउ ॥ ५

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

(संस्कृत छाया)

भव-निर्वाणे द्वे पटह-मर्दले मनः-पवने द्वे करटी-कांस्यताले ॥ १
जय-जय-दुन्दुमि-शब्दाः उद्गताः कृष्णः डोंबी विवाहे चलिते ॥ २
डोंबी विवाह्य प्रत्यागतः यावत् यौतके कृतं अन्यत् खलु धाम ॥ ३
अहर्निशे सुरत-प्रसङ्गेन यातः योगिनी-जाले रजनी विभाति ॥ ४
डोम्ब्याः सङ्गे एव योगी रक्तः क्षणमपि ण त्यजति सहजं मत्तः ॥ ५

(19)

Saṁsāra and Nirvāṇa are the tabor and the drum, mind and vital breath are and the Karaṭā drum the cymbol. (1). 'Victory,', 'victory', thus rises the sounds of the kettle drum. Kaṇha and Dombī started for their wedding. (2). When Kaṇha returned having married Dombī,the highest residence was given as dowry. (3). Day and night pass in sexual play. The night dawns among the troup of the Yoginīs. (4). The Yogin who is delighted in Dombī's company, does not for a momnent give up the Sahaja, intoxicated as he is.

चर्यागीति २०

(कुक्कुरीपाद)

(राग : पटमञ्जरी)

हउँ णिरासिय खवँण-भत्तारइ मोरउ विगोवउ कहणु ण जाइ (? पारइ) ॥ १
फिट्टि गउ माएँ अंतकुडि चाहि एत्थु जु चाहमि सु एत्थु णाहि ॥ २
पहिलउ विआणु मोरु वासण-पूडा णालि विआरंतें सेव (? मुउ) बप्पुडा ॥ ३
णव-जोव्वणु मोरु होइउ सि(?) पूरउँ मारिअ माउलि बप्पु संघारिउ ॥ ४
भणइ कुक्कुरि-पाउ भवु थिरउ एत्थु जु बुज्झइ सु एत्थु वीरउ ॥ ५

(संस्कृत छाया)

अहं निराशिता क्षपण्णक-भर्तरि । मम व्याकुलता कथितुं न शक्यते ॥ १
नष्ट्वा गतं अंतःकुटीं दृष्ट्वा । अत्र यद् पश्यामि तद् अत्र नास्ति ॥ २
प्रथमं जातं मम वासन-अपूपकः । नालं विदारयति सैव (? मृतः) वराकः ॥ ३

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

नव-यौवनं मम भूतं पूर्णं । माता मारिता पिता संहारितः ॥ ४
भणति कुक्कुरी-पादः भवः स्थिरः । अत्र यः बुध्यति सः अत्र वीरु ॥ ५

(20)

I am in despair regarding my mendicant ascetic. My trouble cannot he described. It was destroyed on seeing the lying-in chamber. What I see here, is not here. My first child- hirth was the bundle of psychic impressions (*vāsanā*). But the poor child died just when the umbilical cord was cut. My fresh youth was finished. I killed my mother and destroyed my father. Kukkurīpāda says the existence is firm; whoever understands this is a hero here.

चर्यागीति २१

(भुसुकुपाद)

(राग : वेराडी)

णिसि अंधारिय मूसअहँ चारउ । अमिअ-भक्खु मूसउ करइ ऑहारउ ॥ १
मारि रें जोइय मूसअ-पवणा । जेण तुट्टइ [दुइ] गवँणागवँणा ॥ २
[भव-] विंधारउ मूसउ खणइ गत्तिअ(?) । चंचलु कलिअउ णासउ थत्तिअ ॥३
कालउ मूसउ ओअहों णहि वण्णु । गअणें उठि करइ अमिअहँ पाणु ॥ ४
तावँ सु मूसउ उच्चल-पच्चलु । सदगुरु-बोहें करहि सु णिच्चलु ॥ ५
जावँ मूसअहों चारउ तुट्टइ । भुसुक्कु भणइ तउ बंधणु फिट्टइ ॥ ६

(संस्कृत छाया)

निशा अन्धकारावृता मूषकानां संचारः । अमृत-भक्षकः मूषकः करोति आहारम् ॥ १
मारय रे योगिन् मूषक-पवनम् । येन नश्यतः द्वे आगमन-गमने ॥ २
भव-वेधकः मूषकः खनति गात्रम् (?) । चञ्चलः कलितः नाशकः न्यासस्य ॥ ३
कालः मूषकः एतस्य नहि वर्णः । गगने उत्थाय करोति अमृतस्य पानम् ॥ ४
तावत् स मूषकः उच्छलन-प्रचलनः । सद्गुरु बोधेन क्रियते स निश्चलः ॥ ५
यावत् मूषकस्य संचारः नश्यति । भुसुकुः भणति ततः बन्धनं स्फिट्यति ॥ ६

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

(21)

The night is dark. The mouses are scurrying. The mouse, fond of consuming Nectar eats it. (1). O Yogin, you kill the mouse that is the vital breath, so that both the coming and going are ended. (2). The mouse piercing holes in the Exstence, digs hole in the wall. Known to be restless he destroys the deposit. (3). The mouse is black. It has no (other) colour. Ascending to the sky he drinks Nectar. (4). That mouse moves and jumps till he is rendered motionless, through the instruction of the True Guru (5). When the scurrying of the mouse stops, then, Bhusuku says, the bond is destroyed. (6).

चर्यागीति २२

(सरहपाद)

(राग : गुञ्जरी)

अप्पणु रचि रचि भव-णिव्वाण । मिच्छें लोअ बँधहिँ अप्पाण ॥ १
अम्हें ण जाणहुँ अचिंतु जो-वि । जम्मु मरणु भवु कइसउँ होइ ॥ २
जइसउँ जम्मु मरणु वि तइसउँ । जीवँतें मइलएँ णाहि विसेसउ ॥ ३
जसु एत्थु जम्में मरणें वि संका । सु करउ रसह रसाणह कंखा ॥ ४
जे सचराचरु तिअस भवंति । ते अजरामर किंपि न होंति ॥ ५
जम्मे कम्मु किँ कम्मेंहिँ जम्मु । सरहु भणइ सो अचिंतु धम्मु ॥ ६

[संस्कृत छाया]

स्वयं रचयित्वा रचयित्वा भव-निर्वाणे । मिथ्या लोकाः बध्नन्ति आत्मानम् ॥ १
वयं न जानीमः अचिन्त्यं यदपि । जन्म मरणं भवः कीदृशः भवति ॥ २
यादृशं जन्म मरणं अपि तादृशं । जीवति मृते नहि विशेषः ॥ ३
यस्य अत्र जन्मनि मरणे शङ्का । सः करोतु रसस्य रसायणस्य कांक्षा ॥ ४
यं सचराचरं त्रिदशाः भ्रमन्ति । ते अजरामराः किमपि न भवन्ति ॥ ५
जन्मना कर्म किं कर्मणा जन्म । सरहः भणति अचिन्त्यः सः धर्मः ॥ ६

(22)

Themselves constantly constructing Saṁsāra and Nirvāṇa, people falsely fetter themselves. (1). We do not understand that which

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

is unthinkable : what is the nature of birth, death and Saṁsāra ? (2). As is birth, thus also is death : there is no difference between the living and the dead. (3). Whoever here has fear of birth and death, let him entertain hope for obtaining mercury and alchemic elixir (to prolong youth and life-span). (4). Those gods who freely move over the whole world of the moving and non-moving, they are also not free from old age and death. (5). Is Karman due to birth or is birth due to Karman ? Saraha says that law is beyond thought.(6).

चर्यागीति २३

[भुसुकुपाद]

[राग : वराडि]

जइ तुम्हे (?) भुसुक्कु आहेडएँ जाइहिसि मारिहिसि पंच जणा ।
णलिणि-वणहिँ पइसंतउ होहिसि एक्क-मणा ॥ १
जीवंतउ हुइअउ विहाणएँ मरिअउ रअणिहिँ ।
गहणेँ विणु मासें भुसुक्कु पउम-वर्णे ण पइसिहिइ ॥ २
माआ-जालु पसारिअ बंधिअ माआ-हरिणि ।
सदगुरु-बोहें बुज्झिअ रेँ कासु [कहिअइ] कहाणि ॥ ३

(संस्कृत छाया)

यदि यूयं(?) भुसुकुः आखेटके यास्यसि मारयिष्यसि पञ्च जनान् ।
नलिनी-वने प्रविशन् भविष्यसि एक-मनाः ॥ १
जीवन् भूतः प्रभाते मृतः राजन्यां ।
गहने विना मांसं भुसुकुः पद्म-वने प्रविक्षति ॥ २
माया-जालं प्रसार्य बद्धा माया-हरिणी ।
सद्गुरु-बोधेन बुद्धाः रे कस्मै कथ्यते कथा ॥ ३

[23]

If, O Bhusuku, you go for hunting, you must kill the five persons. Thereupon entering the Lotus-grove you must be single-minded. (1). Living in the morning he was dead at night. Without

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

meat in the deep forest, Bhusuku will enter the Lotus-grove. (2). Having spread the net of Illusion, the doe of Illusion was bound. Having understood through the instruction of the True Guru, to whom can be narrated this story ?

चर्यागीति २६

[शान्तिपाद]

(राग : शबरी)

तूलु घुणि धुणि अंसु रे अंसु । अंस धुणि धुणि णिरुव्वरु सेसु ॥ १
तउ से हेरुउ णउ पाविअइ । संति भणइ किवँ सु भाविअइ ॥ २
तूलु धुणि धुणि सुण्णु आहारिउ । सुण्णु लइअ अप्पाणु वङ्कारिउ ॥ ३
बहल-वट्टेँ दुइ आर ण दीसहिँ । संति भणइ वालग्गु ण पइसइ ॥ ४
कज्जु ण कारणु ज एत्थु जुत्ति । सईँ-संवेअणु बोल्लइ संति ॥ ५

(संस्कृत छाया)

तूलं धूत्वा धूत्वा अंशुः रे अंशुः । अंशून् धूत्वा धूत्वा निर्वरः शेषः ॥ १
ततः (अपि) तस्य हेरुकः नहि प्राप्यते । शान्तिः भणति कथं सः भाव्यते ॥ २
तूलं धूत्वा धूत्वा शून्यं आहृतं । शून्यं गृहीत्वा आत्मा वर्धितः ॥ ३
बहल-पथि द्वौ पारौ न दृश्येते । शान्तिः भणति वालाग्रं न प्रविशति ॥ ४
कार्यं न कारणं या अत्र युक्तिः । स्व-संवेदनं वदति शान्तिः ॥

(26)

Carding cotton again and again there remain only fibres. Carding the fibres there is left no remainder. (1).

Thus also Heruka is not found. Śānti says, how it is to be grasped (experinced) ? (2).

Carding cotton again and again Śunya is gathered. Taking Śunya the self is destroyed. (3).

On the vast road the two banks are not seen. Śānti says even the tip of a hair does not enter.

There is neither the effect nor the cause : the clever way in this matter is self-experiencing, says Śānti.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

चर्यागीति २७

(भुसुकुपाद)

(राग : कामोद)

अद्धरत्तिहिँ भरु कवँलु विअसिउ । बत्तीस जोइणिहुँ अंगु उल्हसिउ ॥ १
चालिउ ससहरु मग्गें अवधूइ । सदगुरु-वअणेंहिँ सहजु कहेइ ॥ २
चालिउ ससहरु गउ णिव्वाणे । कवँलिणि-कवँलउँ वहइ पणालें ॥ ३
विरमाणंदु विलक्खणु सुद्धउ । जो एत्थु बुज्झइ सु एत्थु बुद्धउ ॥ ४
भुसुक्कु भणइ मइँ बुज्झिउ मेलएँ । सहजाणंदु महासुह-लीलएँ ॥ ५

[संस्कृत छाया]

अर्धरात्रौ पूर्णं कमलं विकसितम् । द्वात्रिंशद्-योगिनीनां अंगं उल्लसितम् ॥ १
चलितः शशधरः मार्गे अवधूत्यां । सद्गुरु-वचनैः सहजं कथयति ॥ २
चलितः शशधरः गतः निर्वाणे । कमलिनी कमलं वहति प्रणालेन ॥ ३
विरमानन्दः विलक्षणः शुद्धः । यः अत्र बुध्यति सः अत्र बुद्धः ॥ ४
भुसुकुः भणति मया बुद्धः मेलके । सहजानन्दः महासुख-लीलया ॥ ५

(27)

At midnight the lotus is in full bloom, the body of the thertytwo Yoginīs was in delight (therein). (1). The Moon moved on the path of Avadhūtī. The True Guru describes the Sahaja through his words. (2). The Moon moved so that it went to Nirvāṇa. The lotus of the lotus-stalk flows through channel. (3). The bliss of cessation, free of all characteristics is pure. He who knows this is a Buddha. (4). Bhusuku says, in union I realized the Sahaja delight in the sport of Mahāsukha. (5).

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

चर्यागीति २८

(शबरपाद)

(राग : वलाड्डि)

उच्चउ उच्चउ पव्वउ वसइ तहिँ सबरी बाली ।
मोरंग-पिच्छ परिहर्णे सबरिहें गीवहिँ गुंजहिँ माली ॥ १
उम्मत्त सबरा पग्गल सबरा मा कर रोल-रुहाडी ।
तुहारिअ णिअ-घरिणिय णामें सहज-सुदारी ॥ २
णाणा तरुवर मुउलिअ रे गअणहिँ लग्गिअ डाली ।
एक्केल्ली सबरी एउ वणु हिंडइ कण्णहिँ कुंडल-वज्ज-धारी ॥ ३
तिधाउ-खट्टहिँ पडिअउ सबरु महसुह-सेज्जा छाइअ ।
सबरु भुजंगु णिरामणि दारिअ पेम्में रत्ति विहाइअ ॥ ४
हिअअ-तंबोलउ xx xx कप्पूरु मह-सुहें खाइअ ।
सुण्ण-णिरामणि कंठहिँ लाइअ मह-सुहें रत्ति पहाइअ ॥ ५
सदगुरु-वक्क-पिच्छें [धणुहें] विंधहि णिअ-मण-बाणें ।
एक्कें सर-संधाणें विंधहि विंधहि पर-णिव्वाणें ॥ ६
उम्मत्तु सबरउ [पग्गलु सबरउ] पेल्लिउ गरुएं रोसें ।
गिरिवर-सिहर-संधिहिँ पइसंतें लोट्टिहि कइसें ॥ ७

[संस्कृत छाया]

उच्चः उच्चः पर्वतः वसति तत्र शबरी बाला ।
मयूरांग-पिच्छं परिधाने शबर्याः ग्रीवायां गुञ्जानां माला ॥ १
उन्मत्त शबर पागल शबर मा कुरु कोलाहल-कलहम् ।
त्वदीया निज-गृहिणी नाम्ना सहज-सुदारा ॥ २
नाना तरुवराः मुकुलिताः रे गगने लग्नाः शाखाः ।
एकाकी शबरी एतद् वने भ्रमति कर्णयोः कुण्डल-वज्र-धारिणी ॥ ३
त्रिधातु-खट्वायां पतितः शबरः महासुख-शय्या आच्छादिता ।
शबरः भुजङ्गः नैरात्मा-दारिका प्रेम्णा रात्रिः विभाता ॥ ४
हृदय-ताम्बूलं xx xx कर्पूरं महासुखे भुक्तं ।

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

शून्य-नैरत्मा कण्ठे विलागिता महासुखे रात्रिः प्रभाता ॥ ५

सद्गुरु-वाक्य-पिच्छेन धनुषा विध्य निज-मनः-बाणेन ।

एकेन शर-सन्धानेन विध्यति विध्य विध्य पर-निर्वाणे ॥ ६

उन्मत्तः शबरः पागलः शबरः प्रेरितः गुरुणा रोषेण ।

गिरिवर-शिखर-संधौ प्रविशन् प्रत्यागच्छति कथम् ॥ ७

28

High and lofty is the mountain. There dwells the Śabara girl. Peacock's tail-feather she wears. The Śabarī has on her neck the necklace of Guñjā berries. (1). O introxicated Śabara, maddened Śabara, do not raise a hue and cry. Your own wife is beautiful Sahajasundarī by name (2). Various trees are in bloom, their branches reaching to the sky; alone the Śabarī roams about in the forest, wearing ear-rings and the Vajra. (3). The Śabara has stretched himself on the couch of three Dhātus. The bed of Mahāsukha is covered (with the bed-cover), The Śabara is the lover, the Nairātmā is the harlot, the night dawned through love making. (4). The betel of heart and the camphor of...was eaten in Mahāsukha. The void-Nairātmā embraced the neck and the night downed in Mahāsukha. (5). With the words of the True Guru as its tail-feather and with the arrow of your mind pierce (the target); aiming only one shaft pierce, O pierce the highest Nirvāṇa. (6). The Śabara is intoxicated, the Śabara is maddened. Urged by furious anger, entering the crevice of the peak of the best of mountains, how will he return ? (7).

चर्यागीति २९

[लूईपाद]

[राग : पटमञ्जरी]

भावु ण होइ अभावु ण जाअइ । अइसें बोहें को पतिआअइ ॥ १

लूइ भणइ दुल्लक्खु विणाणउँ । तिअ-धाउहिँ विलसइ ओँहु ण जाणउँ ॥ २

जसु वण्णु चिन्हु रूवु ण जाणिअइ । (सो) किस आगमें वेएँ वखाणिअइ ॥ ३

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

कसु किस भणि मईं देव्वि परिच्छा । उअएँ चंदु जिवँ सच्चु ण मिच्छा ॥ ४
लूइ भणइ (मइँ) भावेव्वउँ कइसएँ । जो लइ अच्छमि ओहु ण दीसइ ॥ ५

[संस्कृत छाया]

भावः न अस्ति अभावः न जायते । ईदृशे बोधे कः प्रतीयते ॥ १
लूई भणति दुर्लक्ष्यं विज्ञानं । त्रिन्धातुभिः विलसति सः न जानाभि ॥ २
यस्य वर्णः चिह्नं रूपं न ज्ञायते । सः कथं आगमेन वेदेन व्याख्यायते ॥ ३
कस्य कथं भणित्वा मया दातव्या पृच्छा । उदके चन्द्रः यथा सत्यः न मिथ्या ॥ ४
लूई भणति मया भणितव्यं कथम् । यः पश्य अस्मि सः न दृश्यते ॥ ५

[29]

Being exists not, Non-being is not born—who can be convinced with such instrnetion ? (1). Lūi says, the knowledge is without characteristics. It sports in the three Dhātus—yet I do not discern it. (2). That of which colour, mark or form cannot be known, how is it to be explained by the Canon or the Veda ? (3). Speaking to whom and how shall the question be asked by me ? Like the moon in the water it is neither true nor false. (4). Lūi says how shall I conceive it ? That which I am, lo, that is not discovered. (5).

चर्यागीति ३०

[भुसुकुपाद]

(राग : मल्लारि)

करुणा-मेहु णिरंतरु फुरिअउ । भाव-अभाव-धंधलउ दलिअउ ॥ १
उइअउ गअण-मज्झहिँ अदभुअउ । पेक्खु रें भुसुक सहज-सरूअउ ॥२
जसु मुणंतें तुट्टइ इंदिआलउ । णिहुएं णिअ-मणु देइ उल्लालउ ॥ ३
विसय-सुद्धिएँ बुज्झिउ आणंदहों । गअणे जिवँ उज्जोलउ चंदहों ॥ ४
एअ-तिअलोएँ एत्तु जि सारउ । जइ भुसुक्कु फेडइ अंधारउ ॥ ५

(संस्कृत छाया)

करुणा-मेघः निरन्तरः स्फुरितः । भाव-अभाव-कलहः दलितः ॥ १

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

उदितः गगन-मध्ये अद्भुतः । प्रेक्षस्व रे भुसुकुः सहज-स्वरूपम् ॥ २
यद् जानति त्रुट्यति इन्द्रजालं । निभृतं निज-मनः ददाति उल्लालम् ॥ ३
विषय-शुद्ध्या बुद्धः आनन्दः । गगने यथा उज्ज्वालः चन्द्रस्य ॥ ४
अस्मिन् त्रिलोके एतावान् सारः । यदि भुसुकुः विनाशयति अन्धकारम् ॥ ५

[30]

The cloud of Compassion sparkles incessantly. The quarrel between Existence and Non-existence is dispelled. 1. O Bhusuku, behold the wonderful own-form of Sahaja, that has arisen in the middle of the sky, knowing which illusion disappears, and one's own mind silently takes a jump. 2-3. By means of the purity of sense-objects the bliss is known, like the brightness of the moon in the sky. 4. In these three worlds, this much is the real essence—if Bhusuku destroys darkness. 5.

चर्यागीति ३१

[आर्यदेव]

(राग : पटमञ्जरी)

जहिँ मणु इंदिअ पवणउ णट्ठउ । ण जाणमि अप्पण कहिँ पइट्ठउ ॥ १
अकट करुणा डमरुलि वज्जइ । अज्जदेवउ णिरासउ रज्जइ ॥ २
चंदिणि चंदर्ते जिवँ पडिविसइ । चित्तु विकरणें तहिँ टलि पइसइ ॥ ३
छंडिअ भउ घिण लोआचारउ । चाहंतु चाहंतु सुण्णु विचारहु ॥ ४
अज्जअदेवें सअलु वि हारिउ । भउ घिण [दूसणु] दूरें णिवारिउ ॥ ५

(संस्कृत छाया)

यत्र मनः इंद्रियाणि पवनः नष्टः । न जानामि आत्मा कुत्र प्रविष्टः ॥ १
आश्चर्यं करुणा डमरुकं वाद्यते । आर्यदेवः निराश्रयः रज्यति ॥ २
चन्द्रिका चन्द्रान्ते यथा प्रतिविशति । चित्तं विकरणे तत्र नंष्ट्वा प्रविशति ॥ ३
त्यक्त्वा भयं घृणां लोकाचारं । पश्यन् पश्यन् शून्यं विचारयत ॥ ४
आर्यदेवेन सकलं अपि हारितं । भयं घृणा दूषणं दूरे निवारितम् ॥ ५

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

(31)

Where the mind, the senses and the vital breath are destroyed, I do not know where the self has entered. 1. Wonder ! Compassion beats the Damaru. Āryadeva, without any support whatsoever, rejoices. 2. As the moon-light enters back to the interior of the moon, the mind bereft of the sense-organs, ceases to be (as the mind) and enters there (i.e. in the clear light). 3. Having abandoned the fear, repulsion and the worldy ways. constantly observing, think of the Śunya 4. Āryadeva has removed everything : he has kept far away the fear, repulsion and the stigma (of going against the wordly ways). 5.

चर्यागीति ३२

[सरहपाद]

(राग : देशाख)

णादु ण बिंदु ण रवि-ससि-मंडलु । चित्त-राउ सहावें मुकलु ॥ १
उज्जु रें छंडि म लेहु रें वंका । णिअडि बोहि म जाहु रें लंका ॥ २
हत्थहिँ कंकणु म लेहु दप्पणु । अप्पणें अप्पु बुज्झि तुहुँ णिअ-मणु ॥ ३
पर-ओवारें जो वि [जणु] वज्जइ । दुज्जण-संगें अवसि मरिज्जइ ॥ ४
वामु दाहिणु जे खल्ल-विखल्ला । सरहु भणइ उजु-वट्ट भइल्ला ॥ ५

(संस्कृत छाया)

नादः न बिन्दुः न रवि-शशि-मण्डलं । चित्त-राजः स्वभावेन मुक्तः ॥ १
ऋजुं त्यक्त्वा मा गृह्णीत वक्रं । निकटे बोधिः मा यात लङ्काम् ॥ २
हस्ते कङ्कणं मा गृह्णीत दर्पणं । आत्मना स्वयं बुध्य त्वं निज-मनः ॥ ३
पर तीर्थे यः अपि जनः व्रजति । दुर्जन-सङ्गेन अवश्यं म्रियते ॥ ४
वामं दक्षिणं याः गर्ताः खातिकाः । सरहः भणति ऋजु वर्त्म भूताः ॥

[32]

Neither Nāda nor Bindu, neither the orb of the Sun or the Moon—the Mind-king is in its own being free. 1. Abandoning the straight do not take the crooked. Enlightement is near—do not go to Lankā. 2. The bangle is on your wrist—do not take a mirror (to see it). You

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

by yourself must understand your Innate Mind. 3. Whoever goes to the other bank, certainly dies in the company of evil folk. 4. As for the ditches and trenches on the left and the right, Saraha says, they have become the straight path. 5.

चर्यागीति ३३

[ढंढणपाद]

(राग : पटमञ्जरी)

टिलएँ घरु मोरु णाहि पडिवेसिअ । हंडिहिँ भत्तु ण णिच्चु अवेसिअ(?)।। १
वेंगें सु सप्पु बाहिअउ जाइ । दुहिअउ दुद्धु किं बेंटें समाइ ।। २
बलद्दु विआइउ गाविअ वंझा । पीढउ दुहिअइ तिण्णि-वि संझा ।। ३
जो-वि स-बुद्धि सो-वि णिबुद्धी । जो चोरउ सो जि दुसाधी (?) ।। ४
णिच्चु सिआलउ सीह-समु जुज्झइ । ढेंढणपा-गीअउँ विरलउ बुज्झइ ।। ५

(संस्कृत छाया)

गिरि-उपरि मम गृहं। नहि (कोऽपि) प्रातिवेश्मिकः। भाण्डे भक्तं न नित्यं उपस्थितम्(?)।।१
मेडकेन सः सर्पः बाधितः गच्छति । दुग्धं दुग्धं किं चूचुके संमाति ।। २
बलिवर्दः प्रसूतः गौः वन्ध्या । पीठकं दुह्यते तिस्रः अपि सन्ध्याः ।। ३
यः अपि सबुद्धिः सः अपि निर्बुद्धिः । यः चौरः सः एव रक्षकः (?) ।। ४
नित्यं शृगालः सिंहेन समं युध्यति । ढेंढणपाद-गीतं विरलः बुध्यति ।। ५

[33]

On the hill is my house. I have no neighbours...There is no rice in the pot, yet guests (?) keep on coming. 1. That serpent, attacked by the frog, runs away. Can the milk that is milked be again contained in the teat ? 2. The bull has calved, but the cow is barren. The stool is milked at all the three junctions of the day. 3. He who is wise is himself a fool. He who is a thief, himself is the guard. 4. Ever and ever the jackal fights with the lion. A person who understands the song of Ḍheṇḍhaṇa is very rare. 5.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

चर्यागीति ३४

[दारिकपाद]

[राग : वराडी]

सुण्ण-करुणहिँ रें अभिण्ण-चारें काआ-वाआ-चित्तें ।
विलसइ दारिक्कु गअणह पारिम-कूले ॥ १
अलक्ख-लक्खणु चित्तु महासुहे ।
विलसइ दारिक्कु गअणह पारिम-कूले ॥ २
किं तउ मंतें किं तउ तंतें किं तउ झाण-वखाणें ।
अपइट्ठाण-महासुह-लीलएँ दुलक्ख-पर-णिव्वाणे ॥ ३
दुक्खइँ सुक्खइँ एक्कु करेवि भुंजिउ इंदिअ जाणइ ।
स-परु अवरु ण चेअइ दारिक्कु सअलु अणुत्तरु माणइ ॥ ४
राअ राअ राअ रे अवरे राएं मोहें रें बद्धा ।
लूई-पाअ-पसाएं दारिकें बारस-भुवणइँ लद्धा ॥ ५

(संस्कृत छाया)

शून्य-करुणाभ्यां रे अभिन्न-चारे काया-वाचा-चित्तेन ।
विलसति दारिकः गगनस्य परतम-कूले ॥ १
अलक्ष्य लक्षणं चित्तं महासुखे ।
विलसति दारिकः गगनस्य परतम-कूले ॥ २
किं तव मंत्रेण किं तव तंत्रेण किं तव ध्यान-व्याख्यानेन ।
अप्रतिष्ठान-महासुख-लीलया दुर्लक्ष्य-पर-निर्वाणे ॥ ३
दुःखानि सुखानि एकीकृत्य [यः] भोक्तुं इन्द्रियाणि जानाति ।
स्व-परं अवरं न जानाति दारिकः सकलं अनुत्तरं भुनक्ति ॥ ४
रागः रागः रागः रे अपरेण रागेण मोहेन रे बद्धाः ।
लूई-पाद-प्रसादेन दारिकेन द्वादश भुवनानि लब्धानि ॥ ५

[34]

With unseparated Śunya and Karuṇā, with his body, speech

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

and mind Dārika sports on the further shore of the Sky. 1. With his mind characterized by the absence of characteristics, (absorbed) in Mahāsukha, Dārika sports on the further shore of the Sky. 2. Of what use to you are the Mantras, the Tantras, the expositions of Meditation, (when you are) in the ultimate Nirvāṇa where one sports in the Mahāsukha that has no fixed location. 3. He who combines pain and pleasure into one, knows how to enjoy the senses such Dārika does not know self and non-self as different. He enjoys fully the Anuttara. 4. Attachment, attachment, attachment—others are bound by attachment and delusion. But Dārika, through the grace of Lūīpāda has obtained all the twelve worlds. 5.

चर्यागीति ३५

[भद्रपाद]

(राग : मल्लारि)

एत्तु कालु हउँ अच्छिउ समोहें । एवँहिँ बुज्झिउ सदगुरु-बोहें ॥ १
एवँहिँ चित्त-राउ महु णट्ठउ । गअण-समुद्दें टलिअ पइट्ठउ ॥ २
पेक्खमि दह-दिस सव्वु वि सुण्णउ । चित्त-विहूणएँ पाउ ण पुण्णउँ ॥ ३
वज्जउलें दिअउ महु लक्खु भणिउ । मइँ आहारिउ गअणहिँ पाणिउ ॥ ४
भद्दउ भणइ अभगें लइअउ । चित्त-राउ मइँ आहारु किअउ ॥ ५

(संस्कृत छाया)

एतावान् कालः अहं आसं स्व-मोहे । ईदानीं बुद्धं सद्गुरु-बोधेन ॥ १
ईदानीं चित्त-राजः मम नष्टः । गगन-समुद्रे नष्ट्वा प्रविष्टः ॥ २
प्रेक्ष्ये दश-दिशः सर्वं अपि शून्यं । चित्त-विहीने न पापं न पुण्यम् ॥ ३
वज्रकुलेन दत्तं मम लक्ष्यं भणितं । मया आहारितं गगने पानीयम् ॥ ४
भद्रः भणति अभाग्येन गृहीतः । चित्त-राजः मया आहारः कृतः ॥ ५

(35)

So long I was in self-delusion, now I have awakened due to the instruction of the True Guru. 1. Now my mind-king has fled; he has disappeared and entered the sea of the Sky. 2. I look in the ten

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

directions—all without exception is Void. In the absence of the mind there is neither sin nor virtue. 3. The Vajra-guru has given me the sign through his instruction. I have drunk the water in the Sky. (4). Bhạdra says, siezed by misfortune, I have made the mindking. my food. 5.

चर्यागीति ३६

[कृष्णपाद]

(राग : पटमञ्जरी)

सोण्णउ वासउ तथतएँ पहारिअ । मोह-भँडारु सअलु आहारिअ ॥ १
घुम्मइ ण चेअइ स-पर-विभागउ । सहज-णिद्दए कण्हु विलग्गउ ॥ २
चेंअण ण वेअण भर-णिद्दएँ गइउ । सअलु मुकलु करि सुहेण सुइउ ॥ ३
सुइणहिँ देक्खिउ तिहुवणु सुण्णउँ । घोरिअ(?) आवण-गवँण-विहूणउँ ॥ ४
सक्खि करिअ जालंधरि-पाआ । पेक्खु ण चाहहिँ पंडिआइरिआ ॥ ५

(संस्कृत छाया)

सौवर्णं तथतया प्रहार्य मोह-भाण्डागारं सकलं आहृत्य ॥ १
स्वपिति न जानाति स्व-पर-विभागं । सहज-निद्रायां कृष्णः विलग्नः ॥ २
चेतना न वेदना भर-निद्रां गतः । सकलं मुक्तं कृत्वा सुखेन सुप्तः ॥ ३
स्वप्ने दृष्टं त्रिभुवनं शून्यं । आगमन-गमन x x x विहीनम् ॥ ४
साक्षिणं कृताः जालंधरि-पादाः । प्रेक्षितुं न इच्छन्ति पण्डिताचार्याः ॥ ५

[36]

Having attacked the Golden House with Tathatā and having stolen the whole of the treasure of delusion, Kaṇha sleeps immersed in the Sahaja-sleep, not being conscious of the distinction between the Self and the Other. 1, 2. He fell utterly asleep, having neither consciousness nor feeling; setting every thing free he slept happily. 3. In a dream he saw the three worlds as Śunya, and free from coming and going, 4. I have made Jālaṁdhari-pāda a witness—the learned Pundits do not want to see me. 5.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

चर्यागीति ३७

(तारकपाद)

(राग : कामोद)

अप्पणु णहि महु कहों x x x संका । ता महमुद्दएँ तुट्टिअ कंखा ॥ १
अणुभवु सहजु म भुल्लु रें जोइ । चउकोडि (विमुक्कु) जइसउ तइसउ होइ ॥ २
जइसउ अच्छसि तइसउ अच्छहि । सहजु पिहु जोइ भंतिहिँ म वसहि ॥ ३
बंड रुंड संतारउ जाणइ । वाअ-पहातिगु किवँ वक्खाणइ ॥ ४
भणइ तारउ एत्थु ण अवआसु । जो बुज्झइ तहों गलें गल-फासु ॥ ५

(संस्कृत छाया)

स्वयं नहि मम कस्यापि x x x शङ्का । ततः महामुद्रायाः त्रुटिता काङ्क्षा ॥ १
अनुभवं सहजं मा विस्मर रे योगिन् । चतुष्कोटि (विमुक्तः) यादृशः तादृशः भवति ॥२
यादृशः असि तादृशः आस्स्व । सहजं पृथक् दृष्ट्वा भ्रान्तौ मा वस ॥ ३
बण्डान् रुण्डान् संतारकः जानाति । वाक्पथातिगं कथं व्याख्यायते ॥ ४
भणति तारकः अत्र न अवकाशः । यः बुध्यति तस्य गले गल-पाशः ॥ ५

[37]

I have myself no fear of anybody. So the desire for the Mahāmudrā was destroyed. 1. O Yogin, do not forget the Sahaja experience. Freed from the four categories it is just as it is. 2. As you are, thus remain : considering Sahaja as separate do not remain in delusion. 3. The ferryman knows the maimed and the headless. How can that be decribed which is beyond the reach of speech ? 4. Tāraka says, here there is no scope—whoever understands, on his neck is the noose. 5.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

चर्यागीति ३८

(सरहपाद)

(राग : भेरवी)

काआ णावडि मणु केडुआलु । सदगुरु-वअणें धरु पत्तवालु ॥ १
चित्तु थिरु करिअ धरहों रें णावि । अण्ण-उवाएहिँ पारु ण जाइ ॥ २
णो-वाहि णाव ताणइ गुणअहिँ । मिलि मिलि सहजें जाहों ण अण्णहिँ ॥ ३
वट्टहिँ भउ खंटअ बे बलिआ । भव-उल्लोलहिँ सव्व-वि बोलिआ ॥ ४
कूलु लइ खर-सोत्तें उज्जाइ । सरहु भणइ [सा] गअर्णे समाइ ॥ ५

[संस्कृत छाया]

काया नौका मनः अरित्रं । सदगुरु-वचनेन धर कर्णम् ॥१
चित्तं स्थिरं कृत्वा धरत रे नौकां । अन्य-उपायैः पारं न याति ॥ २
नौ-वाहकः नौकां आकर्षति गुणैः । त्यक्त्वा सहजेन गच्छत न अन्येन ॥ ३
वर्त्मनि भयं लुण्टाकौ द्वौ बलवन्तौ । भव-कल्लोलैः सर्वे अपि निर्मज्जिताः ॥४
कूलं गृहीत्वा खर-स्रोतेन धावति । सरहः भणति सा गगने संमाति ॥ ५

[38]

The body is the boat. The mind is the oar. Hold firmly the rudder of the word of the True Guru. 1. Making the mind firm hold steady the boat. One cannot reach the other shore by any other means. 2. The boatsman toes the boat by pulling with ropes. Abandoning Sahaja do not go by another path. 3. On the path there is danger. There are two mighty robbers. All are submerged by the waves of Existence. 4. Following the bank, (the boat) rushes in the strong current. Saraha says : it is absorbed in the Sky. 5.

चर्यागीति ३९

[सरहपाद]

[राग : मालश्री]

सुविणे (वि) अविज्जा-रअ रे णिअ-मण तोर-दोसें ।
गुरु-वअण विआरहिँ रे थक्केवउँ तइँ पुणु कइसें ॥ १

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

x x x x x x अकट हूं भव-गहणु ।
बंगहिँ जाया णिणेसि पारे भग्गउ तोरु विणाणु ॥ २
अदभुउ भव-मोहु x x रे दीसइ परु अप्पा ।
[एँउ] जगु जलबिंबाकारहिँ [ठिउ] सहजें सुण्णउ अप्पा ॥ ३
अमिअउ अच्छंतें विसउ गिलेसि रें चित्त-परव्वस अप्पा ।
घरें घरें किं बुज्झिउ ण रें खाइव्वउँ मइँ दुट्ठ कुडुंबा ॥ ४
सरहु भणइ वर सुण्ण गोंसाली किं महु दुट्ठ-बलदें ।
एक्केलएँ जगु णासिउ रे [एवाँहिँ] विहरउँ सच्छंदे ॥ ५

(संस्कृत छाया)

स्वप्ने अपि अविद्या-रत रे निज-मनः त्वदीय-दोषेन ।
गुरु-वचन-विचारे रे स्थातव्यं त्वया पुनः कथम् ॥ १
x x x x x x आश्चर्यं हुं भव-गहनं ।
लुण्ट्यकैः जाया निर्णाययसि पारे भग्नं त्वदीयं विज्ञानम् ॥ २
अद्भुतं भव-मोहः x x x x [तदपि] रे दृश्यते परमात्मा ॥
[एतद्] जगत् जल-बिंबाकारे स्थितं सहजं शून्यः आत्मा ॥ ३
अमृते सति विषं गिलसि रे चित्त-परवश आत्मन् ।
गृहे गृहे किं बुद्धं न रे भोक्तव्यं मया दुष्टं कुटुम्बम् ॥ ४
सरहः भणति वरा शून्या गो-शाला किं मम दुष्ट बलिवर्देन ।
एकेन जगत् नाशितं रे ईदानीं विहरामि स्वच्छन्दम् ॥ ५

[39]

Due to your fault, O own-mind, you are attached to ignorance even in dream. How therefore it is possible for you to remain thinking about the words of the Guru ? 1. x x x x. O Wonder ! How impenetrably deep is the forest of Existence ! You make the bandits take your wife to the further shore. Your knowledge has fled. 2. What a wonder that in spite of the delusion of Existence the Paramātman can be seen ! This world is like a reflection in water. Ātman is by nature Śunya. 3. Although there is nectar, you swallow poison, you Self, that is subject to the mind ! Don't you know that

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

in every house I have to consume the evil family ? 4. Saraha says, it is better that the cow-shed is empty, what use have I of a vile ox ? I alone has destroyed the world. Now I roam at my own will. 5.

चर्यागीति ४०

[कृष्णापाद]

[राग : मालश्री-गौड]

जो मण-गोअरु आलप्पालउ । आगमु पोत्थिअ ठ्ड्डा मालउ ॥ १
(भणु) कइसें सहजु बोल्लिवउँ जाइ । काअ-वाअ-चिअ जसु ण समाइ ॥ २
आलें गुरु उवएसइ सीसउ । वाअ-पहाइगु कहिवउ कइसउ ॥ ३
जेत्तु बोल्लिअइ तेत्तु विट्टालउ । गुरु बोब्बउ से सीसउ कालउ ॥ ४
भणइ कण्हु जिणु वण्णउँ कइसउ । कालउ बोब्ब-संबोहिउ जइसउ ॥ ५

[संस्कृत छाया]

यद् मनोगोचरम् (तद्) मिथ्या । आगमः पुस्तिकाः विडम्बनं मालाः ॥ १
(भण) कथं सहजं वक्तुं याति । काया-वाचा-चित्तानि यस्य न संमाति ॥ २
व्यर्थं गुरुः उपदिशति शिष्यं । वाक्-पथातिगं कथितव्यं कथम् ॥ ३
यावत् कथ्यते तावत् भ्रष्टं । गुरुः मूकः तस्य शिष्यः बधिरः ॥ ४
भणति कृष्णः जिनं वर्णयामि कथं । बधिरः मूक-संबोधितः यथा ॥ ५

[40]

Whatever is the sphere of mind is worthless : the canonical texts, treatises and the of rosaries are mockery. 1. How can Sahaja be spoken of, with which body, speech and mind cannot match ? 2. Falsely Guru instructs the disciple, how can that be told which is beyond the range of speech ? 3. As much is spoken about it so much it is defiled. (In fact) the Guru is dumb and the disciple deaf. 4. Kaṇha says, how can I describe the Jina ? It is like the dumb instructing the deaf. 5.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

चर्यागीति ४१

(भुसुकुपाद/राउतपाद)

(राग : कण्हु गुञ्जरी)

आइएँ अणुपण्णु एउ जगु रे भंतिएँ सो पडिहाइ ।
रज्जु-सप्पु देक्खिअ जु चवँक्कइ सच्चें किं वढ खाइ ॥ १
अकट जोइया रे मा करु हत्थालुहणी
अइसे सहावें जइ जगु बुज्झसि तुट्टइ वासण तोरी ॥ २
मरु-मरिचिअ गंधव्व-णयरि दप्पण-पडिबिंबउँ जइसउँ ।
वाआवत्तें जो दिढु होअइ आपउँ पत्थरु जइसउ ॥ ३
वंझा-सुअ जिवँ केलि करेइ खेलेइ बहुविह खेला ।
वालुअहें तेल्लें ससअहों सिंगें [जणि] आआसु फुलिल्ला ॥ ४
राउत्तु भणइ कटरि भुसुकु भणइ सअलु अइस-सहावा ।
जइ तुहुँ मूढउ अच्छइ भंति तु पुच्छहि सदगुरु-पाआ ॥ ५

[संस्कृत छाया]

आदौ अनुत्पन्नं एतद् जगत् रे भ्रान्त्या तद् प्रतिभाति ।
रज्जू-सर्पं दृष्ट्वा यः चमत्करोति सत्यं किं मूर्ख खादति ॥ १
आश्चर्यं योगिन् रे मा कुरु हस्तामर्षणम् ।
ईदृशेन स्वभावेन यदि जगत् बुध्यसि त्रुट्यति वासना तव ॥ २
मरु-परिचिका गन्धर्व-नगरी दर्पण-प्रतिबिम्बं यादृशं ।
वातावर्तेन यद् दृढं भवति जलं प्रस्तरः यादृशः ॥ ३
वन्ध्या-सुतः यथा केलिं करोति क्रीडति बहुविधाः क्रीडाः ।
वालुकायाः तैलेन शशकस्य शृङ्गेन [यथा] आकाशं पुष्पितम् ॥४
राउत्तः भणति आश्चर्यं भुसुकुः भणति सकलं ईदृश-स्वभावम् ।
यदि त्वं मूढः अस्ति भ्रान्तिः तर्हि पृच्छ सद्गुरु-पादौ ॥ ५

[41]

In the first place this world is uncreated. It appears/is perecived due to delusion. You fool, who is frightened by the rope-serpent, can it really bite ? 1. Wonder ! O Yogin, do not make the gesture of

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

touching it with hand. If you know such a nature of the world, your psychic impressions are destroyed. 2. The world is like a mirage in a desert, like the city of Gandharvas, like the reflection in a mirror, like water becoming stone-like (ice) due to whirlwind. 3. It is like the son of a barren woman sporting and playing various games. It is like oil from sands, like horns of a hare, like the sky flowering. 4. Rāutta says, Oh Bhusuku says, everything has this nature. If you are ignorant and are under delusion, you ask the feet of the True Guru. 5.

चर्यागीति ४२

[कृष्णपाद]

[राग : कामोद]

चित्तु सहजें सुण्णें संपुण्णउँ । खंध-विओएँ ञ होहि विसण्णउ ॥ १

भण जोइ कइसें कण्हउ णाहि । फुरइ अणुदिणु तइलोएँ समाइ ॥ २

मूढु दिट्ठु णट्ठु देखि काअरु । भग्ग तरंग किँ सोसहिँ साअरु ॥ ३

मूढ अच्छंत लोअ ण पेक्खहिँ । दुद्धहिँ लड अच्छंत ण देक्खहिँ ॥ ४

भवें जाइ ण आवइ एत्थु कोइ । अइसें भवें विलसइ कण्हिल जोइ ॥ ५

[संस्कृत छाया]

चित्तं सहजे शून्ये संपूर्णं । स्कन्ध-वियोगे मा भव विषण्णः ॥ १

भण योगिन् कथं कृष्णः नास्ति । स्फुरति अनुदिनं त्रिलोके संमाति ॥ २

मूढ दृष्टं नष्टं दृष्ट्वा कातरः । भग्नाः तरङ्गाः किं शोषयन्ति सागरम् ॥ ३

मूढाः सन्तः लोकाः न प्रेक्ष्यन्ति । दुग्धे नवनीतं सन्तं न पश्यन्ति ॥ ४

भवे याति न आयाति अत्र कः अपि । ईदृशे भवे विलसति कृष्णः योगी ॥ ५

[42]

The mind is spontaneously in plenitnde in the Śunya. Do not grieve at the separation of the personality-components. 1. Say, how Kaṇha does not exist ! He incessantly shines forth, becoming merged in the three worlds. 2. The fool is frightened seeing that which is visible being destroyed, but do the broken waves dry up the ocean ? 3. Although the world is there, the fools do not see it. They do not

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

see the butter in the milk although it is there. 4. In this world no one comes or goes. Kaṇha, the Yogin, sports in such a world. 5.

चर्यागीति ४३

[भुसुकुपाद/राउत्तपाद]

[राग : बंगाल]

सहज-महातरु फुरिउ तिलोए । खसम-सहावें बद्ध मुक्कु ण कोए ॥ १
जिवँ जलें पाणिउ भेउ ण जाइ । तिवँ मणु समरसें गअणें समाइ ॥ २
जसु णहि अप्प परिह्लउ काइँ । अणुपण जम्म-मरण-भव णाहि ॥ ३
भुसुकु (राउतु) भणइ कट सअल-सहावु । जाइ ण आवइ भावु अभावु ॥ ४

[संस्कृत छाया]

सहज-महातरु स्फुरितः त्रिलोके । खसम-स्वभावे बद्धः मुक्तः न कः अपि ॥ १
यथा जले पानीयं भेदं न याति । तथा मनः सम-रसे गगने संमाति ॥ २
यस्य न आत्मा परः किम् । अनुत्पन्नस्य जन्म-मरण-भवाः नहि ॥ ३
भुसुकुः (राउत्तः) भणति आश्चर्यं सकल-स्वभावः । याति न आयाति भावः अभावः ॥४

[43]

The great tree of Sahaja shines in the three worlds. The own-nature being like the sky, nobody is bound or free. 1. As no difference results when water is mixed with water, so also the mind becomes immersed in the Sama-rasa. 2. He, for whom there is no self, how can there be the other ? There are no birth, death or existence for the uncreated. 3. Bhusuku/Rautta says, O wonder ! everything is of this nature. One neither comes nor goes – there is neither being nor non-being. 4.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

चर्यागीति ४४

[कङ्कणपाद]

[राग : मल्लारि]

सुण्णहिँ सुण्णउँ मिलिअउँ जावँहिँ । सअलउ धम्मउ उइअउ तावँहिँ ॥ १
अच्छउँ चउक्खणेहिँ संबोहिअ । मज्झ-णिरोहेँ अणुत्तर-बोहिअ ॥ २
बिंदु ण णादु ण हिअएँ पइट्ठउ । अण्णु चाहंतेँ अण्णु विणट्ठउ ॥ ३
जइसउ आइउ सि तइसउ [तुहुँ] जाणहि । मज्झहिँ थक्किअ सअल-विहाणहिँ ॥ ४
भणेइ कंकणु कलकल-सद्देँ । सअलु विछुडिअउँ तथता-णद्देँ ॥ ५

[संस्कृत छाया]

शून्येन शून्यं मिलितं यदा । सकलः धर्मः: उदितः तदा ॥ १
अस्मि चतुःक्षणैः संबोधितः । मध्य-निरोधेन अनुत्तर-बोधिः ॥ २
बिन्दुः न नादः न हृदये प्रविष्टः । अन्यत् पश्यति अन्यत् विनष्टम् ॥ ३
यादृशः आयातः असि तादृशः त्वं जानीहि । मध्ये स्थित्वा सकल-विधाने ॥ ४
भणति कङ्कणः कलकल-शब्देन । सकलं त्यक्तं तथता-नादेन ॥ ५

[44]

When Śunya merges with Śunya, then all the elements of Existence arise. 1. By means of the four moments remain awakened. By suppressing the middle, Supreme awakening is obtained. 2. Neither Bindu nor Nāda entered the heart; while regarding one, the other is lost. 3. You know exactly the same as you have come, while remaining in the middle of all accomplishment. 4. Kaṅkaṇa says with a loud voice : all is abandoned due to the sound of Tathatā 5.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

चर्यागीति ४५

[कृष्णपाद]

[राग : मल्लारि]

मणु तरु पंचिंदिय तसु साहउ । आसा बहल पत्त फल बाहउ ॥ १
वर-गुर-वअण-कुढारें छिज्जइ । कण्हु भणइ तरु पुणु व उवज्जइ ॥ २
वड्ढइ सु तरु सुहासुह-पाणिएँ । छेअइ विदु-जणु गुरुहु-पवाँणएँ ॥ ३
जे तरु छेअहुँ भेअहुँ ण जाणहिँ । ते सडि-पडिअ मूढ भवु माणहिँ ॥ ४
सुण्णउ तरुवरु गअणु कुढारउ । छेअहि सो तरु मूलु ण डालउ ॥ ५

[संस्कृत छाया]

मनः तरुः पञ्चेन्द्रियाणि तस्य शाखाः । आशाः बहलानि पत्राणि फलानि बाधाः । १
वर-गुरु-वचन-कुठारेण छिद्यते । कृष्णः भणति तरुः पुनः न उत्पद्यते ॥ २
वर्धते सः तरुः शुभाशुभ-पानीयेन । छिनत्ति विज्ञ-जनः गुरोः प्रमाणेन ॥ ३
ये तरुं छेत्तुं भेत्तुं न जानन्ति । ते शटित्वा पतित्वा मूढाः भवं भुञ्जन्ति ॥ ४
शून्यं तरुवरः गगनं कुठारः । छिन्धि तं तरुं मूलं न शाखाः ॥ ५

[45]

The mind is a tree, the five senses its branches, desires are the abundant leaves, distresses are the fruits. 1. It is cut with the axe of the word of the best of Gurus, so that, Kaṇha say, the tree does not grow up again, 2. That tree grows due to the water of good and bad Karman; but the wise man cuts it taking the Guru as his authority. 3. Those fools who do not know how to cut and hew the tree, they rotting and falling, enjoy the Saṁsāra. 4. Śunya is the tree, the sky, the axe. Cut down the tree so that neither the root nor the branches remain. 5.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

चर्यागीति ४६

[जयनन्दिपाद]

[राग : शबरी]

पेक्खु सुविणउँ आरिसु जइसउ । अंतरालु भवु [जाणिहि] तइसउ ॥ १
मोह-विमुक्कउ [होइ] जइ मणउँ । तावँहिँ तुट्टइ आवण-गवँणउँ ॥ २
णउ डज्झइ णउ तिम्मइ छिज्जइ । माआ-मोहें वलि वलि बज्झइ ॥ ३
छाआ माआ काअ समाणा । बेण्णिहिँ पक्खहिँ सोइ विण्णाणा ॥ ४
चित्तु तथता-सहावें सोहइ । भणइ जयणंदि फुडु अण्णु ण होअइ ॥ ५

[संस्कृत छाया]

प्रेक्षस्य स्वप्नं आदर्शः यादृशः । अंतरालः भवः [जानीहि] तादृशः ॥ १
मोह-विमुक्तं भवति यदि मनः । तदा त्रुट्यति आगमन-गमनम् ॥ २
नहि दह्यते नहि आर्द्रीभवति छिद्यते । माया-मोहेन पुनः पुनः बध्यते ॥ ३
छाया माया काया समानाः । द्वयोः पक्षयोः सः एव विज्ञानम् ॥ ४
चित्तं तथाता-स्वभावेन शुध्यति । भणति जयनन्दी स्फुटं अन्यत् न भवति ॥ ५

Look and know the intermediate existence to be like a dream or (reflection in) a mirror 1. When the mind is freed from delusion, then only the coming and going cease. 2. The self is not burnt, not drenched, not cut. But it is again and again bound due to delusion of Māyā. 3. Shadow, illusion in a magic show and the body—all are equal. From both positions that is the only knowledge. 4. The mind is purified by the own-nature of Tathātā. Jayanandin says clearly, there is nothing else. 5.

चर्यागीति ४७

(धर्मपाद)

(राग : गुञ्जरी)

कवँल-कुलिस-मज्झें हुअ मइल्लिअ । समत्त-जोएं जलिअ चंडालिअ ॥१
दज्झइ डोंबि घरें लग्गिअ अग्गिअ । ससहरु लेइअ सिंचउँ पाणिअ ॥ २
णउ खर-जाल धूमु णउ दीसइ । मेरु-सिहरु-लइ गअणें पइसइ ॥ ३

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

फिट्टहिँ हरि-हर-बम्ह-भडारा । फिट्टा णव गुण सासण-पाडा ॥ ४
भणइ धम्मु फुडु लेहों रें जाणिउ । पंच-णालिहिँ उट्टि गउ पाणिउ ॥ ५

[छाया]

कमल-कुलिश-मध्ये भूता मृता । समत्व-योगेन ज्वलिता चण्डालिनी ॥ १
दह्यते डोम्बी गृहे लग्नः अग्निः । शशधरं गृहीत्वा सिञ्चामि पानीयम् ॥ २
नहि खर-ज्वालाः धूमं नहि दृश्यते । मेरु-शिखरावधिः गगने प्रविशति ॥ ३
नश्यन्ति हरि-हर-ब्रह्म-भट्टारकाः । नष्टाः नव गुणाः शासन-पाटकाः ॥ ४
भणति धर्मः स्फुटं गृह्णीत रे ज्ञात्वा । पञ्च-नालीषु उत्थाय गतं पानीयम् ॥ ५

[47]

In the middle between the Lotus and Vajra she has become dead through the union of Sameness—the Caṇḍālī has blazed up. 1 The Dombī burns—the house is on fire. Taking the Moon I sprinkle water. 2. Neither rcorching flames, nor smoke are seen. (Even then) spreading up to Meru, it enters the sky. 3. The lords Hari, Hara and Brahmā are destroyed; destroyed are the nine Guṇas and the settlements of the dominion. 4. Dharma says clearly, you know it thoroughly that the water has risen up from the five channels. 5.

चर्यागीति ४९

(भुसुकुपाद)

(राग : मल्लारि)

वज्ज-णाव पाडिअ पउमा-खल्लएँ वाहिअ । अद्दय-वंगालएं देसु लुडिअउ ॥ १
अज्जएँ भुसुकु वंगालि हुइआ । णिअ घरिणी चंडालें लइआ ॥ २
दहिअ पंच पट्टण विसया णट्ठा । ण जाणउँ चितु कहिँ गइअ पइट्ठा ॥ ३
सुण्णउ रूवउ किंपि ण थक्किउ । लिउ परिवारें महसुहें थक्किउ ॥ ४
चउ-कोडि भँडारु महु लइउ असेसउ । जीवंतें मरिअएँ णाहि विसेसउ ॥ ५

(संस्कृत छाया)

वज्र-नौका पातिता पद्मा-ह्रदे वाहिता । अद्वय-लुण्टाकेन देशः लुण्टितः ॥ १
अद्य भुसुकुः लुण्टाकः भूतः । निज-गृहिणी चण्डालेन गृहीता ॥ २

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

दग्धानि पञ्च पट्टणानि विषयाः नष्टाः । न जानामि चित्तं कुत्र गत्वा प्रविष्टम् ॥ ३
सुवर्णं रूप्यं किमपि न स्थितं । गृहीतं परिवारेण महासुखे स्थितः ॥ ४
चतुः कोटिः भाण्डागारः मम गृहीतः अशेषः । जीवति मृते नहि विशेषः ॥ ५

[49]

The boat of the Vajra launched, it was plied in the lotus pond; the merciless bandit plundred the country. 1. Today Bhusuku has become a robber. My own wife was taken away by a Caṇḍāla. 2. Five cities were burnt. Districts were destroyed. I do not know where my mind having fled has entered. 3. No gold or silver remained. It was taken away by my family. I remained in Mahāsukha. 4. My treasure of four crores was completely taken away. Whether I am living or dead there is no difference. 5.

चर्यागीति ५०

(शबरपाद)

(राग : रामक्री)

गअणहिँ गअणहिँ तइआ वाडिअ हिअउ कुढारिअ ।
कंठें णिरामणि बालि जग्गंतें उपाडिअ ॥ १
छंडि छंडि माअ मोहु विसमिअ दुंदोलिय ।
महसुहें विलसइ सबरउ लइ सुण्ण-महेलिअ ॥ २
हेरि सा मेरिअ तइआ वाडिअ खसम-सम-तुल्ला ।
सुक्किलु एवँहिँ रे कप्पासु फुडिल्ला ॥ ३
तइआ-वाडिहें पासहिँ रे जोण्हा-वाडि उइल्ला ।
फिट्टउ अंधारउ रे आयासु फुल्लिल्ला ॥ ४
कंगु चिणअ पक्किल्ला रे सबरु सबरि मत्तेल्ला ।
अणुदिणु सबरउ किमपि ण चेअइ महसुहें भुल्ला ॥ ५
चआरि-वंसेहिँ घडिआ रे दिआ (?) चंचाली ।
तहिँ तलें सबरु दाहिउ कंदहिँ सउण सिआली ॥ ६
मारिअउ भव-मत्तउ रे दस-दिसि दिण्ण बलि ।

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

हेरि सु सबरु णिव्वाणु हुअउ फिट्टिअ सबरालि ॥ ७

[संस्कृत छाया]

गगने गगने तृतीया वाटिका हृदयं कुठारिका ।
कण्ठे नैरात्मा बाला जाग्रता उद्धृता ॥ १
त्यक्त्वा त्यक्त्वा मायां मोहं विषमां दग्ध ।
महासुखे विलसति शबरः गृहीत्वा शून्य-महिलाम् ॥ २
पश्य सा मदीया तृतीया वाटिका खसम-तुल्या ।
शुक्लः ईदानीं रे कर्पासः स्फुटितः ॥ ३
तृतीया-वाटिकायाः पार्श्वे रे ज्योत्स्ना-वाटिका उदिता ।
नष्टः अन्धकारः रे आकाशं प्रफुल्लितम् ॥ ४
कङ्गुः चणकाः पक्काः भूताः रे शबर-शबर्यौ मत्तौ ।
अनुदिनं शबरः किमपि न बुध्यति महासुखे भ्रान्तः ॥ ५
चतुर्भि वंशैः घटिता रे... x x x x
तत्र तले शबरः दग्धः क्रन्दन्ति शकुनाः शृगाली ॥ ६
मारितः भव-मत्तः रे दश-दिशासु दत्तः बलिः ।
पश्य सः शबरः निर्वाणः भूतः नष्टा शबरता ॥ ७

[50]

In the sky (and) in the sky (above it), there is the third garden. The heart is the axe. Waking up, the Śabara lifted to his neck the Nairātmā girl. 1. Giving up utterly illusion, delusion – the difficult path of conflagration (?), the Śabara sports in Mahāsukha, having taken the Śunya maid. 2. Look, that my third garden is comparable to Khasama. There now white cotton has blossomed. 3. There the moon-light garden sprung up near the third garden. There darkness has disappeared and the sky has blossomed. 4. Kaṅgu, grams have ripened. The Śabara and Śabarī became drunk. The Śabara being lost in Mahāsukha day by day does not percieve anything. 5. Constructed with four bamboo-poles. The Śabara was burnt under it. The vultures and the vixen cry. 6. He was killed being intoxicated by Bhava. Offerings were given in the ten directions. See ! That Śabara attained Nirvāṇa. His Śabarahood was destroyed. 7.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

Notes

The Notes will be confined to interpreting words and expressions, which have been found in the earlier attempts difficult to understand or wrongly understood in the present writer's view. There will be some metrical remarks. The interpretations will be concerned with the primary sense (abhidhā) only, not the secondary (lakṣaṇā) or the 'mystical' sense (vyañjanā or tātparya). Chiefly the explanations of Sankrityayana and Kvaerne are taken into consideration.

The text of Cgk. as published from known manuscripts is taken here as the basis, the latest being given by Per Kvaerne.

2.2,3 'Ear-ornament' (S. कर्णवेष्ट, Pk. कन्नवेट्ठ/०ट्ट) is preferable, as a thief would steal something that is valuable, and कर्णपूर, कर्णावतंस and कर्णफूल्ल etc. are quite wellknown.

2.4. दिवसइ वहुडी etc. This is a well-known motif. Compare :

तस्स अ सोहग्ग-गुणं अमहिल-सरिसं अ साहसं मज्झ ।
जाणइ गोला-ऊरो वासारत्तोद्धरत्तो अ ॥ (Hāla's Gāhākosa, 3.31)

दिवा बिभेति काकेभ्यो रात्रौ तरति नर्मदाम् ।
कुतीर्थान्यपि जानाति जलजंत्वक्षि-रोधनम् ॥

(cited in Śubhaśīla's पंचशती-प्रबोध-संबंध, (1465 A.C.), ed. मृगेन्द्र मुनि, 1968, p. 37).

5.1 *a.* This is a stylized synonymous pair used since *Ṛgveda* : अंभः किमासीद् गहनं गभीरम् । (१०-१२९-१).

5.1.*b.* चिक्खिल्लक = कर्दम (IAL. 4784).

थाहि = स्ताघ 'bottom, depth' (IAL. 13748). compare अस्ताघ 'of measureless depth' (IAL 980). Compare थाहा १५.३ *a.*

10.5 *b.* नडपेडा = नटपेटक 'troupe of actors'. Sk. पेटक 'company, group'.

The word occurs in उद्द्योतन's कुवलयमाला-कथा :

तम्मि गामे एकं नडपेडयं गामाणुगामं विहरमाणं संपत्तं (कुवलयमाला, p. 46, ll. 9-10)

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

'A troupe of actors travelling from one village to another reached that village'. (Noted in *Deśī Śabdakoś*.)

10.6.*b*. घालिलि. Several NIA. languages have घाल् 'to place, to thrust in,' hence 'to put on'. (IAL 4457). In Mod. Guj. गळामां माळा घाली 'the necklace was put on—placed over the neck'.

14.5 *a*. कवडी न लेइ बोडी न लेइ.

बोड्डिअ occurs as the name of a coin in an illustrative verse cited in Hemacandra's Prakrit grammar (in its Apabhraṁśa section) :

केसरि न लहइ बोड्डिअ-वि, गय लक्खेहिं घेप्पंति । (4.335)

'A lion does not get even a Boḍḍia (i.e. it does not sell even for a petty price), while the elephants are bought by paying lacs'.

बोड्डी is the same as काकिणी. According to Śrīdhara's गणितसार 20 कपर्दिका (कवड्डी) = 1 बोड्डी.

15.5. *a*. संकेलिउ. Munidatta's paraphrase उपसंहारं कृत्वा is correct. In Hāla's *Gāhākosa* also संकेल्लिअ occurs with reference to the path :

संकेल्लिओ व्व णिज्जइ खंडं खंडं कओ-व्व ।
वासारत्तम्मि मग्गो घरहुत्तेण पहिएण ॥

'At the arrival of the rains, the traveller heading homewards traverses the path as if he folds it up, as if he cuts it down to pieces, as if he drinks it up'.

One of the commentators has paraphrased संकेल्लिय as संवेष्टित 'folded up'. Mod. Guj. संकेलवुं 'to fold (a cloth)'. H. सकेलना 'to collect, to gather'.

16.5 *b*. पंच विषयेर नायक रे विपख को न देखी ।

Yogīndu's परमात्मप्रकाश 2, 140 has पंचहँ नायकु in the sense

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

of 'mind':

पंचहँ नायकु वसिकरहु जेण होंति वसि अण्ण ।

'Subdue the leader of the five (senses) so that the others (i.e. the followers, the senses) become subdued'.

Hence the line can be interpreted as :

'Now he sees no antagonist (like) the leader of the five senses connected with five sense-objects.'

17.2. *b.* करुणा (for रुणा) supported by T. removes metrical deficiency and suits the context better. The Sāṅga Rūpaka also requires it :

लाउ = सुज, तांति = ससि, दांडी = अणह, चाकि = अवधूति, धुणि = करुणा

17.2. *b.* भाभरिआलि. It should be बाबरिआलि as suggested by Kvaerne. Turner 9158. Pk. बाबरी. In the सदुक्तिकर्णामृत (891) in a verse attributed to Yogeśvara (a Pāla court poet - c. 9th cent.) occurs त्वङ्गत्बर्बरक: in the description of a foppish youth.

19.1 *b.* करंड-कसाला. The reading is corrupt. It should be करड-कंसाला. Like पटह, मर्दल and दुंदुभि, करटा is a kind of drum. Pk. करडा, करडि. It commonly occurs in Pk. and Ap. poems in the list of musical instruments. For example :

पहय पडु पडह पडिरडिय-दडि डंबरं करड-तडतडण-तडिवडण-फुरियंबरं । तंबक्क-बुक्का-ढक्का-काहल-कंसाल-गहिर-सद्देहिं (देवसूरिकृत पउमप्पहचरिय, (1198 A.C.) ed. Pagaria L.S. 116) where पटह, दडि, करटा, मर्दल and कांस्यताल are mentioned

घुम्मु-घुम्मुक-घुमुघुमिय-मद्दल-वरं ताल-कंसाल-सलसलिय-सुललिय-सरं ॥ (जम्बूसामिचरिउ of Vīra (1019 A.C.), ed. V.P. Jain 1968, 5.6.7-8).

20.1 *b.* विगोआ 'harassment, trouble', Pk. विगोव्- 'to harass, to trouble, to censure, to ridicule'. Frequently occurs in Ap. and OG. as a finite verbal form, past passive participle etc. (विगोवइ, विगुत्त, विगोविउ).

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

20.3 *a* वासन-पूडा. If the reading is पुड, then it can be derived from Sk. पुट. पूडा is to be connected with Sk. अपूप/पूप, Pk. पूव, NIA derivatives पुआ 'cake' etc. extended with -ड : पूडा . Panjabi पूडा 'butter cake', Maithili पूरी 'dough' etc. (IAL, 491). Compare SDK वासणविंदें.

20.4 जावँ जोव्वण मोर भइलेसि पूरा । मूल नखलि बाप संघारा ॥

Kvaerne's translation : 'My birth and youth, you are fulfilled. The root is destroyed xxx ? suppressed'.

Munidatta's esoteric interpretation : बोधिचित्तं तस्य निकृत्ति....विषय-मण्डल-उपसंहारम् ।.........

Now बाप संघारा obviously means 'the father was killed'. The original text and its meaning must have been in keeping with Munidatta's understanding based on a metaphor. So the second line meant : After his birth the son destroyed his mother and killed his father. Shah seems to have some inkling of this. Accordingly the text is to be emended as माउलि निठली बाप संघारा ।

माउली 'mother' occurs in the ज्ञानदेव-गाथा attributed to the Marathi Sant poet ज्ञानेश्वर (Catharina Kiehnle, 'Metaphors in the Jñānadeva Gāthā', Studies in South Asian Devotional Literature, ed. Entwistle and Mallison, 1994; P. 312; in verse No. 2, in the citation from 309). Pk. णिट्ठिय= विनाशित. With निठलि compare 22-3a जीवंते मइलएँ णाहि विसेसउ.

21.5 *a* उच्चल-पच्चल 'restless, hurried movements'. Mojumder : 'restless'. Mod. Ben. हंचोर-पंचोर. In जिनेश्वर-सूरि 's कथाकोषप्रकरण (1052 A.C. ed. जिनविजयमुनि SJS. No.11, 1949) ocurs उच्चर-पच्चरा (p.120, l.1) in the sense of 'hustle and bustle': न किंचि उच्चर-पच्चराहिं कज्जं । 'We should not make any hustle and bustle'. From Sk. उद् + चर् and प्र + चर्.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

22.5. जे सचराचर तिअस भमंति । ते अजरामर किंपि न होंति ।

ये त्रिदशाः (= देवाः सचराचरं भ्रमन्ति) ते किमपि अजरामराः न भवन्ति ।

30.1a. फरिआ. It should be फुरिआ.

1b. द्वंदल. This form is ovbiously corrupt. If it is based on Sk. द्वंद्वबद्ध, the form should be दंदल. The extension however with ल is suspect. There is a variant दुंदुल. I suggest that the reading should have been धंधल. धंध is used in the Dgk., in the sense of 'senseless worldly activities and undertakings'. We have NIA. derivatives from धंधल like Guj. धांधलं 'bothersome fuss', Panjabi धंदल 'entanglement'. (IAL., 672). So here धंधल would mean 'worthless bother'.

3 b. उलास is a misprint for उलाल (rhyming with इंदिआल). It means 'upsurge' (of joy)'.

4 b. गगणह जिम उजौलि चांदे to be emended as : गअणहिं जिवँ उज्जोली (or उज्जोलउ) चंदें । उजोलउ (from Sk. उज्ज्वलकः. Compare उज्ज्वालः) occurs in a citation in the *Svayambhūcchandas* : चंदिण उज्झोलअ किउ । (to be emended as चंदिण उज्जोलउ किउ) (4,9,3) 'The moon produced brightness'. The feminine form would be उज्जोलिअ/उज्जोली to correspond with Sk. चंद्रिका, Pk. चंदिया, H. चांदनी etc. For उज्ज्वालक, IAL. 1673.

31.2 a. अकट = आश्चर्यम् (Munidatta) (also 31, 29; 39, 29; 41.29, Its following occurrences may be noted.

(1) अकट पंडिअ भंतिअ णासिअ सअसंवित्ति-महासुह वासिअ । H.Shastri 'बौद्ध गान और दोहा' p.110. दोहाकोशगीति Tibetan translation, p.67 no.92.

(२) अकट-गुमटी-चंद्र-ज्योत्स्ना । (Bhoja's *Sarasvatīkaṇṭhabharaṇa*, 2,b. 10)

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

38.3 *b.* मेलि मेलि. IAL 10333 मेल्ल् 'leave, let go'. Mod. Guj. मेलवुं = मूकवुं.

38.4 *b.* बोलिअ. IAL 9272; under 2. Pk. बोलेइ, बोलइ Guj. बोळवुं. For बिबोलिअ, compare Guj. बंबोळ, जळबंबोळ 'completely submerged and drenched in water'. A reduplicative.

38.4 *a.* उजाअ. Old Guj. उजाइ 'runs', 'rushes'. IAL 2051 उद्याति.

45.4. सडि पडिअ. Pk. सड् 'to rot'. IAL 12268 शट्. Tibetan translation : 'having rotted' (Not *saṭṭai* IAL 13100 as noted by Per Kvaerne). In Pk. works, सडण-पडण and सडिअ-पडिअ stylistically occur as partially synonymous pair. For example सडण-पडण-विद्धंसण-धम्मे said several times with regard to मानुष्य भव, *Nāyādhanmakahāo,* p. 45, 46, 47).

46. 1 *a.* पेक्खु. Imp., 2. sing in उ is common in Ap. *Siddhahema* 8,4, 387 gives इ, ए, and उ. as imp. 2 sing. markers.

46. 3 *a* दाढइ, तिमइ. It should be दज्झइ,तिम्मइ.

This is an echo of

नैनं छिन्दन्ति शस्त्राणि, नैनं दहति पावकः ।
न चैनं क्लेदयन्त्यापो न शोषयति मारुतः ॥
अच्छेद्योऽयमदाह्योऽयमक्लेद्योऽशोष्य एव च ।
नित्यः सर्वगतः स्थाणुरचलोऽयं सनातनः ॥

(भगवद्गीता 2,23 24).

50. 2 *a.* छाड छाड माआ मोह विषमि दुंदोलि ।

In the आख्यानकमणिकोश-वृत्ति of आम्रदेवसूरि (1134 A.C.) occurs दुक्ख-दंदोलि :

तो भणइ चारण-मुणी धम्मो च्चिय हरइ दुक्ख-दंदोलि (40-46; p. 347).

'The Cāraṇa ascetic says : only Dharma removes the misery due to the opposite pairs'.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

Pk. दंदोली = Sk. द्वंद्वावली (Pk. ओली 'row'). Hence the line can be paraphrarsed as मुञ्च मुञ्च माया-मोह-विषम-द्वंद्वावलिम्. Compare 46. 3 b. पेख माआ-मोहे वलि वलि बाझइ.

★

List of the poets

Name	Caryā No.
Āryadevapāda	31
Kaṅkaṇapāda	44
Kambalāmbarapāda	8
Kṛṣṇapāda	7, 9, 10, 11, 12, 13, 18, 19, 36, 40, 42, 45
KukkurīPāda	2, 20
Guṇḍarīpāda	4
Cāṭṭillapāda	5
Jayanandipāda	46
Dombīpāda	14
Ḍheṇḍhaṇapāda	33
Bhusukupada	6, 21, 23, 27, 30, 41, 43, 49
Mahidharapāda	16
Lūīpāda	1, 29
Vīṇāpāda	17
Virūvapāda	3
Śabarapāda	28, 50
Śāntipāda	15, 26
Sarahapāda	22, 32, 38, 39

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

★

List of the Rāgas

Kāmoda	13, 27, 42
Guñjarī	5, 22, 41, 47
Gaūḍa	2, 3, 18
Deśākha	10, 32
Devakrī	8
Dhanāsī	14
Paṭamañjarī	1, 6, 7, 9, 11, 17, 20, 29, 31, 33, 36
Bangāla	43
Bhairavī	12, 16, 19, 38
Mallārī	30, 35, 39, 44, 45, 49
Mālaśrī Gauḍa	40
Rāmakrī	15, 50
Varāḍī/Velāḍḍī	21, 23, 28, 34
Śabarī	26, 46

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org